

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

**Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ. Η
ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΚΟΛΩΝΟΥ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ**

Φοιτητής: Κρίθυμος Παναγιώτης

A.M.: 21211

Επιβλέπουσα καθηγήτρια:

κα Μητούλα Ρόιδω, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

Μέλη επιτροπής:

κα Σαΐτη Άννα, Καθηγήτρια

κα Σαρδιανού Ελένη, Επίκουρη Καθηγήτρια

ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2016

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	2
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ.....	4
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	5
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	6
ABSTRACT.....	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο : ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	10
1.1 ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	10
1.2 ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΟΡΟΥ «ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ».....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	18
2.1 ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΙΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ.....	18
2.2 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ.....	29
3.1 ΘΕΩΡΙΕΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	29
3.2 Η ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΑ ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ.....	32
3.3 ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & Η ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΑ ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ.....	36
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	41
4. 1. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ & ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ.....	41
4.2 ΜΕΘΟΔΟΣ & ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	41

4.3 ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	42
4.4 ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	43
4.5 ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ.....	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο : ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ.....	45
5. 1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ.....	45
5.2 ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΙΣ.....	60
5.3 ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗ.....	64
ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	66
ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ.....	70
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	71
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	73
ΕΛΛΗΝΙΚΗ.....	73
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ.....	73
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄.....	86
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	86
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄.....	92
ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ.....	92

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Γράφημα 1. Φύλο.....	45
Γράφημα 2. Εκπαίδευση.....	46
Γράφημα 3. Οικογένεια.....	46
Γράφημα 4. Έδρα Επιχείρησης.....	47
Γράφημα 5. Άνοιγμα Επιχείρησης.....	48
Γράφημα 6. Τομέας Παραγωγής.....	48
Γράφημα 7. Ώρες Λειτουργίας.....	49
Γράφημα 8. Ετήσια Κέρδη.....	49
Γράφημα 9. Μείωση Προσωπικού.....	50
Γράφημα 10. Ιδιόκτητος Χώρος.....	51
Γράφημα 11. Τιμή Ενοικίου.....	51
Γράφημα 12. Λειτουργικά Έξοδα.....	51
Γράφημα 13. Διανομή της Παραγωγής.....	52
Γράφημα 14. Σχέση με τους γείτονες.....	52
Γράφημα 15. Ανακαίνιση.....	53
Γράφημα 16. Ανταγωνιστικές μεγάλες εταιρείες.....	53
Γράφημα 17. Προστασία του περιβάλλοντος.....	54
Γράφημα 18. Ορισμός της βιώσιμης ανάπτυξης.....	54
Γράφημα 19. Πληροφόρηση για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη.....	55
Γράφημα 20. Φροντίδα για την προστασία του περιβάλλοντος.....	55
Γράφημα 21. Επίδραση περιοχής.....	57
Γράφημα 22. Απόψεις για προτάσεις.....	58
Γράφημα 23. Σημαντικά στοιχεία για άνοιγμα και διατήρηση επιχείρησης.....	59
Γράφημα 24. Σημαντικά στοιχεία για κλείσιμο επιχείρησης.....	60

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1. Συσχετίσεις μεταβλητών.....	63
Πίνακας 2. Παλινδρόμηση.....	64

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αυτές τις μέρες με την κρίση να επηρεάζει, ο ρόλος των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων είναι ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη της οικονομίας και της κοινωνίας στο σύνολό της. Η εργασία που ακολουθεί απεικονίζει τη συμβολή των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής του Κολωνού. Η ακαδημαϊκή μελέτη ιχνηλατεί, αν η συσχέτιση μεταξύ των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων και της τοπικής ανάπτυξης μπορεί να οδηγήσει σε βιώσιμη αστική ανάπτυξη.

ABSTRACT

These days with the crisis affecting the role of SMEs is crucial for the development of economy and society as a whole. The work that follows illustrates the contribution of small and medium-sized enterprises to sustainable development of the Kolonos area. The academic study tracks, if the correlation between businesses SMEs and local development can lead to sustainable urban development.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας αποτελεί η μελέτη της συμβολής των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής του Κολωνού στην Αθήνα.

Οι ερευνητές των επιχειρήσεων διερευνούν και αποτυπώνουν τις ανησυχίες τους για υιοθέτηση από την πλευρά των επιχειρήσεων των όρων της αειφορίας και της βιώσιμης ανάπτυξης ως πρωταρχικών εννοιών σχεδιασμού, προκειμένου να περιγράψουν και να καλύψουν ένα ευρύ φάσμα πρακτικών. Ένα σύνολο των πρωταγωνιστών, που θα έχουν σημαντικές επιπτώσεις για το μέλλον του τομέα των επιχειρήσεων του πλανήτη είναι οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ). Στην πραγματικότητα, αυτοί οι οργανισμοί αποτελούν ένα σημαντικό στοιχείο για την παγκόσμια οικονομία. Ωστόσο, όταν γίνεται λόγος για το ρόλο των επιχειρήσεων στην αντιμετώπιση της αειφόρου ανάπτυξης, οι ΜΜΕ έχουν σε μεγάλο βαθμό μείνει εκτός της διαλεκτικής αυτής.

Ο Labonne (2006) συνέκρινε, μάλιστα μεγάλες και μικρές επιχειρήσεις στη χρήση των περιβαλλοντικών εργαλείων αξιολόγησης. Βρήκε ότι οι μικρές επιχειρήσεις ήταν πολύ λιγότερο πιθανό να εξετάσουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, κυρίως λόγω των οικονομικών περιορισμών και των δαπανών, που σχετίζονται με εργαλεία που έχουν σχεδιαστεί για τις μεγάλες επιχειρήσεις με σημαντικούς πόρους. Ο Condon (2004) σημειώνει, επίσης, ότι η έλλειψη οικονομικών γνώσεων και πόρων, αναφορικά με τους εργαζόμενους, περιορίζουν τις ΜΜΕ στην υιοθέτηση πρακτικών αειφορίας. Οι Bianchi και Noci (1998) διαπίστωσαν παράλληλα, ότι οι ΜΜΕ είχαν την τάση να είναι αντιδραστικές στην υιοθέτηση στρατηγικών αειφορίας. Σε αντίθεση με τις μεγάλες επιχειρήσεις που είχαν περισσότερες πιθανότητες να συμμετάσχουν σε προληπτικές στρατηγικές αειφορίας, οι μικρές επιχειρήσεις έτειναν να αντιδρούν μόνο σε ισχυρές πιέσεις από εξωτερικούς φορείς.

Μετά από ενδελεχή μελέτη της βιβλιογραφίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη των αστικών περιοχών, διαπιστώθηκε πως δεν έχει καταχωρηθεί μεγάλος αριθμός ερευνών για τη συμβολή των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στη βιώσιμη ανάπτυξη των αστικών κέντρων και δη ελληνικών ερευνών. Επιλέχθηκε, μάλιστα, η περιοχή του

Κολωνού καθώς βρίσκεται στα όρια της περιοχής της Δυτικής Αττικής και της Αθήνας.

Η παρούσα εργασία, λοιπόν, αποτελείται από το θεωρητικό μέρος και το ερευνητικό. Το πρώτο αποτελείται από τρία κεφάλαια, όπου αναπτύσσονται οι όροι της ανάπτυξης, της βιώσιμης ανάπτυξης, της βιωσιμότητας και της αειφορίας, της συμβολής των επιχειρήσεων στη βιώσιμη ανάπτυξη. Αναπτύσσονται, παράλληλα θεωρίες αστικής ανάπτυξης ενώ ιχνηλατείται η βιώσιμη αστική ανάπτυξη και ο ρόλος των επιχειρήσεων σε αυτή. Στο ερευνητικό μέρος παρουσιάζονται η μεθοδολογία και τα αποτελέσματα της έρευνας, γίνεται ανάλυση επί αυτών, αποτυπώνονται οι περιορισμοί της έρευνας και εξάγονται τελικά συμπεράσματα και προτάσεις.

ΛΕΞΕΙΣ- ΚΛΕΙΔΙΑ:

βιωσιμότητα, αειφορία, βιώσιμη ανάπτυξη, μικρομεσαίες επιχειρήσεις, αστικά κέντρα

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1° : ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1.1 ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Για να γίνει κατανοητή η συμβολή των επιχειρήσεων στην βιώσιμη και την οικονομική ανάπτυξη ενός τόπου ή μιας περιοχής, θα πρέπει πρώτα να γίνει κατανοητή η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης. Όταν λέμε την λέξη «ανάπτυξη» εννοούμε την επίτευξη ή έστω την προσπάθεια να μεταβάλλουμε θετικά ένα ή περισσότερα βασικά συστατικά της κοινωνικοοικονομικής κυρίως δραστηριότητας των ανθρώπων. Ο ποσοτικός, ο ποιοτικός και ο δομικός χαρακτήρας των πιο πάνω μεταβολών σχετίζονται με την ανάπτυξη. Με άλλα λόγια η ανάπτυξη σχετίζεται εν μέρει με την εξέλιξη, αλλά πιο πολύ σχετίζεται με την καλύτερη ποιότητα ζωής που δικαιούνται να έχουν όλοι οι άνθρωποι ανεξαρτήτως αν ζουν σε μία ανεπτυγμένη ή μη ανεπτυγμένη χώρα.(Μητούλα,2006). Η βελτίωση των συνθηκών της ποιότητας της ζωής του ανθρώπου και του περιβάλλοντος καθιστούν επιτακτική την ανάγκη υιοθέτησης των αρχών της και αυτοί είναι οι λόγοι που τα περισσότερα κράτη και ειδικά αυτά που ανήκουν την Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν εντάξει στην πολιτική και τη στρατηγική τους αυτές τις αρχές για την επίτευξη της βιωσιμότητας.

Έχουν αποδοθεί πολλοί ορισμοί για τη βιωσιμότητα, οι πιο κύριοι όμως είναι οι εξής: (Καρβούνης & Γεωργακέλλος, 2003)

1. Βιωσιμότητα είναι η ικανότητα της κοινωνίας, του οικοσυστήματος ή κάθε άλλου ενεργού συστήματος να συνεχίσει να λειτουργεί απεριόριστα στο μέλλον, χωρίς να υποχρεώνεται σε παρακμή από την εξάντληση των βασικών πόρων.

2. Βιωσιμότητα είναι το δόγμα ότι η οικονομική αύξηση και ανάπτυξη πρέπει να λαμβάνουν χώρα και να διατηρούνται με την πάροδο του χρόνου μέσα στα όρια που θέτει η οικολογία. Δηλαδή η οικονομική ανάπτυξη και η προστασία του περιβάλλοντος είναι συμπληρωματικές διεργασίες και όχι ανταγωνιστικές.

3. Βιωσιμότητα είναι μια συμμετοχική διαδικασία που σχεδιάζεται και επιδιώκεται από μια κοινότητα κάνοντας συνετή χρήση όλων των πόρων της. Η βιωσιμότητα προσπαθεί να εξασφαλίσει στο βαθμό του δυνατού, ότι οι παρούσες γενιές εξασφαλίζουν υψηλό βαθμό οικονομικής ασφάλειας, ενώ συντηρούν την ακεραιότητα των οικολογικών συστημάτων από τα οποία εξαρτάται όλη η ζωή και ολόκληρη η παραγωγή και υπό την προϋπόθεση της υποχρέωσης για τις επόμενες γενιές να παρέχεται σε αυτές ότι τους χρειάζεται, ελπίζοντας ότι και αυτές θα έχουν την σοφία και την ευφυΐα να χρησιμοποιήσουν ότι τους παρέχεται με κατάλληλο τρόπο.

Εδώ πρέπει να σημειωθεί πως τα έργα υποδομής που γίνονται σε έναν τόπο, είναι απλώς τα μέσα για την επίτευξη του στόχου της ανάπτυξης και όχι αυτός καθαυτός ο σκοπός.

Έπειτα από χρόνια παρακολούθησης και έρευνας, πολιτικοί και επιστήμονες, κατέληξαν στους βασικούς παράγοντες που καθορίζουν την ανάπτυξη ενός τόπου. Σύμφωνα με αυτούς όταν σε μια περιοχή καταγράφεται: (Μητούλα, Αστάρα, Καλδής 2008)

- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας
- Ενίσχυση της απασχόλησης
- Καταπολέμηση της ανεργίας
- Αύξηση της παραγωγικότητας
- Μακροπρόθεσμη σταθερότητα
- Ορθολογική χρήση γης και των φυσικών πόρων
- Αξιοποίηση των παραγωγικών πόρων
- Ενδυνάμωση των δημιουργικών δυνάμεων
- Ενδυνάμωση των ασθενέστερων κοινωνικών ομάδων
- Παροχή και εξασφάλιση των βασικών δικαιωμάτων υγείας, παιδείας και γενικότερα ποιότητας ζωής, τότε θα μπορούμε εύκολα να ισχυριζόμαστε ότι η περιοχή αυτή είναι αναπτυσσόμενη .

Τα τελευταία χρόνια διαπιστώθηκε πως η ταύτιση της ανάπτυξης με οικονομικούς όρους και με διαδικασίες οικονομικής μεγέθυνσης, δεν μπορεί να προσφέρει λύσεις στο πρόβλημα και να καλύψει τις σύγχρονες ανάγκες. Η κατασπατάληση των φυσικών πόρων και η μη ορθολογική χρήση του περιβάλλοντος, οδήγησαν στα πρώτα αδιέξοδα στα θέματα της ποιότητας ζωής του ανθρώπου, από

την δεκαετία του '60. Από την δεκαετία του '70 και έπειτα στην έννοια των οικολογικών ορίων συμπεριλήφθησαν και ηθικοί παράγοντες όπως τα δικαιώματα των μελλοντικών γενεών για τη χρήση των φυσικών πόρων. Όταν οι πιο πάνω παράγοντες συνδυαστούν χωρίς την υποτίμηση κάποιου σε σχέση με κάποιον άλλο, τότε ένας τρόπος μπορεί να οδηγηθεί στην ανάπτυξη, ή πιο σωστά στην Βιώσιμη Ανάπτυξη (Μητούλα και συν., 2008).

1.2 ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΟΡΟΥ «ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ»

Μέσα στο περιβάλλον εντάσσονται και το ζωικό και το φυτικό βασίλειο. Άρα το περιβάλλον αλληλεπιδρά άμεσα με την βιώσιμη ανάπτυξη καθώς ο όρος «βιωσιμότητα» σχετίζεται άμεσα με την ζωή και την επιβίωση των όντων και των ατόμων μέσα στην κοινωνία, αλλά κυρίως μέσα στο περιβάλλον. (Μητούλα,2006)

Στις μέρες μας όμως, η βιώσιμη ανάπτυξη δεν ενδιαφέρει μόνο τους περιβαλλοντολόγους, αλλά όλους τους κλάδους των επιστημών, οι οποίοι, ο καθένας από την σκοπιά του, προτείνουν τα κατάλληλα εργαλεία για την επίτευξη του στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης. Αν όμως ο κάθε κλάδος λειτουργούσε αυτόνομα χωρίς να λαμβάνει υπόψη του τους υπόλοιπους, η ανάπτυξη δεν θα παρουσίαζε θετικά αποτελέσματα. Οι κοινωνικοί, οικονομικοί, πολιτισμικοί, χωρικοί και άλλοι παράγοντες, όπως προαναφέρθηκε δε διαμορφώνονται ανεξάρτητα αλλά αλληλοσυμπληρώνονται και αλληλεπιδρούν, διαμορφώνοντας με αυτόν τον τρόπο το τελικό αποτέλεσμα. Για να εφαρμοστούν οι κατάλληλες δράσεις στην κατάλληλη περιοχή και στον κατάλληλο χρόνο, απαιτείται η καλή συνεργασία και επικοινωνία των πιο πάνω παραγόντων, η οποία με την σειρά της θα οδηγήσει στη σωστή ιεράρχηση των αναγκών.

Αν συγκρίνουμε τον επιστημονικό όρο με μία απλή ανάλυση, θα διαπιστώσουμε ότι δεν διαφέρουν καθόλου, καθώς σύμφωνα με αυτόν, η μετάβαση σε μία κοινωνία πιο ανθρώπινη και με καλύτερες συνθήκες, είναι η βιώσιμη ανάπτυξη. Είναι δηλαδή ταυτόσημη έννοια με την «αειφόρο ανάπτυξη», της οποίας το κύριο χαρακτηριστικό είναι η αέναη ζωή και προτεραιότητά της η εξασφάλιση ποιότητας διαβίωσης για όλους και για πάντα, σε όλους τους τομείς. (Μητούλα,2006)

Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης ορίστηκε για πρώτη φορά το 1987 από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών και πιο συγκεκριμένα από την Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη. Η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης εμπεριέχεται στο κείμενο «Our Common Future», το οποίο είναι γνωστό και ως έκθεση Brundtland καθώς η πρώτη που το παρουσίασε ήταν η τότε πρωθυπουργός της Νορβηγίας και πρόεδρος της επιτροπής Gro Harlem Brundtland. Σύμφωνα με την έκθεση αυτή, ως βιώσιμη ανάπτυξη ορίζεται «η ανάπτυξη η οποία ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να υποθηκεύει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες». Συνεπώς, βιώσιμη ανάπτυξη είναι εκείνη η οποία ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των σημερινών γενεών, χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τις απαιτήσεις των γενεών που θα ακολουθήσουν (Brundtland, 1985).

Όταν η επιτροπή Brundtland εισήγαγε τον όρο Βιώσιμη Ανάπτυξη, ή αλλιώς Αειφόρος Ανάπτυξη και ιδιαίτερα μετά την συνδιάσκεψη του Ρίο-η οποία αναφέρεται και ως «Συνάντηση Κορυφής για την Προστασία της Γης του Ρίο»- το 1992, η βιώσιμη ανάπτυξη απέκτησε φανατικούς υποστηρικτές αλλά και φανατικούς εχθρούς. Οι τελευταίοι υποστήριζαν ότι δεν είναι δυνατόν να υπάρχει ταυτόχρονα διαρκής ανάπτυξη και προστασία του περιβάλλοντος. Στο βιβλίο «The Politics of Sustainable Development-Theory, policy and practice within the European Union», αρκετοί επιστήμονες υποστηρίζουν ότι η έκθεση Brundtland θα αποτύχει διότι υπάρχει ένα αγεφύρωτο χάσμα μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης και της περιβαλλοντικής προστασίας. Άλλοι υποστήριζαν πως η βιώσιμη ανάπτυξη δεν θα αποτύχει απαραίτητα, αλλά θα συναντήσει δυσκολίες, οι οποίες πάραυτα μπορούν να εξαλειφθούν αν αποκατασταθούν οι πνευματικές και οι ηθικές αξίες που είχαν παραμεριστεί στην εποχή της ασύδοτης ανάπτυξης (Brundtland, 1985).

Για να αντιμετωπιστεί αυτό το πρόβλημα, η Agenda 21, η οποία αποτελεί προϊόν της συνδιάσκεψης του Ρίο, παρουσίασε ένα βιώσιμο σχέδιο ανάπτυξης. Πιο συγκεκριμένα το σχέδιο αυτό ταξινομεί τις δραστηριότητες της βιώσιμης ανάπτυξης σε έξι θέματα: (Μητούλα, 2006)

1. Ποιότητα ζωής
2. Αποδοτική χρήση φυσικών πόρων
3. Διαχείριση της συγκέντρωσης του ανθρώπινου πληθυσμού
4. Προστασία κοινού πλούτου
5. Διαχείριση των αποβλήτων

6. Βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη

Με τις Συνθήκες του Μάαστριχτ το 1992 και του Άμστερνταμ το 1997 θεσμοθετήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση η πορεία προς την αειφορική ανάπτυξη. Στις αναπτυξιακές δραστηριότητες εντάσσεται και η περιβαλλοντική διάσταση, ενώ εισάγονται οι έννοιες των δεικτών βιωσιμότητας και αειφορίας, των πράσινων λογαριασμών και του φυσικού ή οικολογικού κεφαλαίου, παρεμβαίνοντας έτσι στον τρόπο ζωής, στις επιθυμίες και στην τεχνολογία παραγωγής προϊόντων (Παναγιωτακόπουλος, 2007).

Λίγα χρόνια μετά την συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών στο Ρίο και πιο συγκεκριμένα το 2002, συγκλήθηκε στο Γιοχάνεσμπουργκ της Νότιας Αφρικής μία παγκόσμια διάσκεψη κορυφής για την αειφόρο ανάπτυξη γνωστή ως «Συνάντηση κορυφής της γης 2002» (Earth Summit 2002) και στόχος της ήταν να επαναβεβαιωθεί η βιώσιμη ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα στη συνάντηση αυτή έγινε ένας έλεγχος της προόδου η οποία πραγματοποιήθηκε στο χρονικό διάστημα 1992-2002 και συμφωνήθηκε μια νέα παγκόσμια συμφωνία η οποία περιείχε νέες στρατηγικές, με τις οποίες σχηματίστηκαν συνεργασίες πέρα από τα γνωστά όρια. (UN Department of Economic and Social Affairs, Division for Sustainable Development, 2005)

Για αυτόν τον λόγο όταν ακούμε τον όρο «Βιώσιμη ανάπτυξη», το μυαλό μας πάει στην βιωσιμότητα του περιβάλλοντος. Σύμφωνα με τα παραπάνω είναι λογικό, διότι η προέλευση του όρου προέρχεται από τον περιβαλλοντικό παράγοντα. Τη σύγχρονη εποχή, αυτός ο όρος έχει υπερβεί το καθαρά και αυστηρά περιβαλλοντικό πλαίσιο. Αποδείχθηκε πως η βιωσιμότητα και η πολυπλοκότητά της επιδρά στην λειτουργία τεσσάρων τουλάχιστον διαφορετικών συστημάτων. Του οικοσυστήματος, του οικονομικού, του τεχνολογικού και του κοινωνικού. Είναι απαραίτητο να εξεταστεί η αλληλεπίδραση αυτών των συστημάτων προκειμένου να μπορεί να δημιουργηθεί μελλοντικά μια δίοδος βιωσιμότητας. Έπειτα από χρόνια ερευνών αποδείχθηκε ότι οι παραπάνω παράγοντες δεν αρκούν προκειμένου να επιτευχθεί η βιωσιμότητα ενός τόπου, αλλά σε αυτούς πρέπει να προστεθεί και ένας ακόμα, ο πολιτισμός. Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε πως η λύση είναι ο σεβασμός στην ανθρώπινη αξία, η οποία ταυτίζεται με το σεβασμό στην ιδιαιτερότητα των πολιτισμών. Αυτή η ταύτιση είναι εμφανής στην Agenda 21 που αναφέρθηκε πιο πάνω. Η διαπολιτιστική επικοινωνία, για να είναι βιώσιμη θα πρέπει να διέπεται από αμοιβαίο σεβασμό. Δηλαδή για να επιτευχθεί η βιώσιμη ανάπτυξη, απαιτείται η βιώσιμη πολιτιστική επικοινωνία η οποία προϋποθέτει το σεβασμό και τη διατήρηση

των ιδιαίτερων εθνικών πολιτισμών. Οι αξίες της βιώσιμης ανάπτυξης ενισχύουν τους εθνικούς πολιτισμούς, δεν τους καταργούν.

Συνεπώς όταν αναφερόμαστε στο τι σημαίνει βιωσιμότητα και στο κατά πόσο θα είναι επιτυχημένη, θα πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη μας όλους τους τομείς. Στο πλαίσιο της βιωσιμότητας, δεν αρκεί μόνο να υπάρχουν και να ενδυναμωθούν οι πιο πάνω παράγοντες, αλλά πρέπει να συμπεριλαμβάνεται ο συνδυασμός όλων αυτών, ώστε να συνυπάρξουν αρμονικά τόσο στο παρόν, όσο και στο μέλλον, σε μια αέναη και βιώσιμη μορφή. Η συνεργασία όλων αυτών των παραγόντων είναι σημαντική καθώς σήμερα η βιώσιμη ανάπτυξη είναι πιο αναγκαία από ποτέ. Στην χώρα μας, την Ελλάδα, ο όρος «βιώσιμη ανάπτυξη» έγινε γνωστός μόλις τα τελευταία χρόνια και από τότε γίνονται δράσεις και έργα με γνώμονα την επίτευξη του σκοπού της. Επομένως, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι οι βασικότεροι στόχοι της βιώσιμης ανάπτυξης είναι: (Μητούλα,2006)

1. Η ενίσχυση και της μεμονωμένης και της συλλογικής ευημερίας και ευζωίας έχοντας μια πορεία οικονομικής ανάπτυξης η οποία θα προστατεύει την ευημερία των μελλοντικών γενεών.
2. Να επιτρέπει την δικαιοσύνη μέσα και μεταξύ των γενεών.
3. Να προστατεύει την βιοποικιλότητα και να διατηρεί ανέπαφο το οικοσύστημα .

Συνεπώς η βιώσιμη ανάπτυξη είναι ταυτόσημη έννοια με την αειφόρο ανάπτυξη, έχοντας σαν κύριο χαρακτηριστικό την αέναη ζωή και σαν προτεραιότητά της την εξασφάλιση ποιότητας διαβίωσης σε όλους τους τομείς και για πάντα. Όπως έχει ειπωθεί πιο πάνω, η βιώσιμη ανάπτυξη έχει υπερβεί το περιβαλλοντικό πλαίσιο και αναφέρεται και σε κοινωνικοοικονομικούς και πολιτισμικούς παράγοντες. Η αλλαγή νοοτροπίας, ηθικών αξιών και νομοθετικού πλαισίου δεν είναι εύκολη. Η βιωσιμότητα απαιτεί την ριζοσπαστική αλλαγή των αντιλήψεων για τον άνθρωπο και τον κόσμο μακροπρόθεσμα (Fink& Hargreaves, 2003).

Γενικά η βιώσιμη ανάπτυξη μπορεί να χαρακτηριστεί σαν μια θεωρία περί «επιστροφής στη φύση» για τον άνθρωπο και εμφανίστηκε έπειτα από έναν αιώνα στον οποίο κυριάρχησε η θεωρία ότι η εθνική πρόοδος επιτυγχάνεται μόνο μέσα από την έντονη βιομηχανοποίηση, το εμπόριο και την αστικοποίηση. Οι επιχειρήσεις πλέον, έχουν εντάξει την βιώσιμη ανάπτυξη στην επιχειρησιακή στρατηγική τους (Watkins,2006).

Ένας ορισμός περιβαλλοντικής βιωσιμότητας έχει δοθεί από τους Daly (1973, 1974, 1992, και 1999) και Daly & Cobb (1989):

 Κανόνες εξόδου: οι εκπομπές αποβλήτων από ένα έργο ή δράση πρέπει να διατηρούνται εντός της αφομοιωτικής ικανότητας του τοπικού περιβάλλοντος, χωρίς την απαράδεκτη υποβάθμιση της μελλοντικής ικανότητας απορρόφησης των αποβλήτων ή άλλων σημαντικών υπηρεσιών.

 Εισαγωγή κανόνα:

I. Ανανεώσιμες πηγές (π.χ., δάσος, ψάρια): τα ποσοστά συγκομιδής της εισόδου των ανανεώσιμων πηγών πρέπει να διατηρούνται εντός των αναγεννητικών ικανοτήτων του φυσικού συστήματος, που τις δημιουργεί.

II. Μη ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: τα ποσοστά εξάντλησης των εισόδων μη ανανεώσιμων πηγών θα πρέπει να οριστούν κάτω από τον ιστορικό ρυθμό, με τον οποίο τα ανανεώσιμα υποκατάστατα αναπτύχθηκαν από την ανθρώπινη εφεύρεση και τις επενδύσεις. Ένα εύκολα υπολογίσιμο μέρος των εσόδων από την εκκαθάριση μη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα πρέπει να διατεθεί για την επίτευξη βιώσιμων υποκατάστατων.

Η Κοινωνική βιωσιμότητα ως διακριτή έννοια είναι μια σχετικά πρόσφατη προσθήκη τόσο λόγω της πολιτικής και εκτεταμένης ακαδημαϊκή βιβλιογραφία σχετικά με τη θεωρία, την πολιτική και την πρακτική της βιώσιμης ανάπτυξης (Murphy 2012· Vallance, Perkins, & Dixon 2011). Παρά το γεγονός ότι είναι 25 χρόνια από τότε που η έκθεση Brundtland καθιέρωσε την έννοια της αειφόρου ανάπτυξης γύρω από την τριμερή έννοια της περιβαλλοντικής, οικονομικής και κοινωνικής βιωσιμότητας, η κοινωνική πτυχή έχει λάβει επανειλημμένα λιγότερη προσοχή από την άποψη της πολιτικής και της έρευνας (McKenzie 2004· Manzi, Lucas, Jones, & Allen, 2010· Vallance et al., 2011· Murphy 2012).

Κατά τη διάρκεια όμως της τελευταίας δεκαετίας, η κοινωνική αειφορία έχει αναδειχθεί ως ένα πεδίο έρευνας, πολιτικής και πρακτικής. Ένα διαφορετικό σύνολο των φορέων που συμμετέχουν σε πρωτοβουλίες για την εφαρμογή της κοινωνικής βιωσιμότητας με σκοπό τον σχεδιασμό πρακτικής με ιδιαίτερη έμφαση στα κοινωνικά

αποτελέσματα της αστικής ανάπτυξης, στέγασης και αναγέννησης. Στους Παγκόσμιους παράγοντες περιλαμβάνονται φορείς, όπως η Παγκόσμια Τράπεζα, το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, που εμπλέκονται στα προγράμματα, την πολιτική και την έρευνα που επικεντρώνονται απερίφραστα στην κοινωνική βιωσιμότητα (σε αντιδιαστολή με τις κοινωνικές επιπτώσεις της περιβαλλοντικής διαχείρισης και των κοινωνικών συνεπειών της οικονομικής ανάπτυξης). Διατομεακές στρατηγικές με έμφαση στην κοινωνική βιωσιμότητα και την αστική ανάπτυξη, που συμμετέχουν στην κεντρική και τοπική αυτοδιοίκηση, τις κρατικές υπηρεσίες, τα πανεπιστήμια και τους δημόσιους και ιδιωτικούς παρόχους κατοικιών μπορούν να εντοπιστούν στο Ηνωμένο Βασίλειο, την Αυστραλία, τον Καναδά, το Ισραήλ και τη Σουηδία. Άλλες πρωτοβουλίες συνδέουν την κοινωνική βιωσιμότητα με την εργασία αναφορικά με τα εργασιακά δικαιώματα, τον ηθικό τουρισμό και την κοινωνικά υπεύθυνη οικονομία, ενώ ένας μικρός αλλά αυξανόμενος αριθμός εργαλείων για τη μέτρηση και την υποβολή εκθέσεων σχετικά με την κοινωνική βιωσιμότητα δημιουργούνται για τη χάραξη πολιτικής (McKenzie 2004· Manzi, Lucas, Jones, & Allen, 2010· Vallance et al., 2011· Murphy 2012).

Εξάγεται, λοιπόν, το συμπέρασμα ότι οι οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις θεωρούνται οι βασικοί πυλώνες για την αειφορία (Abdul-Kadir & Jamaludin 2013·Zheng, Shen, & Wang, 2014). Το Διεθνές Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας στη Δόμηση και Κατασκευή (CIB) ανέπτυξε ένα μοντέλο που εκφράζει τα βιώσιμα χαρακτηριστικά. Τα οικονομικά και κοινωνικο-πολιτισμικά θέματα παρουσιάζονται σε παγκόσμιο επίπεδο, σε συνδυασμό με τα περιβαλλοντικά θέματα (Cibworld, 2014). Το ολοκληρωμένο βιώσιμη αντικείμενο, ανεξάρτητα της κλίμακας (πόλης, γειτονιάς, ή ακόμα και μιας κατοικίας), είναι σε θέση να διατηρήσει μια ισορροπία μεταξύ αυτών των πυλώνων. Στην Κίνα, για παράδειγμα, η Σαγκάη κατατάσσεται ως η κορυφαία οικονομική πόλη μεταξύ όλων των πόλεων της Κίνας, αλλά εξακολουθεί να είναι μια μη βιώσιμη πόλη, λόγω μη ισορροπημένης ανάπτυξης με όρους κοινωνικο-οικολογικών παραγόντων (Jiang & Shen 2010· Pow & Neo 2013). Ως εκ τούτου, η επίτευξη της βιωσιμότητας απαιτεί εργασία σχετικά με τις τρεις διαστάσεις της οικονομίας, του περιβάλλοντος, και της κοινωνίας. Στην πραγματικότητα, οι κοινωνικές πτυχές συχνά παραβλέπονται στον γρήγορο ρυθμό ζωής της σύγχρονης κοινωνίας (Dempsey, Brown, & Bramley, 2012).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2º: ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

2.1 ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΙΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Η Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (WCED) διατύπωσε έναν ορισμό για την βιώσιμη ανάπτυξη το 1987: *«Βιώσιμη ανάπτυξη σημαίνει κάλυψη των αναγκών του παρόντος χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η ικανότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες»* Παρά το γεγονός ότι ο ορισμός αυτός έχει αποδοκιμαστεί ως αόριστος, αφελής, και χωρίς επαρκή έμφαση στην κοινωνική διάσταση της βιωσιμότητας (Littig & Greiβler, 2005· McCright & Clark, 2006), παραμένει ο πιο ευρέως χρησιμοποιούμενος ορισμός. Η έρευνα των επιχειρήσεων της αειφόρου ανάπτυξης έχει ερμηνεύσει πως ο ορισμό της WCED περιλαμβάνει τρεις συνιστώσες: κοινωνική δικαιοσύνη, περιβαλλοντική ευθύνη και της οικονομική βιωσιμότητα (Etzion, 2007· Pelosa, 2008). Αυτός ο ορισμός σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις που ασχολούνται με την αειφορία πρέπει να αναζητήσουν στρατηγικές που ταυτόχρονα εξασφαλίζουν οικονομικό κέρδος και ενσωματώνουν τις ανησυχίες για τις ανθρώπινες κοινότητες, στις οποίες λειτουργούν τα οικοσυστήματα στα οποία υπάρχει αντίκτυπος από τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων.

Η περίπτωση των επιχειρήσεων, ή εκείνο που οι μελετητές στην επιχειρηματική ηθική συχνά αποκαλούν «πεφωτισμένη ιδιοτέλεια» (Carroll, 1991, p.43·Frederick, 1978, 1994, p.151·Garriga & Melé, 2004, p.53·Mintzberg, 1983, p.4·Tracey et al.,2005, p.330), ως επί το πλείστον περιγράφεται από μια κατάσταση όπου η οικονομική επιτυχία είναι αυξημένη κατά την εκτέλεση των περιβαλλοντικών και κοινωνικών θεμάτων. Ο ρόλος της δημιουργίας μιας επιχειρησιακής περίπτωση της βιωσιμότητας έχει συζητηθεί εδώ και πολλά χρόνια από διάφορες οπτικές γωνίες (Dyllick & Hockerts, 2002·Epstein, 2003· Holliday et al., 2002·Perceva, 2003· Schaltegger, 2011· Schaltegger & Wagner, 2006). Ένα σκέλος της βιβλιογραφίας αναφέρεται στον βαθμό που η δημιουργία επιχειρηματικών υποθέσεων της βιωσιμότητας είναι επαρκής για την επίτευξη της εταιρικής αειφορίας και της βιώσιμης ανάπτυξης (Dyllick & Hockerts, 2002). Ένα άλλο σκέλος της έρευνας μελετά το ζήτημα, αν οι περιβαλλοντικές και κοινωνικές δραστηριότητες, καθώς και οι επιδόσεις είναι μόνο μια παρενέργεια της καθαρής οικονομικής ορθολογικότητας

(Eden, 1994). Η εταιρική κοινωνική ευθύνη *«προωθείται αν είναι κερδοφόρα, για παράδειγμα, λόγω της βελτιωμένης φήμης σε διάφορες αγορές»* (van Marrewijk, 2003, p.102).

Σε γενικότερο επίπεδο, η σχέση μεταξύ περιβαλλοντικών και οικονομικών επιδόσεων έχει αποτελέσει θέμα της συζήτησης στη βιβλιογραφία για περισσότερα από 15 χρόνια (Burke & Logsdon, 1996·Edwards, 1998·Griffin & Mahon, 1997·Hamilton, 1995·Heinze, Sibary, & Sikula, 1999· Margolis & Walsh, 2003· Pava & Krausz, 1996·Porter & van der Linde, 1995a, 1995b·Russo & Fouts, 1997·Wagner & Schaltegger, 2003). Ενώ ξεκινώντας, το μεγαλύτερο μέρος της συζήτησης αφορούσε για το αν θετική σχέση ή μια επιχειρησιακή περίπτωση, υπάρχει ή όχι (Esty & Porter, 1998·Hart & Ahuja, 1996·Reinhardt, 1999), η έρευνα έχει μετατοπιστεί για τα τελευταία δύο χρόνια προς το ερώτημα τι είδους δεσμοί αναπτύσσονται μεταξύ εθελοντικών περιβαλλοντικών και κοινωνικών δεσμεύσεων και της επιτυχίας των επιχειρήσεων (Griffin, 2000·Holme & Watts, 2000· Lankoski, 2000, 2006· Margolis & Walsh, 2003· Martin, 2002· Pearce, 2003· Reinhardt, 2000· Wagner, Van Phu, Azomahou, & Wehrmeyer 2002· Wagner, 2007· Wagner & Schaltegger, 2003, 2004).

Ένα συμπέρασμα, που προέκυψε από αυτή την έρευνα, είναι πως αποτελεί ψευδαίσθηση να πιστεύουμε ότι κάθε είδους αυτόματη σχέση υπάρχει μεταξύ εθελοντικών κοινωνικών δραστηριοτήτων και επιτυχίας των επιχειρήσεων (Schaltegger & Synnestvedt, 2002· Steger, 2004· Wagner, 2007). Η θεωρητική και εμπειρική έρευνα καταδεικνύει ότι οι περισσότερες εταιρείες φαίνεται να έχουν δυνατότητες για μία ή αρκετές περιπτώσεις δράσεων για την αειφορία (Schaltegger & Wagner, 2006· Steger, 2004). Ωστόσο, το δυναμικό αυτό συχνά δεν αναγνωρίζεται λόγω της διαστρεβλωμένης λογιστικής, συστημάτων διαχείρισης πληροφοριών (Schaltegger & Burritt, 2000) και άλλων οργανωτικών δυσκαμψιών (Steger, 2004). Κατά συνέπεια, η διαχείριση καλείται να εντοπίσει προσεγγίσεις για να αξιοποιήσει τις δυνατότητες επιχειρησιακών περιπτώσεων μέσω επαρκούς διαχείρισης της αειφορίας.

Μια επιχειρησιακή περίπτωση για την αειφορία (βιωσιμότητα) – σε αντιδιαστολή σε μια επιχειρησιακή περίπτωση βιωσιμότητας- έχει ως σκοπό και τελικά επιτυγχάνει οικονομική επιτυχία μέσω της (όχι μόνο με) ενός ευφυή σχεδιασμού εθελοντικών περιβαλλοντικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων. Μια

υπόθεση των επιχειρήσεων για την αειφορία επομένως χαρακτηρίζεται από τρεις απαιτήσεις που πρέπει να πληρούνται: (Dyllick & Hockerts, 2002)

- Πρώτον, η εταιρεία πρέπει να πραγματοποιήσει εθελοντικές ή κυρίως εθελοντικές δραστηριότητας με την πρόθεση να συμβάλει στην επίλυση των κοινωνικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων. Αυτές είναι οι προβλεπόμενες δραστηριότητες για την κοινωνία ή το φυσικό περιβάλλον, οι οποίες δεν αποτελούν απλά μια αντίδραση στους κανονισμούς και την επιβολή του νόμου ή θα αναμένονταν για οικονομικούς λόγους ως μέρος της συμβατικής επιχειρηματικής συμπεριφοράς ούτως ή άλλως.
- Δεύτερον, η δραστηριότητα πρέπει να δημιουργήσει ένα θετικό επιχειρηματικό αποτέλεσμα ή μια θετική οικονομική συμβολή στην εταιρική επιτυχία που μπορεί να μετρηθεί ή να υποστηριχθεί σε ένα πειστικό τρόπο. Τέτοια αποτελέσματα μπορεί να αποτελούν η εξοικονόμηση κόστους, η αύξηση των πωλήσεων ή της ανταγωνιστικότητας, η βελτίωση της κερδοφορίας, η διατήρηση των πελατών ή της φήμης, κ.λπ. Η σχέση αιτίου-αποτελέσματος μπορεί να είναι άμεση ή έμμεση, ωστόσο, δεν πρέπει να είναι κερδοσκοπική αλλά μάλλον βασίζεται σε μια σωστή επιχειρηματική επιχειρηματολογία.
- Τρίτον, μια σαφής και πειστική επιχειρηματολογία πρέπει να αναπτυχθεί ότι μια ορισμένη δραστηριότητα διαχείρισης έχει οδηγήσει ή θα οδηγήσει και σε επιδιωκόμενες κοινωνικές ή περιβαλλοντικές επιπτώσεις, και σε οικονομικό αποτέλεσμα. Μια υπόθεση των επιχειρήσεων για την αειφορία χαρακτηρίζεται από την εξασφάλιση οικονομικής επιτυχίας μέσα (και όχι μόνο παράλληλα) μιας συγκεκριμένης περιβαλλοντικής ή κοινωνικής δραστηριότητας.

Λαμβάνοντας υπόψη αυτά τα τρία χαρακτηριστικά της επιχειρησιακής υπόθεσης για την αειφορία-βιωσιμότητα μπορεί να παρασχεθεί κάποια ερμηνεία για τις διαφορετικές απόψεις σχετικά με τον ρόλο, την αξία και τις επιπτώσεις της επιχειρησιακής περίπτωσης όσον αφορά την αειφόρο ανάπτυξη. Το ερώτημα, για παράδειγμα, αν η δημιουργία επιχειρηματικών περιπτώσεων είναι επαρκής για την επίτευξη της εταιρικής βιωσιμότητας και της βιώσιμης ανάπτυξης (Dyllick & Hockerts, 2002), είναι δικαιολογημένη η περίπτωση που η διοίκηση δεν έχει την αρχική πρόθεση να επιλύσει τα κοινωνικά ή περιβαλλοντικά προβλήματα, εάν οι

περιβαλλοντικές και κοινωνικές δραστηριότητες αποτελούν μόνο μια παρενέργεια της καθαρής οικονομικής ορθολογικότητας (Eden, 1994), ή εάν η εταιρεία προσπαθεί ακριβώς να αξιοποιήσει τις οικονομικές επιδόσεις με συμπτωματική συνεισφορά στη βιωσιμότητα (Van Marrewijk, 2003, p.102). Ωστόσο, η αποδοχή ή η αύξηση των κερδών των (συμπτωματικών) δραστηριοτήτων βιωσιμότητας είναι θεμελιωδώς διαφορετικές από τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των εθελοντικών κοινωνικών και περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων μέσω των οποίων η οικονομική απόδοση δημιουργείται ή αυξάνεται.

Για να δημιουργηθεί ένα επιχειρηματικό ενδιαφέρον για τη βιωσιμότητα απαιτείται στρατηγική διαχείρισης για τον εντοπισμό, τη δημιουργία και την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ των μη νομισματικών κοινωνικών και περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων αφενός και της επιχειρησιακής ή οικονομικής επιτυχίας αφετέρου. Επιπλέον, προκειμένου να επιτευχθούν τέτοιες επιχειρησιακές περιπτώσεις, η διαμόρφωση και εφαρμογή των εταιρικών στρατηγικών πρέπει να αλλάξουν, σε σύγκριση με τις στρατηγικές που προσπαθούν μόνο για τη «Βιωσιμότητα της αγοράς» μέσω ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων με την έννοια της φιλοσοφίας της επιχείρησης, που βασίζεται στους πόρους (Parnell, 2008·Stead & Stead, 2008). Συνεπώς, οι στρατηγικοί στόχοι και τα μέτρα, και μερικές φορές ακόμη και το επιχειρησιακό μοντέλο της επιχείρησης πρέπει να είναι προσανατολισμένα προς μια τριπλή γραμμή (Norman & MacDonald, 2004).

Στις μέρες μας, οι κυβερνήσεις όλου του κόσμου, όταν λένε τις λέξεις βιώσιμη ανάπτυξη και αειφορία, εννοούν την οικονομική ανάπτυξη που επιτυγχάνεται όταν υπάρχει κοινωνική ισότητα και ισορροπία στα φυσικά οικοσυστήματα της γης μακροπρόθεσμα. Για τις επιχειρήσεις βέβαια είναι δύσκολο να αποδοθεί ερμηνεία για τους ίδιους όρους, καθώς αυτές λειτουργούν με σκοπό το κέρδος. Εκτός όμως από το κέρδος, οι επιχειρήσεις πρέπει να έχουν και κοινωνική ευθύνη. Δηλαδή πρέπει να μεριμνούν για την φροντίδα και την ποιότητα ζωής των εργαζομένων, την ποιότητα των προσφερόμενων αγαθών καθώς και πρέπει να συνεισφέρουν στην προστασία του περιβάλλοντος. Συνοπτικά, η κοινωνική ευθύνη της επιχείρησης περιλαμβάνει τον οικονομικό, τον περιβαλλοντικό αλλά και τον κοινωνικό τομέα (Weybrecht, 2010).

Εδώ πρέπει να γίνει αντιληπτό πως η βιώσιμη οικονομία είναι απολύτως κερδοφόρα, όσο και αν η επικρατούσα άποψη χαρακτηρίζει τις επιχειρηματικές πρακτικές ως οικονομικά ασύμφορες. Αυτό γίνεται εύκολα αντιληπτό αν λάβουμε υπόψη μας μελέτες που έγιναν και απέδειξαν πως κατά την διάρκεια της παγκόσμιας

οικονομικής κρίσης τα κέρδη των βιώσιμων επιχειρήσεων όχι μόνο δεν μειώθηκαν, αλλά σε πολλές περιπτώσεις αυξήθηκαν. Πολλές επιχειρήσεις έχουν ήδη καταλάβει πόσο σημαντικό είναι να διαμορφώσουν αντίστοιχα τη στρατηγική τους για δικό τους όφελος. Για αυτόν τον λόγο οι περισσότερες επιχειρήσεις στην Μεγάλη Βρετανία προσπαθούν να υιοθετήσουν περισσότερες βιώσιμες πρακτικές, καθώς έτσι θα είναι σε θέση να εξοικονομήσουν περισσότερες από 55 δισεκατομμύρια λίρες. Αυτό δύναται να επιτευχθεί μόνο αν οι ιδιοκτήτες της επιχείρησης αλλά και οι εργαζόμενοι έχουν τις απαιτούμενες δεξιότητες όπως η κατανόηση της συμπεριφοράς του κόσμου, πώς μας επηρεάζει, πώς την επηρεάζουμε, καθώς και η ικανότητα να αμφισβητούμε το μέχρι πρότινος κατεστημένο (Weybrecht, 2010).

Τέλος, υποστηρίζεται ότι οι βιώσιμες επιχειρηματικές πρακτικές που διδάσκονται ανά τον κόσμο, έχουν άμεσο αποτέλεσμα στην ενίσχυση των εσόδων, στη μείωση του κόστους, στην εξάλειψη του ρίσκο καθώς και στο χαμηλότερο κόστος κεφαλαίου. Αυτές είναι οι μεταβλητές οι οποίες καθορίζουν την αξία της αγοράς μιας επιχείρησης (Weybrecht, 2010).

2.2 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Σε αντίθεση με τις δημόσιες εταιρείες που είναι υπόχρεοι σε μετόχους, οι ιδιοκτήτες στις ιδιωτικές μικρού και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις λειτουργούν και είναι υπεύθυνοι σε έναν και μόνο ή το πολύ σε μικρό αριθμό μετόχων. Οι αξίες των ιδιοκτητών είναι αυτές, που τελικά κατευθύνουν τον οργανισμό. Αρκετοί συγγραφείς έχουν διαπιστώσει ότι εάν οι επιμέρους ιδιοκτήτες των μικρών επιχειρήσεων δίνουν προτεραιότητα στην αιφόρο ανάπτυξη, η επιχείρηση είναι πιθανό να δώσει προτεραιότητα στην αιφόρο ανάπτυξη (Beaver, 2007· Graafland, Van de Ven, & Stoffele, 2003· Joyner, Payne, & Raiborn 2002· Luetkenhorst, 2004· Jenkins, 2004, 2006· Spence & Schimdpeter, 2003). Το μικρό μέγεθος σημαίνει μικρότερες γραμμές επικοινωνίας μεταξύ των κορυφαίων στελεχών, των μετόχων και των εργαζομένων, η οποία μπορεί να κάνει τη μικρομεσαία επιχείρηση πιο ευκίνητη, ώστε να είναι σε θέση να εφαρμόσει τις αλλαγές γρήγορα (Aragon-Correa, Hurtado-Torres, Sharma, & García-Morales, 2008· Graafland et al., 2003).

Οι μικρότερες εταιρείες μπορεί επίσης να διαθέτουν μια λιγότερο επίσημη επιχειρηματική κουλτούρα και δομή (Fassin, 2008· Jenkins, 2004), πράγμα που

σημαίνει ότι οι προσπάθειες για να δημιουργήσουν καλές πρακτικές για βιώσιμη ανάπτυξη δεν μπορούν να έχουν τα τυπικά σημεία εισόδου, που χαρακτηρίζουν μεγαλύτερες επιχειρήσεις (δηλαδή μέσα στρατηγικής ή ελέγχων). Οι ερευνητές έχουν διαπιστώσει ότι οι MME δεν έχουν την τάση να χρησιμοποιούν τα επίσημα εργαλεία στρατηγικής, ακόμη και εκείνες που τα χρησιμοποιούν για να επινοήσουν ένα στρατηγικό σχέδιο που σπάνια τέτοια σχέδια τίθενται σε εφαρμογή (Earl, 2006· Meers & Robertson, 2007).

Τέτοια ευρήματα μπορεί να οφείλεται σε ποικίλους λόγους, όπως το να μην διαθέτουν τον προϋπολογισμό ή τον απαραίτητο χρόνο για να προβούν σε τέτοιους μετασχηματισμούς στην επιχειρηματική πρακτική. Οι MME μπορεί να είναι διστακτικές να κατανείμουν πολύτιμο χρόνο για την αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων, που δεν έχουν άμεση σχέση με τις επιχειρήσεις, και η βιώσιμη ανάπτυξη συχνά γίνεται εσφαλμένα αντιληπτή ως μία εκτός των βασικών λειτουργιών (Fassin, 2008· Walker & Preuss, 2008).

Οι μελέτες έχουν καταδείξει ότι οι MME είναι λιγότερο πιθανό να έχουν «διακριτές δομές με εξεζητημένα κομψό τρόπο» (Jones & Tilley, 2003, p. 17). Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να μην διαθέτουν διευθυντικούς πόρους και ειδικούς επί της λειτουργίας, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε κακή διαχείριση ή ανεκμετάλλευτες ευκαιρίες (Tencati et al., 2004). Μια μελέτη στην Ολλανδία κατέδειξε ότι οι μικρές επιχειρήσεις δεν ήταν πιθανό να χρησιμοποιήσουν τα εργαλεία της αειφόρου ανάπτυξης, που σχεδιαστεί για μεγάλες εταιρείες. Ωστόσο, είχαν περισσότερες πιθανότητες να αναθέσουν το έργο της επίβλεψης της βιώσιμης ανάπτυξης σε ένα μέλος του διοικητικού συμβουλίου (Graafland et al., 2003). Έτσι, ενώ δεν θα πρέπει να υποτίθεται ότι το μικρότερο μέγεθος είναι από μόνου του ένα εμπόδιο για την υιοθέτηση πρακτικών βιώσιμης ανάπτυξης, γίνεται σαφές ότι οι στρατηγικές για την αειφορία πρέπει να εξεταστούν κατά περίπτωση και δεν θα πρέπει να θεωρηθούν σε κλίμακα, που ταιριάζει στις ανάγκες των MME.

Από την άλλη πλευρά, ενώ οι MME μπορούν να έχουν μικρότερες δυνατότητες για τους προϋπολογισμούς ή την ικανότητά του προσωπικού τους, οι μικρότεροι προϋπολογισμοί μπορεί να είναι λιγότερο πολύπλοκοι, με αποτέλεσμα να εμπλέκονται λιγότερα άτομα σε δημοσιονομικές αποφάσεις. Οι Aragon-Correa και συνεργάτες (2008) σημειώνουν ότι οι MME είναι πιθανό να έχουν περισσότερο απλές δομές κεφαλαίων από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις, για τις οποίες μπορεί να σημαίνει ότι υπάρχουν λιγότεροι περιορισμοί σχετικά με την πρόσβαση σε εσωτερικούς

οικονομικούς πόρους. Ένα τέτοιο οικονομικό προφίλ μπορεί να επιτρέψει στις ΜΜΕ να είναι σε θέση να προσαρμοστούν πιο εύστροφα στις νέες ευκαιρίες.

Οι γνώσεις, οι αξίες, οι ικανότητες και οι εμπειρίες των εργαζομένων έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην απόδοση των ΜΜΕ, ιδίως όσον αφορά την εκτέλεση κοινωνικών και περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων. Ο Enderle (2004) υπογραμμίζει το γεγονός ότι οι κινητήριες δυνάμεις του παγκόσμιου εμπορίου δεν είναι τίποτα περισσότερο από τα συνδυασμένα αποτελέσματα της συμβολής από πολλά άτομα. Ενώ η βιβλιογραφία για τις επιχειρήσεις και τη διαχείριση λογοτεχνία είναι γεμάτη με τις συζητήσεις των επιπτώσεων των «εσφαλμένων ομαδικών αποφάσεων-Groupthink» (Janis, 1982) στις επιχειρηματικές αποφάσεις, ο Enderle (2004) μας υπενθυμίζει ότι οι ομάδες αποτελούνται από άτομα, και αυτά τα άτομα μαζί καθορίζουν τη συμπεριφορά της εκάστοτε εταιρείας.

Η σημασία των επιμέρους χαρακτηριστικών των βασικών στελεχών για τον καθορισμό της επιχειρηματικής προσέγγισης για τη στρατηγική υποστηρίζεται από μια έρευνα επιτυχημένης ΜΜΕ στο Ηνωμένο Βασίλειο. Ο Beaver (2007, p. 16) γράφει ότι *«η στρατηγική [. . .] έχει θεσπιστεί με ένα ιδιαίτερα εξατομικευμένο τρόπο, και επηρεάζεται έντονα από τις ενέργειες, τις ικανότητες, την προσωπικότητα και την επιτυχία των κριτηρίων των βασικών πρωταγωνιστών»*. Ωστόσο, ενώ τα παραπάνω μπορεί να ισχύουν για τις μεγάλες επιχειρήσεις, το μικρό μέγεθος μιας τυπικής ΜΜΕ πιθανόν αυξάνει τη σχετική επίδραση των βασικών πρωταγωνιστών.

Παράλληλα, ενώ οι περισσότερες επιχειρήσεις βασίζονται σε κάποιο βαθμό στην ποιότητα των προσωπικών σχέσεων με τους πελάτες και τους επιχειρηματικούς εταίρους, αυτό είναι ακόμη πιο θεμελιώδες για τις ΜΜΕ. Χωρίς να διαθέτουν μεγαλύτερο προϋπολογισμό για να κερδίσουν την προσοχή των πιθανών πελατών, οι ΜΜΕ συχνά βασίζονται στο δίκτυό των προσωπικών σχέσεων και τη φήμη περί αξιοπιστίας της επιχείρησης και των ανθρώπων της στην αγορά τους και την κοινότητα για να ελκύσουν πελάτες (Jenkins, 2006· Niehm, Swinney, & Miller, 2008· Perrini, Russo, & Tencati, 2007).

Επιπλέον, οι ΜΜΕ - ιδιαίτερα οι πιο παλιές επιχειρήσεις και δη οι οικογενειακές επιχειρήσεις - μπορούν να επωφεληθούν από τις μεγάλες ποσότητες του κοινωνικού κεφαλαίου. Το κοινωνικό κεφάλαιο ορίζεται ως εξής: *«[. . .] Εκείνα τα χαρακτηριστικά των κοινωνικών δομών-όπως τα επίπεδα διαπροσωπικής εμπιστοσύνης και οι κανόνες της αμοιβαιότητας και της αμοιβαίας ενίσχυσης - οι*

οποίες δρουν ως πόροι για τους ιδιώτες [ή μεμονωμένες οντότητες] και διευκολύνουν τη συλλογική δράση» (Kawachi & Berkman, 2000, p. 175).

Ο Putnam (1993) προτείνει ότι οι κοινότητες με υψηλά επίπεδα κοινωνικού κεφαλαίου έχουν χαμηλότερο κόστος συναλλαγών και έναν υψηλότερο βαθμό δημοκρατικής αυτορρύθμισης. Η επίπτωση για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε κοινότητες με υψηλότερο κοινωνικό κεφάλαιο είναι ότι το κόστος των επιχειρήσεων μπορεί να είναι μικρότερο. Το χαμηλότερο κόστος μπορεί να αποδοθεί σε μια μεγαλύτερη αίσθηση της κοινότητας μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών, που μπορεί να οδηγήσει σε ένα μεγαλύτερο επίπεδο εμπιστοσύνης και μικρότερη ανάγκη δημιουργίας και θέσπισης δαπανηρών μηχανισμών επιβολής. Αυτά τα χαμηλότερα κόστη μπορεί να μεταφερθούν είτε στον πελάτη μέσω χαμηλότερων τιμών ή να διατηρηθούν στην επιχείρηση.

Τα δίκτυα μπορεί πράγματι να διαδραματίσουν ζωτικό ρόλο στην εξασφάλιση της επιτυχίας των MME (Aragon-Correa et al, 2008· Enderle, 2004· Halila, 2007). Ο Halila (2007) σημειώνει ότι τα δίκτυα μπορούν να παρέχουν στις MME σημαντική εμπειρία ή τους πόρους, που θα τους επιτρέψουν να λάβουν ρίσκα ή να εφαρμόσουν πρακτικές που διαφορετικά δεν θα μπορούσαν να εξετάσουν. Ο ίδιος, επίσης, υποδηλώνει ότι τα δίκτυα μπορούν να προσφέρουν στις MME ένα φόρουμ για τη συζήτηση νέων ιδεών, να βοηθήσουν τις MME να εξέλθουν από την απομόνωση, και να παρέχουν την απαραίτητη κοινωνική και πνευματική υποστήριξη για εφαρμογή νέων στρατηγικών ή δραστηριοτήτων.

Ο Hillary (2004) ανέφερε την απουσία ενός δικτύου της επιχείρησης ως τροχοπέδη για την επιτυχή εφαρμογή του ISO 14001 (ένα τυποποιημένο εργαλείο για την εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης). Τα δίκτυα θα πρέπει να αποτελούν βασικό στοιχείο για την ανάπτυξη των στρατηγικών βιώσιμης ανάπτυξης για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Ένα από τα συνεπή συμπεράσματα που εξήχθησαν για τις MME και τη βιβλιογραφία περί βιώσιμης ανάπτυξης είναι η έλλειψη γνώσεων σχετικά με πρακτικές αειφορίας και εργαλεία. Η συμμετοχή σε ένα δίκτυο εταιρειών που εμπλέκονται στην αειφορία μπορούν να παρέχουν στις επιχειρήσεις τους πόρους και την εμπειρογνωμοσύνη που απαιτούνται για να προσπελαστεί το εμπόδιο, που δημιουργείται από την έλλειψη γνώσης.

Η επιρροή των κυβερνήσεων στην αλλαγή της συμπεριφοράς των MME φαίνεται να διαφοροποιείται με γνώμονα τη δικαιοδοσία τους. Εξετάζοντας τις

σχέσεις της κυβέρνησης, μερικές μελέτες στη Βρετανία έχουν καταδείξει ότι οι κρατικοί κανονισμοί, οι πρακτικές αναφοράς και η πίεση από ομάδες συμφερόντων δεν έχουν ισχυρό αντίκτυπο στη συμπεριφορά των MME (Jenkins, 2006). Οι Aragon-Correa et al. (2008) περιγράφουν μελέτες στην Ισπανία, οι οποίες δείχνουν ότι οι κρατικοί κανονισμοί προώθησαν καλύτερα την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη. Στις Κάτω Χώρες, ωστόσο, οι MME που περιλαμβάνονται σε μια έρευνα σχετικά με τις περιβαλλοντικές πρακτικές ανέφεραν ότι ανταποκρίνονταν λιγότερο στους κανονισμούς της κυβέρνησης από ότι στην κοινή γνώμη και στην επιθυμία τους να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των κοινοτήτων, που τους φιλοξενούν (Rutherford, Blackburn, & Spence, 2000).

Το κύριο συμπέρασμα από αυτή τη συζήτηση φαίνεται να είναι ότι ο ρόλος της κυβέρνησης προσανατολίζεται στη φύση, και είναι αρκετά ευάλωτος προς τους εκπροσώπους των μεγαλύτερων εταιρειών. Λαμβάνοντας υπόψη την πιθανή αβεβαιότητα της αγοράς για τα οφέλη της ενασχόλησης με πρακτικές βιώσιμης ανάπτυξης, πολλές MME μπορεί να μην είναι σε θέση να πάρουν τα ίδια ρίσκα με τις μεγαλύτερες εταιρείες. Ενώ τα οικονομικά διαδραματίζουν κομβικό ρόλο, θα είναι πολύ πιο δύσκολο για τις MME να δοκιμάσουν σχέδια, προκειμένου να ελέγξουν τις οικονομικές πηγές για τις ιδέες τους (Hillary, 2004).

Μια άλλη σημαντική διάκριση μεταξύ των ιδιωτικών MME και μεγαλύτερων, εισηγμένων στο χρηματιστήριο εταιρειών αφορά τα μέσα ενημέρωσης και την κοινή γνώμη. Οι MME έχουν σημαντικά μικρότερη ορατότητα σε σύγκριση με τις μεγάλες επιχειρήσεις ή πολυεθνικές εταιρείες, και ως εκ τούτου δεν μπορούν να προσελκύσουν το ίδιο επίπεδο προσοχής από τον κύκλο των μετατοπίσεων στην κοινή γνώμη και την φρενίτιδα των μέσων ενημέρωσης. Οι MME μπορεί να έχουν πολύ διαφορετικές σχέσεις με το κοινό, από τη στιγμή που ο αντίκτυπος στην αγορά είναι σε μικρότερη κλίμακα - πολλές MME λειτουργούν σε μία μόνο αγορά (Jenkins, 2006) - και το κοινό έχει διαφορετικές προσδοκίες για τις MME από ότι για τις μεγάλες εταιρείες.

Ο αντίκτυπος της φήμης αναφορικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη μπορεί να είναι λιγότερο σημαντική για τις MME (Jenkins, 2006). Σε αντίθεση με τις εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες, που χαρακτηρίζονται από την τάση να έχουν εξέχοντες στόχους (Dressen, 2010· Labonne, 2006) και μπορεί να αναγκαστούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των μετόχων (McWilliams, Siegel, & Wright 2006), αυτές μπορεί να έχουν ένα λιγότερο σαφές κίνητρο, για να ανταποκριθούν στις

μεταβαλλόμενες τιμές στην ευρύτερη κοινωνία, όπως η αυξημένη ζήτηση για τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά υπεύθυνα προϊόντα (Luetkenhorst, 2004· Jenkins, 2004).

Με άλλα λόγια, η απειλή της δημόσιας κατακραυγής εναντίον ΜΜΕ είναι πολύ μικρότερη, γεγονός που μειώνει το κίνητρο για τον περιορισμό αυτών των απειλών, υιοθετώντας κοινωνικά και περιβαλλοντικά βιώσιμες επιχειρηματικές πρακτικές. Το αντίστροφο είναι επίσης αλήθεια· αν μια μεγάλη εταιρεία προβεί σε μια σημαντική δωρεά για έναν καλό σκοπό, είναι πιο πιθανό να προσελκύσει την προσοχή των μέσων ενημέρωσης (Fassin, 2008) καθώς και των κοινωνικών επενδυτών (Jenkins, 2004).

Αν μια ΜΜΕ επιχείρηση ξοδεύει την ίδια αναλογία του προϋπολογισμού της για καλό σκοπό, τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης μπορεί να είναι απίθανο να εφιστήσουν την προσοχή τους, εκτός εάν οι ΜΜΕ προσφέρουν τη δωρεά με τη συνοδεία μιας εκστρατεία επικοινωνίας (Fassin, 2008). Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει βέβαια ότι δεν υπάρχει αξία στη φιλανθρωπική δράση ή την ανάπτυξη πρακτικών βιώσιμης-αιεφόρου ανάπτυξης των ΜΜΕ.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι ιδιοκτήτες πολλών ΜΜΕ μπορούν να επιλέξουν να χρησιμοποιήσουν στρατηγικές για την αειφόρο ανάπτυξη για προσωπικούς και ηθικούς λόγους (Castka, Balzarova, Bamber, & Sharp 2004). Είτε αυτά υποκινούνται από τις τρέχουσες τάσεις σχετικά με τη βιώσιμη ανάπτυξης στις επιχειρήσεις ή απλά μέσα από προσωπική δέσμευση για το ήθος της κοινότητάς τους, ορισμένοι ιδιοκτήτες των ΜΜΕ θα δουν την αξία - παρά τη δυσκολία ποσοτικοποιηθεί αυτή σε όρους νομισματικούς-των κοινωνικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων των δραστηριοτήτων τους.

Δεδομένου ότι η θεωρητική θεμελίωση της κάθε επιχείρησης είναι να αυξηθεί η νομισματική αξία της εταιρείας, ωστόσο, μια σαφής περίπτωση για τον τρόπο που οι στρατηγικές της βιώσιμης ανάπτυξης βελτιώνουν την οικονομική κατάσταση της εταιρείας μπορεί να βοηθήσουν τους ιδιοκτήτες να κάνουν λειτουργικές τις αξίες τους.

Αναγνωρίζουμε, ωστόσο, ότι οι ΜΜΕ που δεν χρησιμοποιούν στρατηγικές βιώσιμης ανάπτυξης θα μπορούσαν δυνητικά να εκτιμήσουν ακόμα την αξία των κοινοτήτων τους ή του φυσικού τους περιβάλλοντος. Ορισμένες εταιρείες μπορεί πιθανόν να υιοθετούν μια φιλοσοφία ότι αν μια επιχείρηση ενεργεί σωστά, η κοινωνία θα επωφεληθεί από τους κερδοφόρους μισθούς των εργαζομένων, τους φόρους που οι

επιχειρήσεις πληρώνουν, και τις υπηρεσίες και τα προϊόντα, που μια επιχείρηση παρέχει σε μια κοινότητα (Friedman, 1970).

Η προοπτική αυτή, ωστόσο, έχει αμφισβητηθεί τα τελευταία χρόνια με το σκεπτικό ότι οι επιχειρήσεις πρέπει να τιμούν τη σύμβαση, που σιωπηρά κάνουν με την κοινωνία και την κοινότητα υποδοχής τους (Porter & Kramer, 2006). Σε αντάλλαγμα για την πολιτική και οικονομική σταθερότητα και των περιβαλλοντικών και ανθρώπινων πόρων, οι επιχειρήσεις πρέπει να μοιραστούν την ευθύνη και το οικονομικό κόστος της διατήρησης εκείνων των πόρων για τις μελλοντικές γενιές.

Δεν έχει σημασία ποια θέση παίρνει κανείς σχετικά με αυτή τη διαλεκτική, το γεγονός ότι υπάρχει μια συγκλονιστική επιχειρησιακή υπόθεση για τη βιώσιμη ανάπτυξη των MME κάθε πλευρά μπορεί να ωφεληθεί από τη συμμετοχή σε επιχειρησιακές στρατηγικές για την αειφόρο ανάπτυξη (Serwer, 2009).

Όπως με τα περισσότερα θέματα που αφορούν τις MME, η επιχειρησιακή υπόθεση για την αειφόρο ανάπτυξη είναι απίθανο να είναι όμοια για κάθε επιχείρηση. Κάθε εταιρεία πρέπει να καθορίσει δική της περίπτωση, μαθαίνοντας για τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές πρακτικές που έχουν τη μεγαλύτερη σημασία για τη γραμμή των επιχειρήσεων και τα βασικά στελέχη τους. Η Shorebank αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα για τη δημιουργία της δικής της περίπτωσης. Αυτό το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα χρησιμοποιεί επενδύσεις από ανθρώπους που αναζητούν κοινωνικά εστιασμένες επενδύσεις για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης της τοπικής κοινότητας (Serwer, 2009).

Οι συντηρητικές πρακτικές δανεισμού της και η συμμετοχή των κοινοτήτων, που εξυπηρετεί, όχι μόνο συνέδραμαν να αποφευχθεί η οικονομική κρίση που προκλήθηκε από sub-prime στεγαστικά δάνεια, έχει επίσης βοηθήσει τους ιδιοκτήτες σπιτιού, που επλήγησαν από τις ληστρικές πρακτικές που προκάλεσαν την κρίση, να διασωθούν (Serwer, 2009).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

3.1 ΘΕΩΡΙΕΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Ο Clark (1982) αναφέρεται στην αστική ανάπτυξη ως μια διαδικασία που έχει τόσο χωρικές και δημογραφικές διαστάσεις. Η αστική ανάπτυξη λαμβάνει χώρα σε μια κοινωνία, όταν η κίνηση των ανθρώπων αλλάζει η δομή αυτής της κοινωνίας από την οικονομία της πόλης στην οικονομία του χωριού. Η αστική ανάπτυξη μετριέται συγκρίνοντας τον πληθυσμό των κατοίκων των πόλεων στο σύνολο του πληθυσμού και, όταν το ποσοστό του αστικού πληθυσμού αυξάνει σε σχέση με το συνολικό πληθυσμό, αστική ανάπτυξη θεωρείται πως έχει λάβει χώρα.

Οι θεωρίες της αστικής ανάπτυξης παρέχουν ερμηνείες για τον τρόπο που οι πόλεις μεγαλώνουν τόσο γεωγραφικά όσο και κοινωνιολογικά. Σύμφωνα με τον Clark (1982) υπάρχουν δύο γενικές ερμηνείες: η οικονομική και η κοινωνιολογική. Αυτές οι δύο ερμηνείες έχουν διευρυνθεί από την άποψη των ειδικών εφαρμογών τους σε αναπτυσσόμενες χώρες.

Η οικονομική ερμηνεία παρέχεται από τη θεωρία της οικονομικής βάσης. Η θεωρία επιμερίζει την τοπική οικονομία σε δύο τομείς - τον βασικό τομέα ή εξαγωγική δραστηριότητα και την μη-βασικό τομέα. Η αστική ανάπτυξη οφείλεται στη δραστηριότητα του βασικού τομέα, η οποία είναι από τη φύση προσανατολισμένη στις εξαγωγές και προσελκύει περισσότερες δραστηριότητες, λόγω των πολλών πλεονεκτημάτων, που φέρνει η δραστηριότητα στην πόλη. Μεταξύ αυτών αναπτύσσεται τοπικός ανταγωνισμός, αποτελεσματικότητα της παραγωγής, ανταλλαγής πληροφοριών, μεταφορά ανθρώπινου κεφαλαίου και διαρροή μεταξύ των επιχειρήσεων που καταλήγουν στην προσέλκυση και άλλων δραστηριοτήτων, που τελικά μετασχηματίζουν τη δομή της πόλης (Black & Henderson 1999). Έτσι, η οικονομική ερμηνεία της αστικής ανάπτυξης ισχυρίζεται ότι οι περιοχές με τις μεγαλύτερες δυνατότητες οικονομιών κλίμακας¹ θα προσελκύσουν περισσότερους αποίκους από περιοχές με λιγότερο δυναμικές οικονομίες κλίμακας.

¹ Οικονομίες κλίμακας είναι η τάση του μακροχρόνιου μέσου συνολικού κόστους να μειώνεται όταν αυξάνεται η ποσότητα της παραγωγής

Ο Myrdal (1957) στη θεωρία του περί σωρευτικής αιτιότητας παρέχει ένα παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο η οικονομία κλίμακας μπορεί να αλλάξει τη δομή της πόλης, στην πράξη και στο πλαίσιο υπανάπτυκτων περιοχών. Σύμφωνα με τον Myrdal, την τοποθεσία ενός οικονομικού κλάδου σε μια υπανάπτυκτη περιοχή δημιουργεί πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα, έτσι ώστε η υπάρχουσα βιομηχανία προσελκύει περισσότερες εμπορικές και βιομηχανικές δραστηριότητες, σε συνδυασμό με την επέκταση του τομέα των υπηρεσιών. Ο Myrdal (1957) υποστηρίζει ότι τα εν λόγω πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα είναι δύο ειδών: τα αποτελέσματα εξάπλωσης και απομύζησης. Τα αποτελέσματα εξάπλωσης υποτίθεται ότι θα επηρεάσουν άλλες περιοχές θετικά φέρνοντας την ανάπτυξη σε άλλες περιοχές της χώρας, ενώ η απομύζηση επηρεάζει άλλες περιοχές αρνητικά, εμποδίζοντας την ανάπτυξή τους. Ωστόσο, ως αποτέλεσμα της διαδικασίας της κυκλικής και σωρευτικής αιτιώδους συνάφειας, η απομύζηση είναι ισχυρότερη.

Ο Pred (1977) επέκτεινε τη θεωρία του Myrdal ταξινομώντας τα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα σε πρωτοβάθμια και δευτερογενή πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα. Τα κύρια πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα είναι αποτέλεσμα της αρχικής κατασκευής και της βιομηχανικής εγκατάστασης, η οποία παράγει ουσιαστικά νέες υπηρεσίες και ευκαιρίες απασχόλησης και, επομένως, μεταβάλλει τη δομή του πληθυσμού της πόλης. Αυτές οι βιομηχανικές δραστηριότητες θα αποτελέσουν εφελκυστήρα μεγαλύτερης καινοτομίας και την εφευρέσεων, αυξάνοντας έτσι τη δυναμική για μεγαλύτερη επέκταση των υφιστάμενων βιομηχανιών και εμφάνιση νέων. Επίσης, τα δευτεροβάθμια πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα, τα οποία ενεργοποιούνται από τις αυξημένες βιομηχανικές δραστηριότητες θα ενεργοποιήσουν την περαιτέρω επέκταση των βιομηχανιών, των υπηρεσιών και την αύξηση του πληθυσμού, μαζί με μια αλλαγή στη δομή της πόλης μέσα από την συνδυαστική επίδραση των νέων και υφιστάμενων βιομηχανικών εγκαταστάσεων και υπηρεσιών στην πόλη. Αυτή η κυκλική διαδικασία της βιομηχανικής εγκατάστασης, της επέκτασης των υπηρεσιών και της αύξησης του πληθυσμού είναι αυτό-τροφοδοτούμενη και συνεχίζει με πόλεις να αυξάνονται ανεξέλεγκτα και τα χωριά να συρρικνώνονται ανήμπορα (Clark, 1982).

Ομοίως, ο Walter Christaller (1966) στη «Θεωρία των Κεντρικών Τόπων» αποδίδει τη διαδικασία της αστικής ανάπτυξης σε οικονομικά οφέλη, που συνδέει με επιλογές που γίνονται από άτομα που θεωρούσε ότι είναι ορθολογιστές στη λήψη των

αποφάσεων τους και αφορούν βιομηχανικές ή οικιστικές θέσεις. Η βάση αφορά στη συνέχεια το γεγονός ότι περιοχές με τις μεγαλύτερες δυνατότητες για πλεονέκτημα ισχυρότερων οικονομιών θα προσελκύσει φυσικά περισσότερους ανθρώπους (Clark 1982).

Ο Pacione (2001) αναγνωρίζει τη φυσική αύξηση του αστικού πληθυσμού και την καθαρή μετακίνηση από τα χωριά ως παράγοντες, που αλληλοενισχύονται και οδηγούν στην αστική ανάπτυξη. Αυτή η θεωρία είναι συναφής με την οικονομική θεωρία της αστικής ανάπτυξης, η οποία διδάσκει την αρχή ότι οι άνθρωποι συγκεντρώνεται στην πόλη, επειδή βρίσκονται σε αναζήτηση για την πιο οικονομική μορφή εγκατάστασης. Σύμφωνα με τον Pacione (2001), η πρόσβαση στη γη με σκοπό το πλεόνασμα τροφίμων αποτελούσε τον κινητήριο παράγοντα για την πρωτόγονη οικονομία, όπου η γεωργία ήταν η κυρίαρχη οικονομική δραστηριότητα. Στη συνέχεια, οι μεγαλύτερες πόλεις ήταν αυτές με το υψηλότερο πλεόνασμα τροφής. Καθώς η οικονομία διευρύνθηκε και η προσοχή μετατοπίστηκε από τη γεωργία στη δεξιοτεχνία, οι άνθρωποι άρχισαν να συναθροίζονται σε περιοχές που τους έδωσε οικονομικό πλεονέκτημα. Καθώς οι πόλεις προσελκύουν όλο και περισσότερους ανθρώπους, οι οικονομίες κλίμακας βοήθησαν την επέκταση των διαφόρων χειροτεχνικών μονάδων σε μικρές, μεσαίες και μεγάλες βιομηχανίες, που έχουν υψηλή ζήτηση για την εξωτερική πρώτες ύλες. Η πρόσβαση σε εξωτερικές πρώτες ύλες στη συνέχεια έγινε μια σημαντική κινητήρια δύναμη αστικής ανάπτυξης.

Η κοινωνιολογική ερμηνεία της αστικής ανάπτυξης αποδίδει την αστική ανάπτυξη σε διαπροσωπικές δεσμούς, που αναπτύσσονται μεταξύ των ανθρώπων, που με τη σειρά τους κινητοποιούν τα άτομα για να ζήσουν σε εγγύτερη απόσταση κοντά το ένα στο άλλο (Clark, 1982). Οι θιασώτες αυτής της θεωρίας μετέρχονται την αναλογία των συμπληρωματικών της ανθρώπινης σχέσης, όπως αρσενικό-θηλυκό, μητέρα-παιδί, και πομπός-δέκτης και ούτω καθεξής για να ερμηνεύσουν τις συνεκτικές τάσεις του ανθρώπινου πληθυσμού. Σύμφωνα με την κοινωνιολογική θεωρία, η εμφάνιση των πόλεων είναι απλά ένα προϊόν της ανάπτυξης των κοινωνικών θεσμών και μηχανισμών, που επιτρέπουν στους ανθρώπους να διαβιούν μαζί σε μια αρκετά μεγάλη συγκέντρωση. Ο Clark (1982) αποδίδει τη θεωρία της επικοινωνίας της αστικής ανάπτυξης στον Meier (1962). Σε αυτή την θεωρία, ο Meier εξετάζει τις πόλεις απλώς ως διαμεσολαβητές των κοινωνικών δεσμών. Αποφαινεται ότι οι άνθρωποι ζουν σε κοντινή απόσταση, επειδή η γειτνίαση ενισχύει τη

διαπροσωπική επικοινωνία και τις σχέσεις. Με απλά λόγια, η ικανότητα της πόλης να διευκολύνει με πολύπλοκο πρότυπο την ανταλλαγή πληροφοριών και να δημιουργεί πολιτικούς (κοινωνικούς) δεσμούς μεταξύ των ανθρώπων αποτελεί γενεσιουργό δύναμη αστικής ανάπτυξης. Έτσι, όπως η τεχνολογία της επικοινωνίας αλλάζει, η μορφή της πόλης αλλάζει επίσης από συμπαγή σε διασπαρμένη.

3.2 Η ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΑ ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

Παγκοσμίως, περισσότεροι από ένα δισεκατομμύριο άνθρωποι ζουν σε παραγκουπόλεις (World Bank, 2013), με περιορισμένη πρόσβαση σε βασικές κοινωνικές υπηρεσίες, οικονομικές δραστηριότητες και, χωρίς ασφάλεια διαβίωσης, ενώ πολλοί από αυτούς διαβιούν υπό τη διαρκή απειλή της έξωσης. Οι πόλεις συμβάλλουν επίσης στις παγκόσμιες περιβαλλοντικές πιέσεις. Αντιπροσωπεύουν το εκτιμώμενο 67% της παγκόσμιας κατανάλωσης ενέργειας, και έως το 70% των παγκόσμιων εκπομπών αερίων του θάλασσου (IEA, 2008, 2010), κυρίως λόγω της συγκέντρωσης της βιομηχανικής παραγωγής, της μεταφοράς και των κατασκευών.

Υπάρχουν επίσης προβλήματα ελέγχου της ατμοσφαιρικής ρύπανσης ελέγχου, της διαχείρισης των αποβλήτων και του νερού δημιουργώντας αυξανόμενες απειλές για την υγεία των κατοίκων και την ευημερία. Σε ποσοστό, που υπερβαίνει το 65% των πόλεων στις αναπτυσσόμενες χώρες, το νερό δεν δέχεται κατάλληλη επεξεργασία. Παράλληλα, ποσοστό 30-50% των στερεών αποβλήτων που παράγονται στο εσωτερικό των περισσότερων πόλεων δεν συλλέγεται (UN-HABITAT, 2009). Όλες αυτές οι προκλήσεις επιδεινώνεται περαιτέρω από την ταχεία και απρογραμματίστη αστική επέκταση που τείνει να αυξήσει την αναποτελεσματικότητα των πόρων (π.χ. ενέργειας και χρήσης γης) και το κόστος για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών.

Οι αστικές περιοχές είναι επίσης όλο και περισσότερο επιρρεπείς σε φυσικές καταστροφές, κυρίως λόγω της κοινής τους θέσης κατά μήκος οδών, καθώς και του πληθυσμού και της πυκνότητας των υποδομών. Όπως υποδηλώνει μια έκθεση της UNISDR, το ποσοστό των φυσικών καταστροφών στις αστικές περιοχές έχει αυξηθεί τέσσερις φορές από το 1975 (UNISDR, 2011), και σε πολλές καταστροφές, οι φτωχές και οι πιο ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες πλήττονται δυσανάλογα.

Επιπλέον, σύμφωνα με την έκθεση του ΟΗΕ του 2011 για την Αστικοποίηση, από τα περισσότερα από το σύνολο 1,4 δισεκατομμυρίων κατοίκων του παγκόσμιου πληθυσμού, που ζει σε αστικές περιοχές, περίπου 890 εκατομμύρια άνθρωποι, ζούσαν σε περιοχές υψηλού κινδύνου έκθεσης σε τουλάχιστον ένα φυσικό κίνδυνο (UNDESA, 2011).

Δεδομένης της συγκέντρωσης των οικονομικών δραστηριοτήτων στις αστικές περιοχές και τις σημαντικές επενδυτικές ευκαιρίες, ιδιαίτερα σε αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες, υπάρχει άφθονη ευκαιρία και κίνητρο για να δημιουργηθούν εκ νέου οι πόλεις με ένα πιο βιώσιμο τρόπο. Με κάθε τρόπο οι καλά διαχειριζόμενες πόλεις θα χρησιμοποιήσουν τους φυσικούς πόρους και την τεχνολογία περισσότερο αποτελεσματικά, ώστε να έχει θετικό και ουσιαστικό αντίκτυπο στην κοινωνία, την οικονομία και το περιβάλλον (Revi & Rosenzweig, 2013).

Τα στοιχεία και τα δεδομένα που απαιτούνται για την επίτευξη της αειφόρου αστικής ανάπτυξης διαφέρει από χώρα σε χώρα, αλλά ολοκληρωμένες παρεμβάσεις της πολιτικής, ο καθορισμός προτύπων για το σχεδιασμό του έργου και η εφαρμογή αυτών είναι ζωτικής σημασίας. Απαντώντας σε αυτές τις προκλήσεις, η διεθνής κοινότητα έχει σημειώσει πρόοδο σε μια ποικιλία μετώπων. Ο καθορισμός της αειφόρου αστικής ανάπτυξης και ο καθορισμός προτύπων είναι το πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση της ευρείας διάχυσης της έννοιας. Ο καθορισμός προτύπων είναι επίσης καθοριστικό ρόλο για τη δημιουργία νέων αγορών. Υφίσταται, παράλληλα, ένας σημαντικός αριθμός από διεθνείς οργανισμούς και χορηγούς, που προωθούν την εργασία τους σε αυτούς τους τομείς μέσω της έρευνας και του διαλόγου. Υπάρχει επίσης ένα μεγάλο κενό στη χρηματοδότηση του τομέα της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης. Η παγκόσμια ζήτηση για υποδομές ανάπτυξης είναι τεράστια, που υπερβαίνει ορισμένες φορές US \$ 5.000 δισεκατομμύρια ετησίως σύμφωνα με τις ισχύουσες προβλέψεις για την ανάπτυξη (WEF, 2013).

Η Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη είναι κοινώς κατανοητή ως μια προσέγγιση που τονίζει τη βιωσιμότητα ως κύριο χαρακτηριστικό της, αγκαλιάζοντας τις κοινωνικές και οικονομικές δομές που δεν θέτουν σε κίνδυνο τις περιβαλλοντικές πτυχές (UN-HABITAT, 2002). Η Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη υποστηρίζεται από μηχανισμούς με στόχο την παραγωγή συν-οφελών, όπως (i) χωρίς αποκλεισμούς οικονομική

ανάπτυξη, (ii) ανταγωνιστικές οικονομίες, (iii) κοινωνική δικαιοσύνη και ισότητα, (iv) ασφαλές και άνετο περιβάλλον, και (v) φιλικότητα προς το περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης των τοπικών και παγκόσμιων δημόσιων αγαθών. Μια πρόσφατη μελέτη εντόπισε περισσότερες από 200 ποικιλίες των ορισμών της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης σε όλο τον κόσμο (Keivani, 2010).

Η προώθηση της βιωσιμότητας έχει ερμηνευθεί μέσω της προώθησης των αποθεμάτων φυσικού κεφαλαίου. Άλλες, πιο πρόσφατες ερμηνείες της αστικής βιωσιμότητας έχουν προωθήσει μια πιο ανθρωποκεντρική προσέγγιση, σύμφωνα με την οποία οι πόλεις πρέπει να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ανθρώπων μέσα από βιώσιμες λύσεις για κοινωνικές και οικονομικές πτυχές (Berardi, 2013).

Η παρακάτω λίστα αποτελείται από τις αρχές αστικής ανάπτυξης, που μπορεί να προκύψουν άμεσα από τον ορισμό της αειφόρου ανάπτυξης. Αυτή η λίστα δεν είναι εξαντλητική καθώς 14 αρχές συλλαμβάνουν τις βασικές διαστάσεις της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης: (Jepson & Edwards, 2010, p.421-422)

1. Ισορροπία Εργασίας-στέγασης: εγγύτητα με κριτήρια όρους κρίσιμων δραστηριοτήτων του ανθρώπινου συστήματος, διαβίωσης και εργασίας, θα αυξήσει την παραγωγικότητα και την αποτελεσματικότητα καθώς επίσης μείωση της κατανάλωσης φυσικών πόρων και της παραγωγής αποβλήτων.
2. Χωρική ολοκλήρωση της απασχόλησης και των μεταφορών: η διευκόλυνση της πρόσβασης θα βελτιώσει τη συστημική συνδεσιμότητα και την αύξηση της παραγωγικότητας και της αποδοτικότητας μεταξύ των κατοίκων του ανθρώπινου συστήματος.
3. Μικτή χρήση του χώρου: αυξημένη εγγύτητα και πολυμορφία αναφορικά με τις διαθέσιμες διαδραστικές δυνατότητες μεταξύ των κατοίκων της κοινότητας θα οδηγήσει σε μειωμένη κατανάλωση μεταφοράς ενέργειας και βελτίωση της οργανωτικής αποδοτικότητας.
4. Η χρήση τοπικά παραγόμενων, καθαρών, και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Μια ενεργειακή στρατηγική που αντικαθιστά την εισαγόμενη ενέργεια με την ενέργεια που τοπικά παράγεται, καθαρές και ανανεώσιμες πηγές θα συμβάλλουν στη διατήρηση της

βιωσιμότητας μιας μακροπρόθεσμης κοινότητας, που συνταιριάζουν την άνθιση και την ανάπτυξή της με την τοπική ικανότητα.

5. Ενεργειακά αποδοτικό κτίριο και χώρος σχεδιασμού: κατασκευάζοντας κτίρια υπό ενεργειακά αποδοτικές κατευθυντήριες γραμμές θα υπάρχει προστασία έναντι της φυσικής εξάντλησης των πόρων και ανανεώσιμες εναλλακτικές λύσεις (δηλαδή μη ορυκτά καύσιμα) πιο εφικτές.
6. Η πρόσβαση των πεζών (περπάτημα και ποδηλασία) στην εργασία και στην αναψυχή. Η αύξηση του συνόλου των μη μηχανοκίνητων μεταφορών θα μειώσει την κατανάλωση ενέργειας για τις μεταφορές και την προστασία από την εξάντληση των πόρων και της ρύπανσης, ενώ θα έχει θετικές επιπτώσεις στην υγεία των κατοίκων της κοινότητας.
7. Το προσιτό κόστος στέγασης (για όλες τις εισοδηματικές ομάδες). Η έλλειψη οικονομικά προσιτών χώρων στέγασης για όλες τις εισοδηματικές ομάδες είναι μια εκδήλωση της έλλειψης της ενδυνάμωσης μεταξύ ορισμένων κατοίκων της κοινότητας (ως παραγόντων σε ένα σύστημα). Η παροχή επαρκούς στέγασης για όλες τις εισοδηματικές ομάδες θα συμβάλλει στην προστασία ενάντια στην κοινωνική (συστημική) δυσλειτουργία.
8. Διαφορετικότητα της Στέγασης στο στιλ, το είδος και τη διάρκεια: βιώσιμα συστήματα είναι εκείνα, που χαρακτηρίζεται από ποικιλομορφία αναφορικά με τους παράγοντες και τις αλληλεπιδράσεις. Ένα διαφορετικό απόθεμα κατοικιών θα ενθαρρύνει τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των ανθρώπων με μεγαλύτερη ποικιλομορφία στο υπόβαθρο, τα ενδιαφέροντα και τις δεξιότητες.
9. Υψηλότερη πυκνότητα της οικιστικής ανάπτυξης: πιο συμπαγής ανάπτυξη θα μειώσει την ανάπτυξη πίεσης σε ανοιχτό χώρο, η οποία είναι ένα ουσιαστική των βιολογικών και γεωργικών πόρων που

απαιτούνται για τη διατήρηση και των δύο στην τοπική ανθρώπινη κοινότητα, καθώς και του ανθρώπινου συστήματος γενικότερα.

10. Η προστασία των φυσικών και βιολογικών λειτουργιών και διαδικασιών: λόγω της εξάρτησης από τη φύση, η βιωσιμότητα του ανθρώπινου συστήματος απαιτεί τη διατήρηση της ακεραιότητας των φυσικών συστημάτων.
11. Η εμπλοκή των κατοίκων και η ενδυνάμωση: η αύξηση της οργανωτικής ικανότητας μεταξύ των κατοίκων μιας γειτονιάς αυξάνει την ικανότητα της γειτονιάς να εντοπίσει και να ανταποκριθεί κατάλληλα στις μεταβαλλόμενες συνθήκες.
12. Κοινωνικοί χώροι (δημόσιοι χώροι για να ενθαρρύνουν την κοινωνική συγκέντρωση): η αυξημένη κοινωνική επαφή μεταξύ των κατοίκων μιας κοινότητας μπορεί να βελτιώσει την ικανότητα της κοινότητας να οργανωθεί και να ανταποκριθεί στις μεταβαλλόμενες συνθήκες.
13. Η αίσθηση του τόπου: η αίσθηση του τόπου αυξάνει την προσκόλληση σε έναν τόπο. Αυτό αυξάνει τη ροπή προς την ουσιαστική συμμετοχή και αλληλεπίδραση, η οποία βελτιώνει την ικανότητα οργάνωσης και ανταπόκρισης στις μεταβαλλόμενες συνθήκες.
14. Η διατροφική συνδεσιμότητα μεταφοράς: η αυξημένη συνδετική αποδοτικότητα (α) θα δημιουργήσει την ευκαιρία για την αύξηση της συχνότητας των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των κατοίκων της κοινότητας, και (β) θα μειώσει την εξάρτηση από τους ρυπογόνους τρόπους και την υψηλή ενεργειακή κατανάλωση .

3.3 ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & Η ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΑ ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

Τα οφέλη των επιχειρηματικών πρακτικών βιώσιμης ανάπτυξης - είτε αυτά είναι οικονομικά ή ηθικά ή και τα δύο - θα καταφανούν σε διάφορα επίπεδα και συχνά σε διαφορετικές χρονικές στιγμές. Καθώς οι εταιρείες επιλέγουν τις στρατηγικές τους για την αειφόρο ανάπτυξη, θα πρέπει να συνεκτιμήσουν ότι, ενώ μερικά από τα οφέλη σίγουρα μπορεί να είναι έκδηλα σε σύντομο χρονικό διάστημα, άλλα μπορεί να χρειαστούν περισσότερο χρόνο.

Τα περισσότερα οφέλη θα υπάρξουν σε σχέση με τα ενδιαφερόμενα μέρη (πελάτες και τους επιχειρηματικούς εταίρους, τους εργαζόμενους και τους μετόχους) και τις επιχειρηματικές πρακτικές (παραγωγή,

μάρκετινγκ, στρατηγική διαχείριση, και οικονομικές επιδόσεις). Ωστόσο, μπορούν επίσης να αναγνωρίζουν τους πιθανούς επιχειρηματικούς κινδύνους και τις προκλήσεις για τις επιχειρήσεις, που εγγενώς έρχονται ως μέρος της ενασχόλησής τους με την αειφόρο ανάπτυξη.

Η διαχείριση κινδύνων είναι σημαντική για τους τους τυχόν κινδύνους μιας επιχείρησης. Η διαχείριση σε σχέση με τις άμεσες κοινωνικές ή περιβαλλοντικές απειλές έχει ένα αναγνωρισμένο χαρακτηριστικό στη βιβλιογραφία της οργανωτικής διαχείρισης για δεκαετίες (Zadec, Raynard, Forstater, & Oelschlaegel, 2004). Η παραδοχή και η αναγνώριση ότι οι απειλές για την επιχείρηση μπορεί να προκύψουν από διαφοροποιημένα κοινωνικά ή περιβαλλοντικά προβλήματα ή ευκαιρίες, ωστόσο, δεν είναι πιθανό να αποτελεί τυπική διαδικασία για τους περισσότερους managers. Οι αυξανόμενες απειλές από ομάδες υπεράσπισης αναδύονται σαν αυτές οι ομάδες να απαιτούν οι μικρές επιχειρήσεις να αντιμετωπίζουν τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές τους επιπτώσεις (Esty, & Andrew, & Winston, 2006).

Χάρη στην ταχεία βελτίωση των συστημάτων πληροφόρησης και τεχνολογιών επικοινωνίας, «ακόμα και μικροσκοπικές επιχειρήσεις τώρα είναι δύσκολο να πετάξει κάτω από το ραντάρ» (Esty & Winston, 2006, p. 19). Η παρακολούθηση των τάσεων στο επίκεντρο των ομάδων υπεράσπισης μπορεί να βοηθήσει τις ΜΜΕ να αποφεύγουν την προσέλκυση αρνητικής προσοχής από τέτοιες ομάδες.

Οι προκλήσεις για τις επιχειρήσεις μπορεί επίσης να προέρχονται από κρατικούς κανονισμούς, που αφορούν τη ρύπανση ή την παραγωγή πρακτικών (Luetkenhorst, 2004). Οι ρυθμιστικές αρχές στην Ευρώπη όλο και περισσότερο περιλαμβάνουν MME εντός του πεδίου εφαρμογής της νέας νομοθεσίας, που απαιτεί μείωση των αρνητικών κοινωνικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων (Castka et al, 2004· Esty & Winston, 2006). Έλεγχοι θέτουν σε εφαρμογή τη μείωση της ρύπανσης ή πρακτικές με αρνητικές κοινωνικές επιπτώσεις μπορεί να οδηγήσει σε δαπανηρές αλλαγές της παραγωγής για μικρές και μεγάλες εταιρείες (Castka et al., 2004).

Οι μεγάλες εταιρείες έχουν δημιουργήσει στρατηγικές για τη διαχείριση της κυβερνητικής συμμετοχής στις επιχειρηματικές τους πρακτικές. Οι εταιρείες με πιο πράσινες τεχνολογίες μπορεί να είναι σε θέση να ασκήσουν πιέσεις στις κυβερνήσεις να απαιτήσει η βιομηχανία να εφαρμόσει τις εν λόγω πρακτικές (Kemp, 2000). Η εταιρεία που έχει ήδη μετέλθει τις πράσινες πρακτικές μπορεί να επωφεληθούν από το να είναι πρωτοστάτης προς τις νέες απαιτήσεις εξασφαλίζοντας αδειοδότηση της τεχνολογίας τους ή απλά κερδίζοντας μερίδιο αγοράς στο διαταγμένο εκ νέου πεδίο παιχνιδιού- ανταγωνισμού (Kemp, 2000).

Από την άλλη πλευρά, οι MME μπορούν επίσης μάθουν να επωφεληθούν από τις μεταβολές στους κανονισμούς μέσα από την εργασία για προσαρμογή στις επιχειρηματικές πρακτικές τους εν αναμονή των ελέγχων αυτών, και μπορεί να δικτυωθούν μεταξύ τους για να αναζητήσουν υποστήριξη της κυβέρνησης με τη μορφή φοροαπαλλαγών και επιδοτήσεων (Luetkenhorst, 2004). Παράλληλα, οι MME είναι επίσης σε μειονεκτική θέση λόγω της έλλειψης πληροφοριών σχετικά με τις αλλαγές στην αγορά που μπορούν να κάνουν την άσκηση της βιωσιμότητας μια ευκαιρία για να γίνουν μια καινοτόμες και να εμπνεύσουν τους εργαζομένους (Condon, 2004).

Από τη δεκαετία του 1980, ο λόγος «καινοτομία» έχει αρχίσει να εισέρχεται στη συζήτηση σχετικά με την αστική ανάπτυξη. Παραδείγματα αποτελούν έργα αστικής ανάπλασης, όπως η «επανεφεύρεση της Βοστώνης», η έρευνα σχετικά με τις νέες και ορθές πρακτικές στην τοπική αυτοδιοίκηση (π.χ. Το Φορολογικό και Αυστηρό και Αστικό Πρόγραμμα Καινοτομίας του Illinois), της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (π.χ. το Κέντρο Αστικής Καινοτομίας στο Arizona State University) ή γραπτά, όπως το βιβλίο του Page, *Η δημιουργική καταστροφή του Μανχάταν, 1900-1940* (Page, 1999). Ο Page ανιχνεύει τον τρόπο που το Μανχάταν εξελίχθηκε κατά τη

διάρκεια των αρχών του 20ου αιώνα, συχνά εις βάρος της διατήρησης ενός συγκεκριμένου παρελθόντος.

Η έννοια της καινοτομίας εισήχθη στην ακαδημαϊκή επιστήμη από τον Schumpeter (1911). Για τον Schumpeter, η αλήθεια της καινοτομίας εντοπίζεται στον επιχειρηματία, που ενσωματώνει νέες ιδέες στην οικονομική δραστηριότητα. Ο Schumpeter (1942) χαρακτήρισε την καινοτόμο, επιχειρηματική δραστηριότητα ως «δημιουργική καταστροφή». Δημιουργική καταστροφή σημαίνει ανασύνθεση των πόρων: διάλυση των υφιστάμενων συνδυασμών πόρων (τεχνολογιών, εταιρειών, αλυσιδών αξίας) για τη δημιουργία νέων προϊόντων, διεργασιών ή οργανωτικών δομών.

Ως εκ τούτου, στο πλαίσιο μας, η αστική καινοτομία αναφέρεται σε κάθε επαναπροσδιορισμό του αστικού ιστού, από μια πλήρη αναδιοργάνωση των δημοτικών προϋπολογισμών και την αναδιαμόρφωση των συμμαχιών των ενδιαφερομένων μερών της πόλης ως την αναζωογόνηση των πρώην βιομηχανικών χώρων και άλλων ερημικών ή κατεστραμμένων αστικών περιοχών.

Από τις ημέρες του Schumpeter, ένα πλήρες φάσμα των θεωριών της καινοτομίας έχει αναπτυχθεί, πολλές από αυτές με έμφαση στις διαρθρωτικές συνθήκες των βιομηχανιών, που βρίσκονται πέρα από τις σφαίρες των επιμέρους φορέων καινοτομίας. Η πιο αξιοσημείωτη προσέγγιση προς την κατεύθυνση αυτή είναι η θεωρία των εθνικών συστημάτων καινοτομίας (Freeman, 1982·Lundvall, 1992). Ένα εθνικό σύστημα καινοτομίας προσδιορίζεται από όλους τους οργανισμούς (π.χ. επιχειρήσεις) και τα θεσμικά όργανα (π.χ. ρυθμιστές) καθώς και από την αλληλεπίδραση τους, που συμβάλλει στην καινοτομία μέσα σε μια συγκεκριμένη χώρα. Το μέτρο για τον πυρήνα εισόδου είναι οι επενδύσεις στην έρευνα και την ανάπτυξη; το μέτρο για τον πυρήνα εισόδου της παραγωγής είναι η οικονομική ανάπτυξη. Το εγχειρίδιο του ΟΟΣΑ (ΟΟΣΑ, 2010) απαριθμεί τα κριτήρια για τη μέτρηση και τη σύγκριση των εθνικών συστημάτων καινοτομίας. Η ιδέα του εθνικού συστήματος καινοτομίας είναι διαβαθμισμένη εκ νέου σε αστικό επίπεδο, με αποτέλεσμα τα μητροπολιτικά συστήματα καινοτομίας (Fischer, Diez, & Snickars 2001).

Στο πλαίσιο του πολεοδομικού σχεδιασμού, μπορούμε επίσης να εντοπίσουμε την έννοια των καινοτόμων περιβαλλόντων που αναπτύχθηκε από την ομάδα Gremi (Camagni, 1991) και, πιο πρόσφατα, οι έννοιες της δημιουργικής πόλης (Landry, 2000) και της αστικής δημιουργικής τάξης (Florida, 2005). Όλες αυτές οι έννοιες

προσπαθούν να προσδιορίσουν τις προϋποθέσεις για την επιτυχή εφαρμογή της καινοτομίας, όπως ο οδηγός της αστικής οικονομικής ανάπτυξης.

Τα τελευταία χρόνια, η έννοια των οικολογικών καινοτομιών ή βιώσιμη καινοτομία έχει αναδειχθεί, ιδίως όσον αφορά τα «πράσινα» προϊόντα ή υπηρεσίες. Για παράδειγμα, ο Hellström προσδιόρισε τις διαστάσεις της περιβαλλοντικά βιώσιμης καινοτομίας (Hellström, 2007) σε σχέση με τον Schumpeter. Ο Hellström ανέλυσε την έννοια της επιχείρησης σε ένα νορβηγικό διαγωνισμό περιβαλλοντικής καινοτομίας και ανακάλυψε μια «προκατάληψη» σχετικά με την αύξηση των καινοτομιών της διαδικασίας. Ωστόσο, η αειφόρος ανάπτυξης φαίνεται να απαιτεί ριζική «αρχιτεκτονική» καινοτομιών, τόσο ως προς τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες (Hellström, 2007) όσο των πολιτικών θεσμών (van Bueren & ten Heuvelhof, 2005).

Από ένα σημείο εξέτασης της θεωρίας, τρία προβλήματα συνοδεύουν τη διαλεκτική σχετικά με την καινοτομία: (Macaulay & Mitchell, 2009· Metropolis, 2010)

1. Η καινοτομία προβλέπει το πρόβλημα: η καινοτομία βασίζεται σε εκ των υστέρων απόδοση. Μέχρι ένα νέο προϊόν ή ίδρυμα καθιερωθεί με επιτυχία, δεν γνωρίζουμε ότι αποτέλεσε μια καινοτομία. Είναι σχεδόν αδύνατο να προσδιοριστούν οι αναδυόμενες καινοτομίες από την αρχή.
2. Το πρόβλημα της επάρκειας των περισσότερων θεωριών καινοτομίας, ιδίως στο πλαίσιο του πολεοδομικού σχεδιασμού, προσπαθούν να προσδιορίσουν αναγκαίες συνθήκες για την καινοτομία, όπως ο αριθμός της τεχνολογίας, οι επενδύσεις στην έρευνα και την ανάπτυξη ή την παρουσία μιας δημιουργικής τάξης. Ωστόσο, οποιαδήποτε συσσώρευση των απαραίτητων προϋποθέσεων μπορεί ακόμα να μην είναι επαρκής, για να οδηγήσει στην καινοτομία.
3. Το πρόβλημα της διακυβέρνησης Πώς μπορεί να κινηθεί ή να κατευθυνθεί αστική καινοτομία; Η έννοια των συστημάτων εθνικής καινοτομίας είναι εμπνευσμένη από την έννοια των πολιτικών για την καινοτομία και σε εθνικό επίπεδο ρυθμιζόμενες επενδύσεις στην έρευνα και την ανάπτυξη .

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

4. 1. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ & ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

Σκοπός της παρούσας έρευνας αποτελεί η συμβολή των επιχειρήσεων στη βιώσιμη ανάπτυξη των αστικών περιοχών και μάλιστα μελετώντας την περίπτωση του Κολωνού. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε στο διάστημα Μαΐου-Αυγούστου 2016. Με την παρούσα εργασία επιχειρείται να σκιαγραφηθεί η συμβολή των επιχειρήσεων στη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής του Κολωνού στην Αθήνα, όπως αυτή αντανακλάται στις απόψεις των επιχειρηματιών της περιοχής και να προβληθούν τα ενδεχόμενα προβλήματα και η δυσaráσκεια που ενσταλάζει στους ερωτώμενους.

Οι ερευνητικές υποθέσεις, όπως διαμορφώθηκαν στην παρούσα έρευνα αφορούσαν τα κάτωθι:

1. Οι επιχειρήσεις της περιοχής του Κολωνού συμβάλλουν στη βιώσιμη αστική ανάπτυξη στον τομέα της οικονομίας.
2. Οι επιχειρήσεις της περιοχής του Κολωνού συμβάλλουν στη βιώσιμη αστική ανάπτυξη στον τομέα του περιβάλλοντος.
3. Οι επιχειρήσεις της περιοχής του Κολωνού συμβάλλουν στη βιώσιμη αστική ανάπτυξη σε κοινωνικό επίπεδο.

4.2 ΜΕΘΟΔΟΣ & ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η υλοποίηση της έρευνας συμπεριέλαβε το μοντέλο της ποσοτικής προσέγγισης και τη χρησιμοποίηση της περιγραφικής μεθόδου με ερωτηματολόγιο, που επιτρέπει

την ανάλυση και ερμηνεία γεγονότων, καταστάσεων και συμπεριφορών (Lodico, Spaulding & Voegtler, 2006). Η μέθοδος αυτή είναι η πλέον διαδεδομένη μέθοδος ποσοτικής εμπειρικής έρευνας ειδικά σε πληθυσμούς με επαρκές επίπεδο μόρφωσης (Cohen & Manion, 1994). Από τη μια πλευρά έδωσε τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες του δείγματος της έρευνας να απαντήσουν ανώνυμα, γρήγορα και εύκολα, ενώ από την άλλη διευκόλυνε τον ερευνητή να συγκεντρώσει πληροφορίες που χρειάζεται γύρω από τα βασικά ερωτήματα της έρευνας που διεξήγαγε.

Υπάρχουν δυο τύποι ερωτήσεων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο ερωτηματολόγιο : οι ανοιχτές ερωτήσεις και οι κλειστές ερωτήσεις. *Στην κλειστή ερώτηση η επιλογή και η ελευθερία έκφρασης του ερωτώμενου είναι περιορισμένες στο ελάχιστο. Ο τύπος της απάντησης μπορεί να προκαθοριστεί απ' το ερωτηματολόγιο... συχνά ο ερωτώμενος μπορεί να απαντήσει μ' ένα ναι ή μ' ένα όχι...Αντίθετα, στην ανοιχτή ερώτηση αφήνεις ελεύθερο τον ερωτώμενο να οργανώνει όπως νομίζει την απάντησή του κι ως προς τον τρόπο που θα απαντήσει.* (Φίλιας, 2001, σ. 154)

Το ερωτηματολόγιο της παρούσας έρευνας αποτέλεσαν ερωτήσεις κλειστού τύπου και ερωτήσεις αριθμημένης διαβάθμισης, οι οποίες έχουν το πλεονέκτημα ότι συμπληρώνονται εύκολα και προσφέρονται καλύτερα για στατιστική ανάλυση και ανίχνευση, αφού ο ερευνητής επικεντρώνεται σε ένα ερευνητικό πεδίο.

4.3 ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

Το ερωτηματολόγιο της έρευνας περιλαμβάνει ερωτήματα αναφορικά με τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος της έρευνας και ερωτήματα αναφορικά με τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων και τη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής του Κολωνού. Τα δημογραφικά στοιχεία περιλαμβάνουν ερωτήματα αναφορικά με τα εξής: φύλο, ηλικία, μορφωτικό επίπεδο, οικογενειακή κατάσταση, έτη λειτουργίας και έδρα της επιχειρήσεων.

Τα ερωτήματα σχετικά με τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων και τη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής του Κολωνού αφορούν ερωτήματα που αφορούν τρόπους έναρξης των επιχειρήσεων, τομέα παραγωγής και κατηγορία των επιχειρήσεων, ώρες λειτουργίας και ετήσια κέρδη των επιχειρήσεων, αριθμό υπαλλήλων και μείωση προσωπικού επιχειρήσεων, την περίπτωση ενοικιαζόμενου ή ιδιόκτητου χώρου

επιχειρήσεων, τιμή ενοικίου και λειτουργικά έξοδα επιχειρήσεων, διανομή προϊόντων και ανακαίνιση του χώρου επιχειρήσεων, δυναμική των μεγάλων επιχειρήσεων ως προς την ανταγωνιστικότητα, μέτρα επιχειρήσεων για προστασία περιβάλλοντος, ορισμός βιώσιμης ανάπτυξης της περιοχής, σπουδαιότητα της προστασίας του περιβάλλοντος για τις επιχειρήσεις, επίδραση της φήμης της περιοχής στη βιωσιμότητα επιχειρήσεων, επιλογή τριών προτάσεων για τη βιωσιμότητα επιχείρησης και βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής του Κολωνού καθώς και διαβάθμιση προτάσεων ως σημαντικούς λόγους για δημιουργία –εγκατάσταση επιχείρησης στην περιοχή ή αντίστοιχα κλεισίματος.

4.4 ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ως μέθοδος δειγματοληψίας υιοθετήθηκε η τυχαία δειγματοληψία, καθώς προσφέρει υψηλό βαθμό αντιπροσωπευτικότητας και χαρακτηρίζεται για την απλότητά του αναφορικά με τα στατιστικά συμπεράσματα (Cohen & Manion, 1994). Οι ερωτηθέντες στο σύνολό του, 100 τους ήταν ιδιοκτήτες σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην περιοχή του Κολωνού και συμπλήρωσαν οι ίδιοι τα ερωτηματολόγια (αυτό-συμπλήρωση ερωτηματολογίων).

4.5 ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ

Τα δεδομένα, που συγκεντρώθηκαν από τους ιδιοκτήτες των ΜΜΕ της περιοχής του Κολωνού, υποβλήθηκαν σε στατιστική επεξεργασία μέσω του προγράμματος S.P.S.S. 20 (Statistical package for Social Sciences). Επιπροσθέτως, έλαβε χώρα ποιοτικός έλεγχος των δεδομένων:

- ❖ Επισκόπηση των δεδομένων
- ❖ Στατιστική επεξεργασία των δεδομένων και έλεγχος τυχόν σφαλμάτων
- ❖ Τυχαία δειγματοληψία δεδομένων (5%) και έλεγχός τους.

Οι ποσοτικές μεταβλητές παρουσιάζονται σε μορφή συχνοτήτων, ποσοστών, μέσων όρων, τυπικών αποκλίσεων και εύρους. (descriptive statistics, frequencies, percent, mean, standard deviation, range). Το τελικό σκορ για την κάθε υποκλίμακα υπολογίστηκε σύμφωνα με το άθροισμα των απαντήσεων (total sum of scores). Για τη συσχέτιση των τελικών σκορ των δύο κλιμάκων που υπολογίστηκαν ως συνεχής μεταβλητή, χρησιμοποιήθηκε παραμετρική ανάλυση βασιζόμενη στο Pearson Correlation.

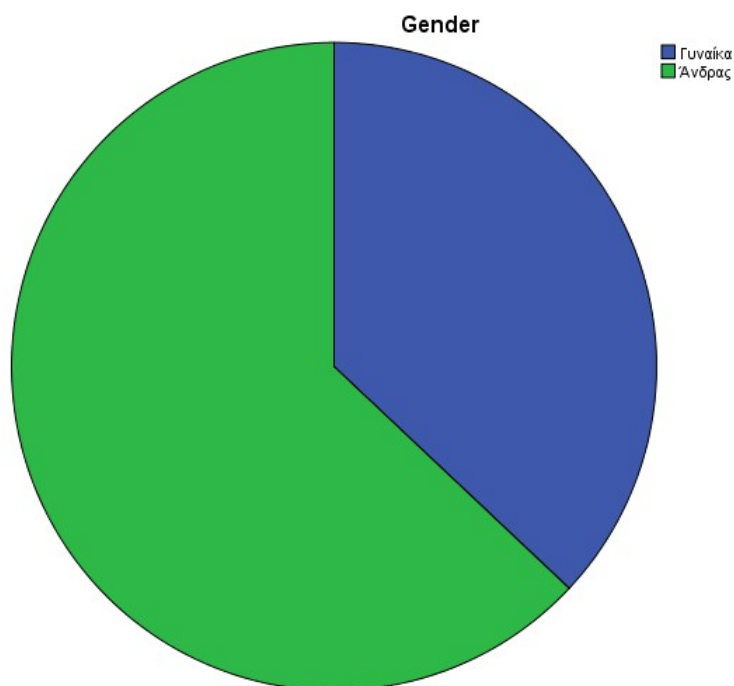
Το ενιαίο ερωτηματολόγιο της μελέτης μου, που αποτελούνταν από τα παραπάνω εργαλεία, ελέγχθηκε για την αξιοπιστία (reliability) του. Η αξιοπιστία αφορά το κατά πόσο μία δοκιμασία ή έρευνα αναδεικνύει το πραγματικό μέγεθος του υπό μελέτη χαρακτηριστικού και προκύπτει μέσω της επαναληπτικότητας ενός αποτελέσματος. Όταν συμβαίνει αυτό, τότε μπορεί να τεκμηριωθεί πως το εργαλείο υπολογίζει σε πολύ μεγάλο βαθμό την πραγματική τιμή του εξεταζόμενου χαρακτηριστικού. Η μέτρηση της αξιοπιστίας του ερωτηματολογίου έγινε με την μέτρηση του συντελεστή εσωτερικής συνέπειας alpha (α) του Cronbach. Τιμές αξιοπιστίας μεγαλύτερες της τιμής 0,70 θεωρούνται αποδεκτές (De Vaus, 2007).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ

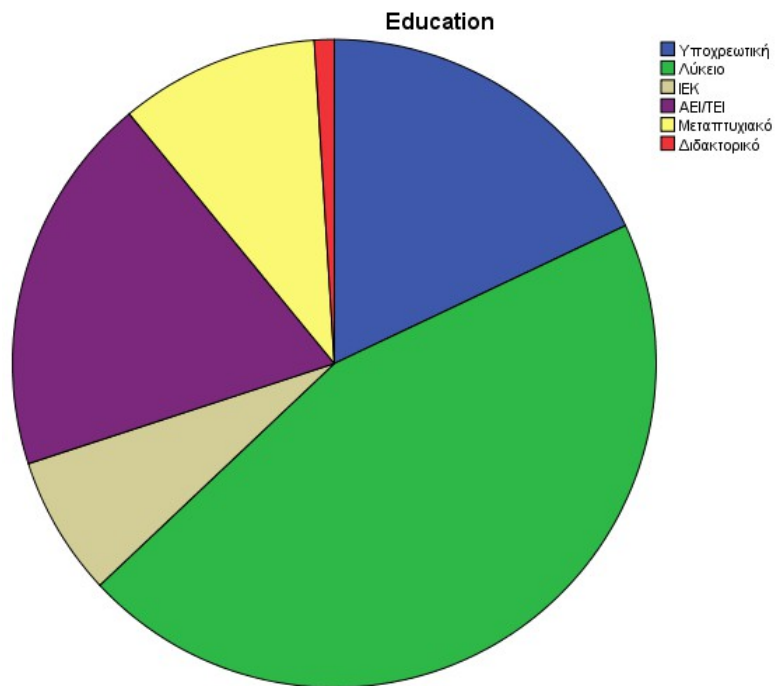
Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας αποδοσμένα σε γραφήματα και γίνεται ανάλυση των αποτελεσμάτων. Τα αποτελέσματα επιμερίζονται στα δημογραφικά στοιχεία και τις απόψεις των επιχειρηματιών του Κολωνού σχετικά με τη Βιώσιμη Ανάπτυξη.

5.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

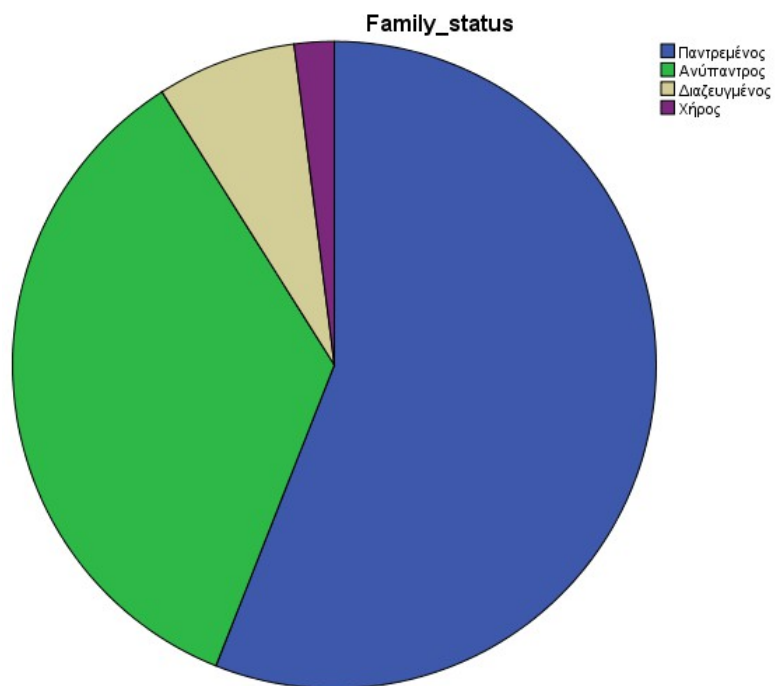
5.1.1 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

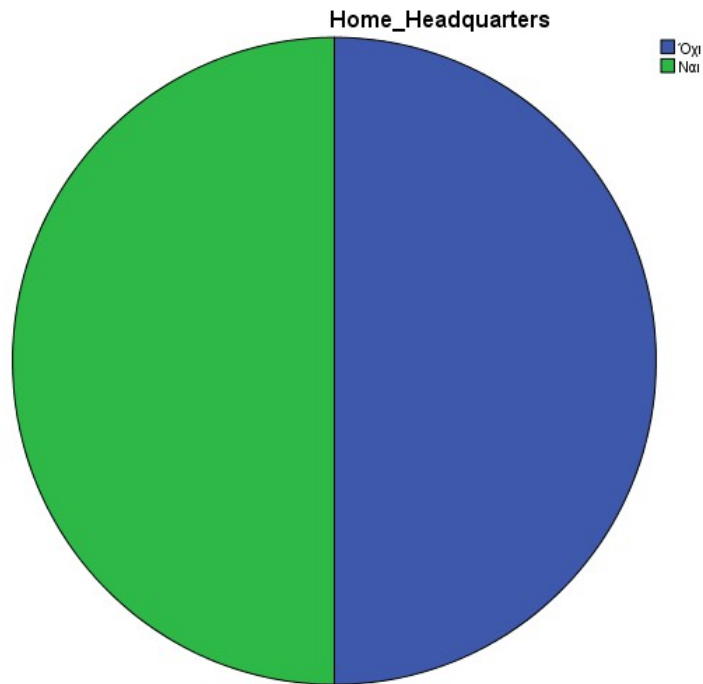
Γράφημα 1. Φύλο

Γράφημα 2. Εκπαίδευση

Γράφημα 3. Οικογένεια

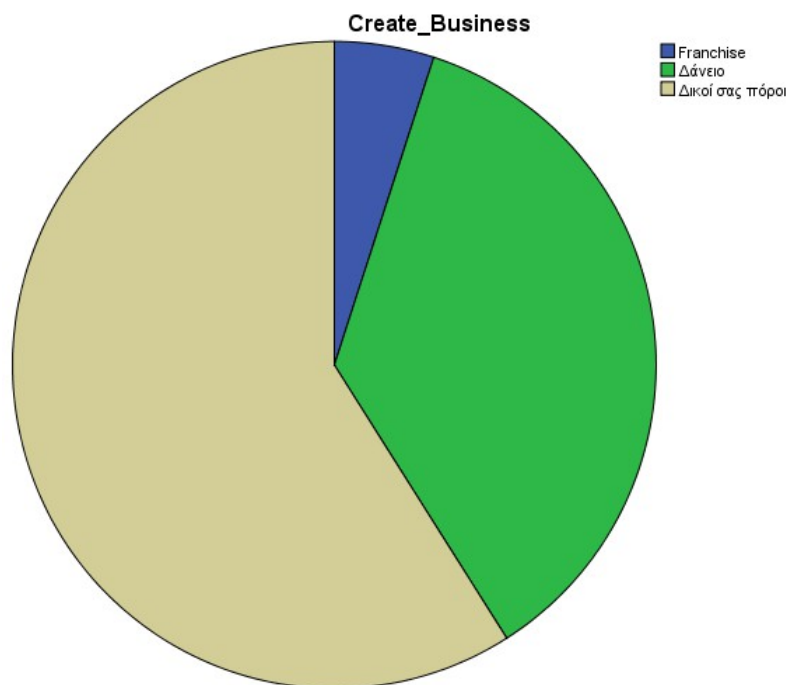

Γράφημα 4. Έδρα Επιχείρησης

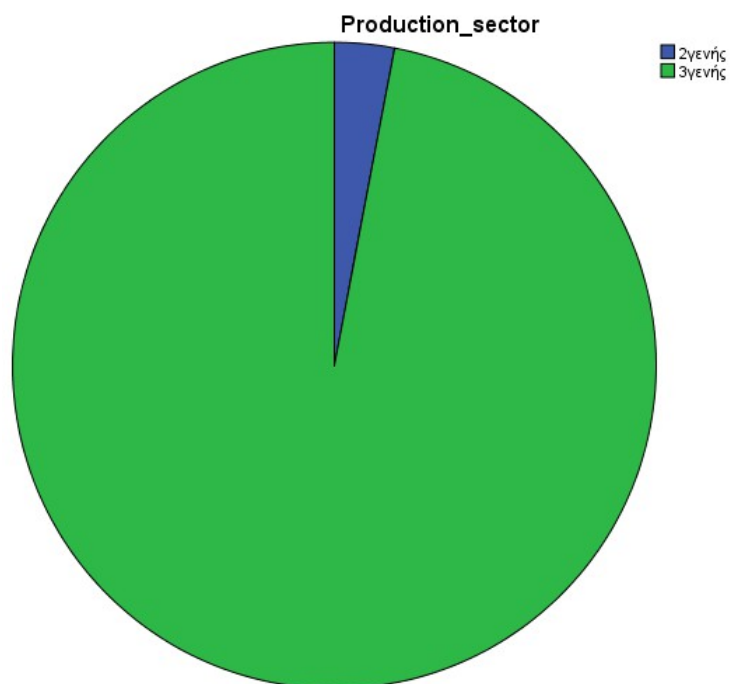
Με βάση τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα, το δείγμα της αποτελούνταν από 63 άνδρες και 37 γυναίκες και είχαν μέσο όρο ηλικίας $M=43.06$ έτη, $SD=10.61$ έτη (Γράφημα 1). Η πλειοψηφία αυτών είχε τελειώσει το Λύκειο (45.0%), ενώ 18.0% και 19.0% είχαν τελειώσει υποχρεωτική εκπαίδευση και ΑΕΙ/ΤΕΙ αντίστοιχα (Γράφημα 2). Οι περισσότεροι ήταν παντρεμένοι (56% σε σχέση με 35% που ήταν ανύπαντροι) (Γράφημα 3).

Όσον αφορά τώρα την επιχείρησή τους, αυτή είχε χρόνο λειτουργίας κατά μέσο όρο $M=11.43$ έτη, $SD=10.21$ έτη και είχαν στην εποπτεία τους από 1 έως 46 υπαλλήλους ($M=3.79$ υπαλλήλους, $SD=4.76$). Ακριβώς το 50% δήλωσε ότι η έδρα της επιχείρησής του ταυτιζόταν με τον τόπο κατοικίας του (Γράφημα 4).

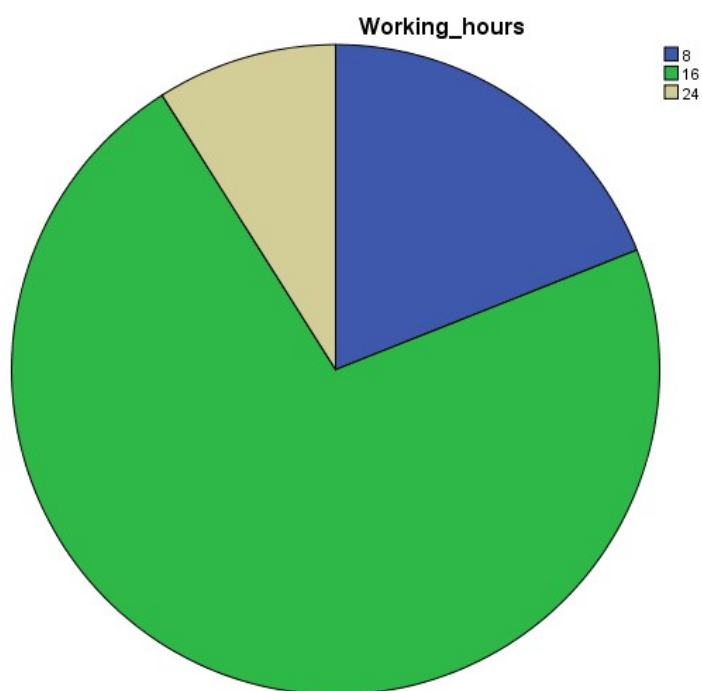
5.1.2 ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

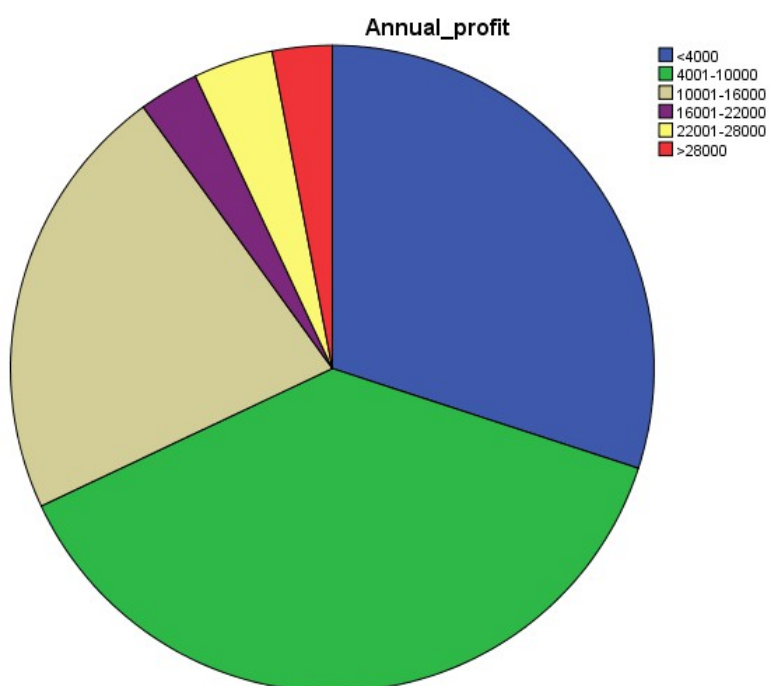
Γράφημα 5. Άνοιγμα Επιχείρησης

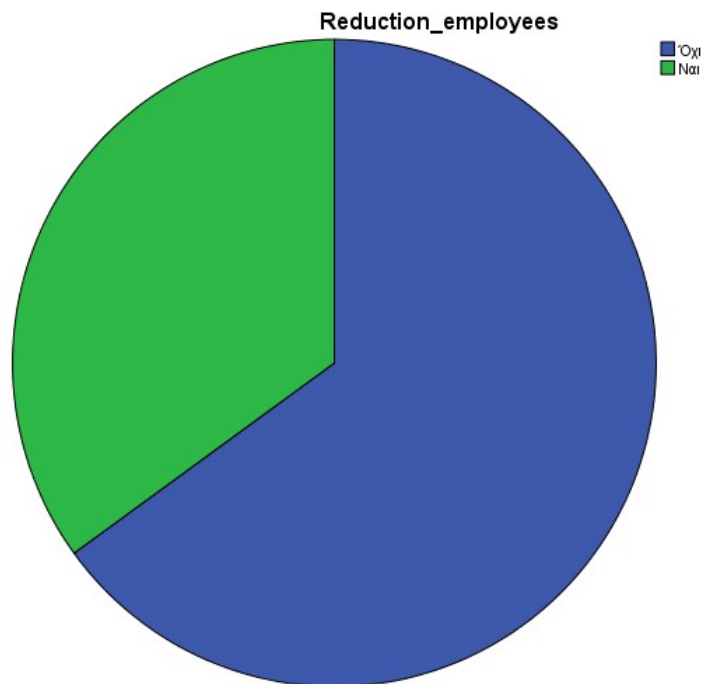
Γράφημα 6. Τομέας Παραγωγής

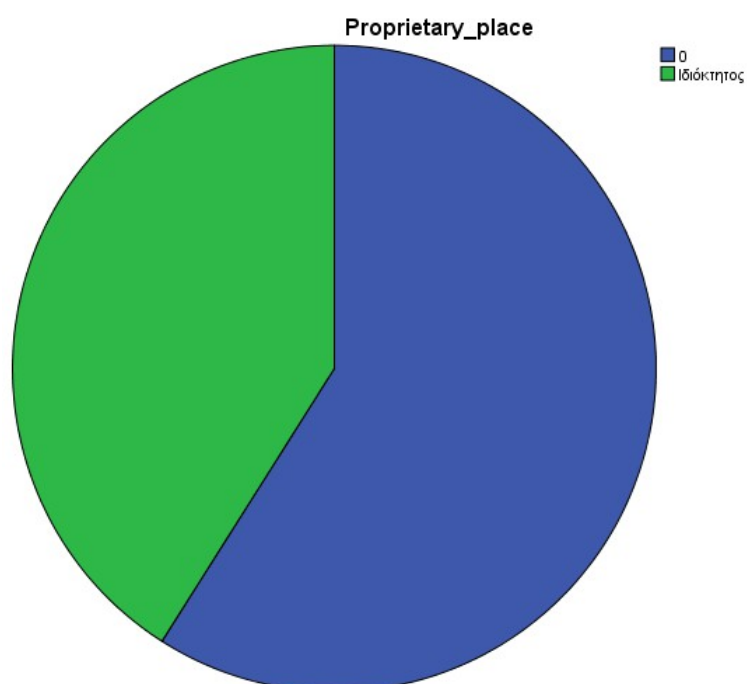
Γράφημα 7. Ώρες Λειτουργίας

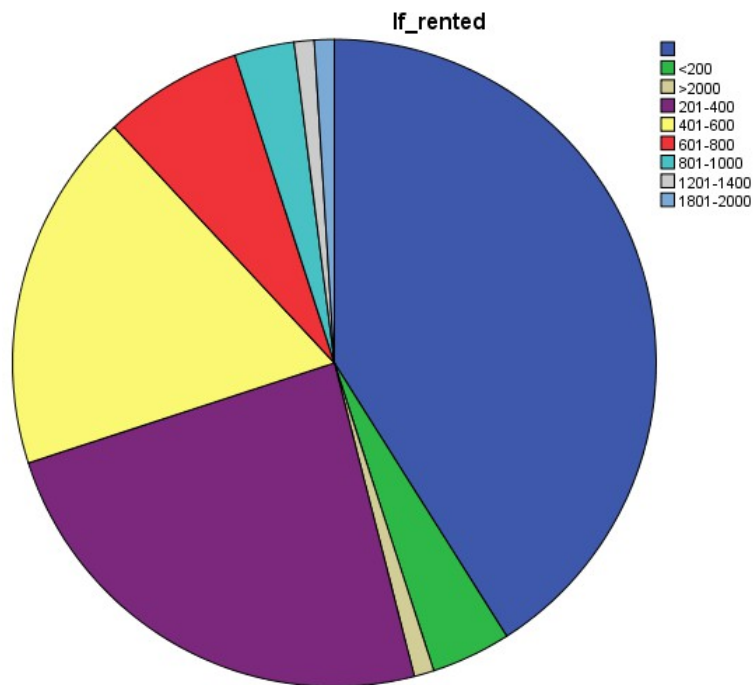
Γράφημα 8. Ετήσια Κέρδη

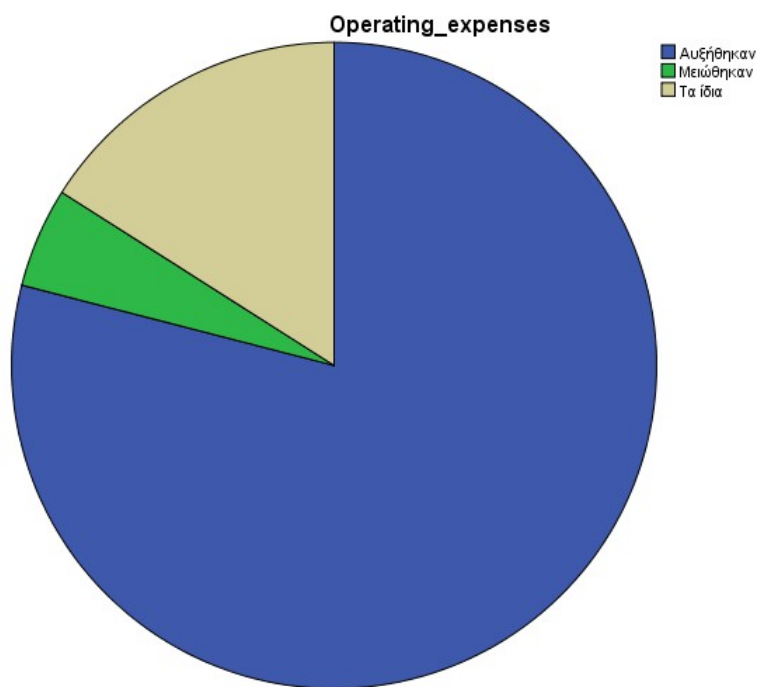
Γράφημα 9. Μείωση Προσωπικού

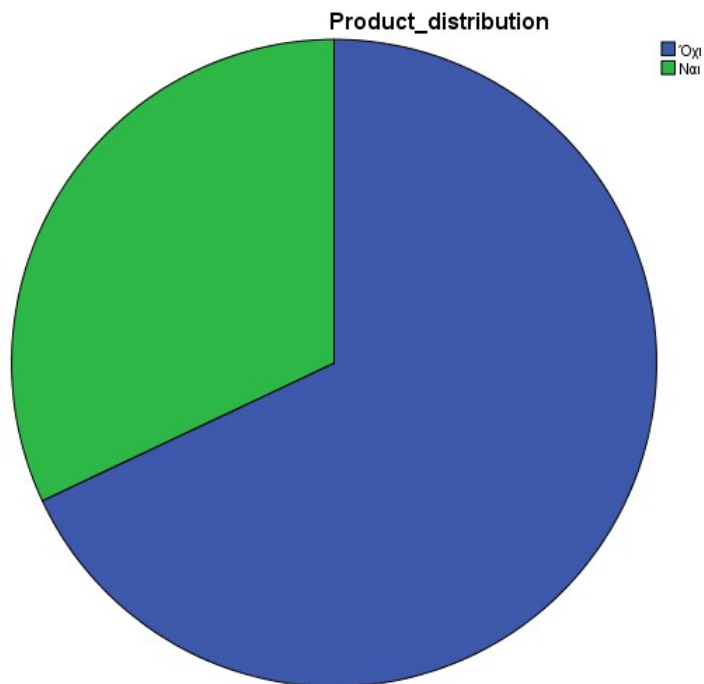
Γράφημα 10. Ιδιόκτητος Χώρος

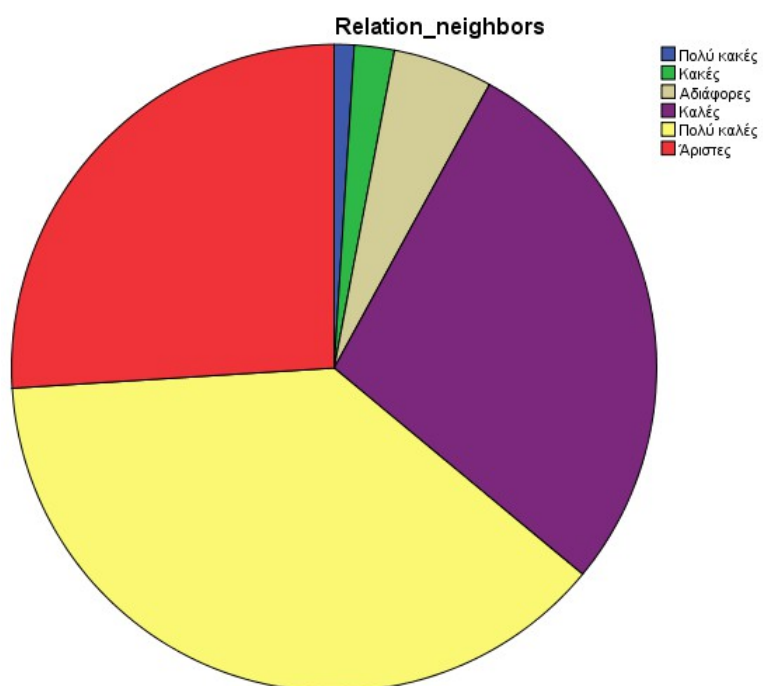
Γράφημα 11. Τιμή Ενοικίου

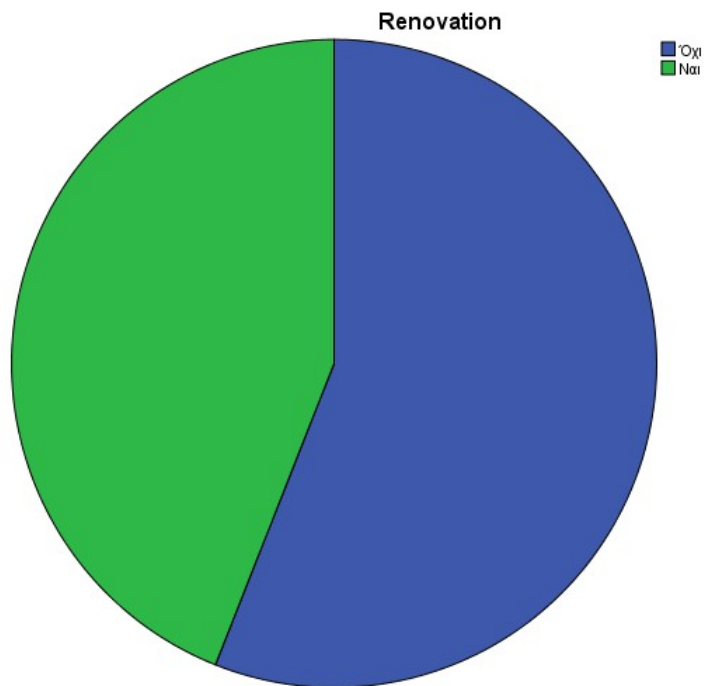
Γράφημα 12. Λειτουργικά Έξοδα

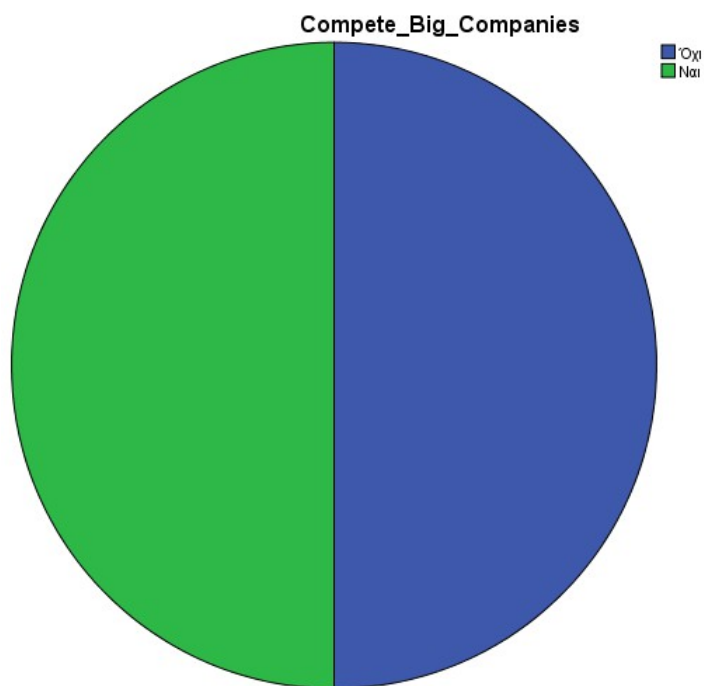
Γράφημα 13. Διανομή της Παραγωγής

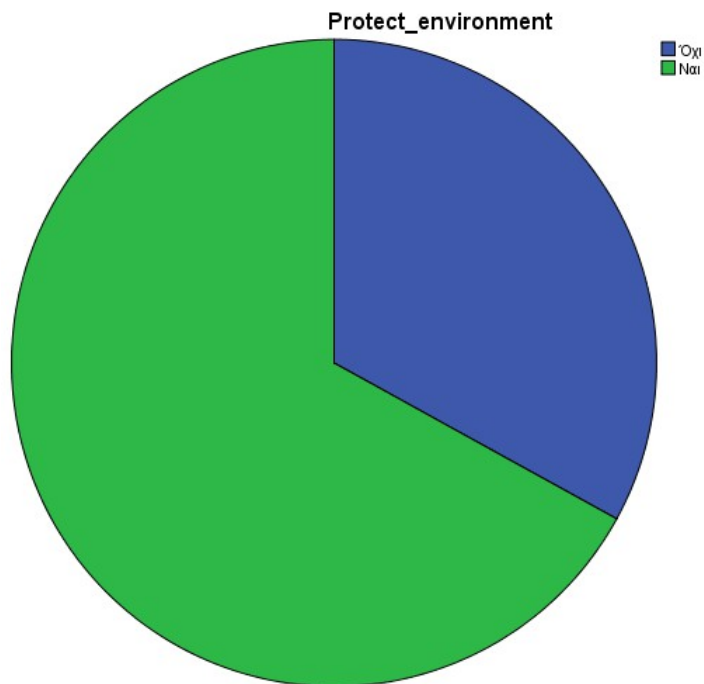
Γράφημα 14. Σχέση με τους γείτονες

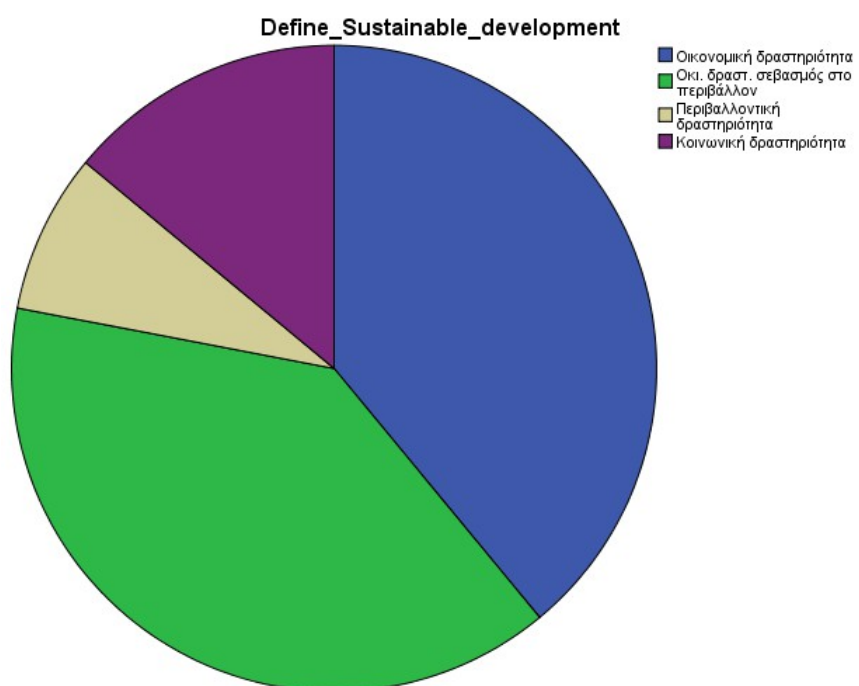
Γράφημα 15. Ανακαίνιση

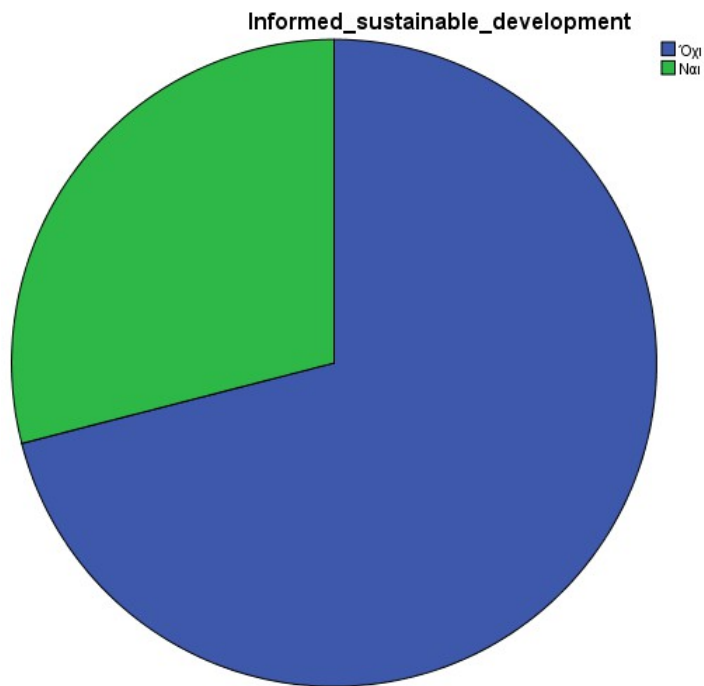
Γράφημα 16. Ανταγωνιστικές μεγάλες εταιρείες

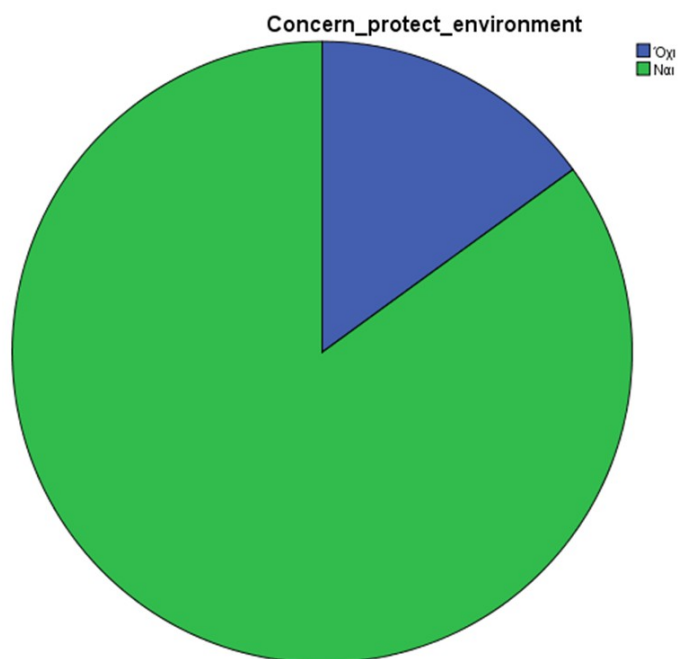
Γράφημα 17. Προστασία του περιβάλλοντος

Γράφημα 18. Ορισμός της βιώσιμης ανάπτυξης

Γράφημα 19. Πληροφόρηση για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη

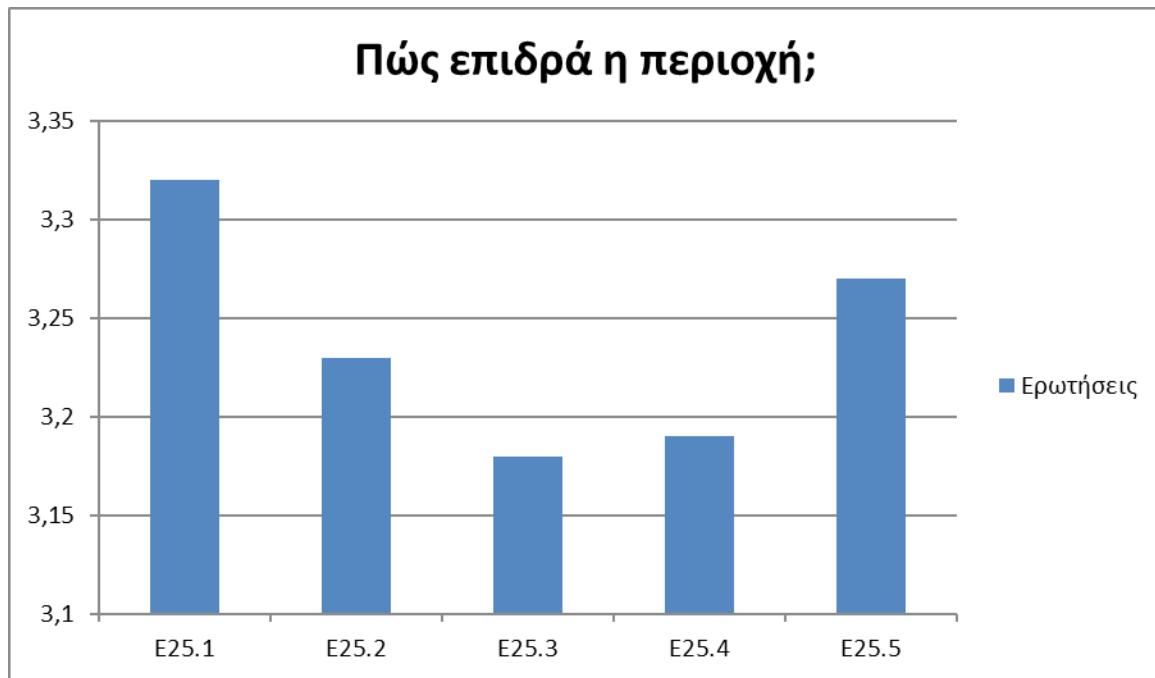
Γράφημα 20. Φροντίδα για την προστασία του περιβάλλοντος

Το 59.0% την είχε ανοίξει με ιδίους πόρους και μόλις το 5.0% με τη διαδικασία του Franchise (Γράφημα 5). Η συντριπτική πλειοψηφία των επιχειρήσεων ανήκαν στον τριτογενή τομέα παραγωγής (97.0%), δηλαδή ήταν υπηρεσίες, καταστήματα εστίασης και εμπορικά, κτλ.) (Γράφημα 6) και το 72.0% ήταν ανοικτές 16 ώρες ημερησίως, με μόνο 9% να λειτουργεί σε 24ωρη βάρδια (Γράφημα 7).

Τα ετήσια κέρδη των ιδιοκτητών ανέρχονταν κυρίως μεταξύ 4000 και 10000 ευρώ (68%), ενώ υψηλά κέρδη άνω των 22000 ευρώ είχε μόνο το 7.0% των επιχειρήσεων (Γράφημα 8) και επίσης το 35.0% προχώρησε σε μείωση προσωπικού κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης (Γράφημα 9). Το 41.0% των επιχειρήσεων στεγάζεται σε ιδιόκτητο χώρο και το 59.0% σε χώρο που ενοικιάζεται από τον καταστηματάρχη (Γράφημα 10), με τους περισσότερους εξ αυτών που απάντησαν να πληρώνουν ενοίκιο μεταξύ 201 και 600 ευρώ (42.0%) (Γράφημα 11).

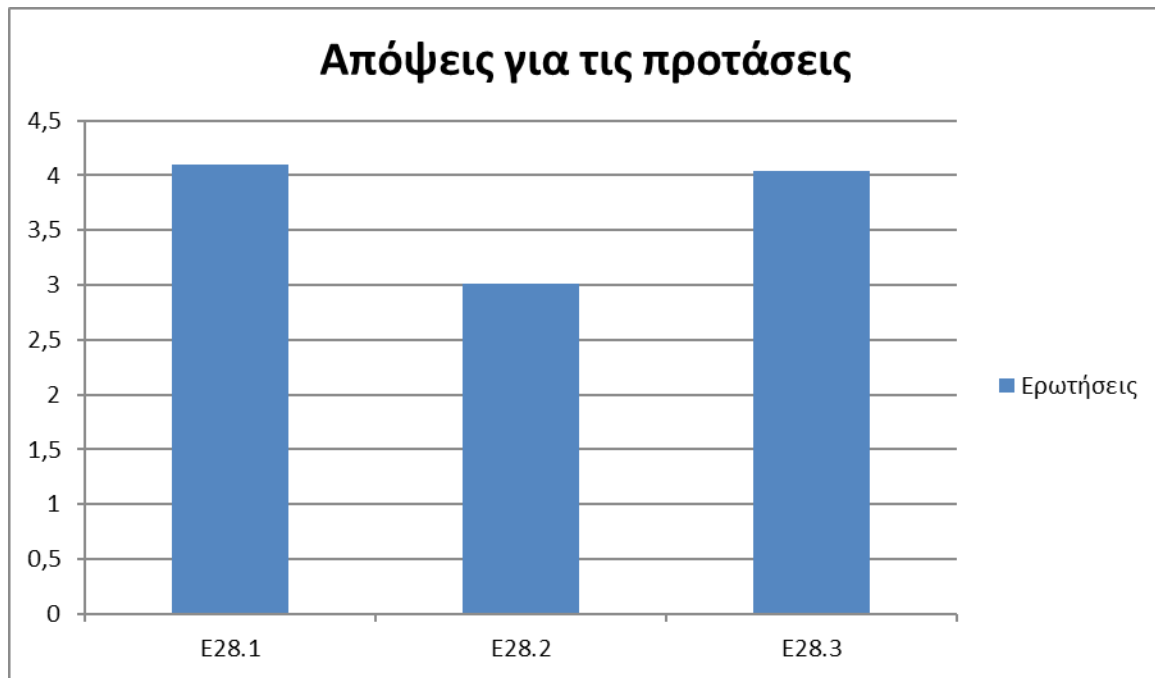
Το 79.0% των ερωτώμενων δήλωσε ότι τα λειτουργικά του έξοδα έχουν παρουσιάσει αύξηση κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (Γράφημα 12) ενώ μόλις το 32.0% κάνει διανομή των προϊόντων του (Γράφημα 13). Γενικά η πλειοψηφία των καταστηματάρχων είχε από καλές έως άριστες σχέσεις με τους γείτονες (92.0%) (Γράφημα 14). Επιπλέον μόλις το 44.0% έχει πραγματοποιήσει ανακαίνιση του χώρου στον οποίο στεγάζεται η επιχείρηση (Γράφημα 15), με το 50.0% να πιστεύει ότι οι μικρές επιχειρήσεις της περιοχής να μπορούν να ανταγωνιστούν τις αντίστοιχες μεγάλες επιχειρήσεις του κλάδου (Γράφημα 16).

Όσον αφορά το περιβάλλον, το 67.0% απάντησε ότι έχει λάβει τα κατάλληλα μέτρα για να προστατεύει το περιβάλλον (Γράφημα 17). Το 39.0% να πιστεύει ότι ο ορισμός της βιώσιμης ανάπτυξης μιας περιοχής είναι η οικονομική δραστηριότητα και με ένα επιπλέον 39.0% (Γράφημα 18) ότι η οικονομική δραστηριότητα θα πρέπει να συμβαδίζει με τον σεβασμό στο περιβάλλον. Τέλος, μόλις το 29.% πιστεύει ότι είναι επαρκώς ενημερωμένο σχετικά με τις δυνατότητες βιώσιμης ανάπτυξης στην περιοχή του (Γράφημα 18) ενώ το 85.0% πιστεύει επιπλέον ότι η προστασία του περιβάλλοντος το αφορά ως επιχείρηση (Γράφημα 19)

Γράφημα 21. Επίδραση περιοχής

Στο ερώτημα σχετικά με την επίδραση της περιοχής σε διάφορα θέματα οι απαντήσεις που μπορούσαν να δώσουν οι συμμετέχοντες μπορούσαν να λάβουν τιμές από 1 έως 5 (Γράφημα 21). Όλες οι ερωτήσεις έλαβαν παρόμοιες απαντήσεις, αφού οι μέσοι όροι ήταν λίγο μεγαλύτεροι από 3. Συνεπώς στις ερωτήσεις κατά πόσο επιδρά η φήμη της περιοχής «Στη δημιουργία νέων επιχειρήσεων», «Στη προσέλκυση νέων επενδυτών», «Στη συγκράτηση του πληθυσμού της περιοχής», «Στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας» και «Στη δημιουργία συμπληρωματικών εισοδημάτων για τον τοπικό πληθυσμό», όλες οι απαντήσεις ήταν ελαφρώς πάνω από την κατηγορία Μέτρια.

Γράφημα 22. Απόψεις για προτάσεις

Σε σχέση με τις προτάσεις «Μία επιχείρηση συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής» και «Η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει την επιχείρηση» η πλειοψηφία των ερωτώμενων συμφώνησε Πολύ ($M=4.10$, $SD=0.87$ για την πρώτη και $M=4.04$, $SD=1.06$ για τη δεύτερη). Όσον αφορά την τρίτη πρόταση «Είμαι ευχαριστημένος από την πορεία της επιχείρησης», οι περισσότεροι συμφώνησαν μέτρια με αυτή την άποψη ($M=3.01$, $SD=1.03$) (Γράφημα 22).

Γράφημα 23. Σημαντικά στοιχεία για άνοιγμα και διατήρηση επιχείρησης

Τα πιο σημαντικά στοιχεία για να δημιουργηθεί και να διατηρηθεί μια επιχείρηση σε μια περιοχή, σύμφωνα με τους συμμετέχοντες, αφορούσαν το κτήριο λειτουργίας της επιχείρησης, δηλαδή αν είναι χαμηλά τα ενοίκια ($M=4.36$, $SD=0.859$) και αν υπάρχει ιδιόκτητο ακίνητο ($M=4.21$, $SD=1.094$). Ακολούθησε το αν η περιοχή χαρακτηρίζεται ως «κυκλοφοριακό πέρασμα» ($M=3.98$, $SD=1.015$) και αν υπάρχουν μέσα μαζικής μεταφοράς που να περνάνε από την περιοχή ($M=3.78$, $SD=1.088$), ενώ τα λιγότερο σημαντικά ήταν η διαμονή της οικογένειας στην ίδια περιοχή ($M=2.96$, $SD=1.222$), η διαμονή φίλων στην περιοχή ($M=2.63$, $SD=1.169$) και η ιστορία της περιοχής ($M=2.08$, $SD=1.107$) (Γράφημα 23).

Γράφημα 24. Σημαντικά στοιχεία για κλείσιμο επιχείρησης

Το πιο σημαντικό, σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνάς μας, που συμβάλλει σημαντικά στο κλείσιμο μιας επιχείρησης και στη φυγή της από μία περιοχή είναι τα υψηλά ενοίκια ($M=4.48$, $SD=0.847$), η σημαντική μείωση του τζίρου λόγω «πεσμένης περιοχής» ($M=4.24$, $SD=1.026$), τα υψηλά ποσοστά εγκληματικότητας στην περιοχή ($M=4.04$, $SD=1.154$) και τα υψηλά δημοτικά τέλη ($M=4.04$, $SD=0.974$). Αντίθετα τα στοιχεία που φαίνεται να έχουν τη μικρότερη επίπτωση στο κλείσιμο μιας επιχείρησης είναι τα εγκαταλελειμμένα ακίνητα ($M=3.19$, $SD=1.339$), οι κακοδιατηρημένοι δρόμοι ($M=3.19$, $SD=1.293$) και τέλος η έλλειψη πρασίνου ($M=2.95$, $SD=1.132$).

5.2 ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΙΣ

Πραγματοποιήθηκαν συσχετίσεις με όλες τις κατωτέρω μεταβλητές:

A κατηγορία

1. Σε ποιόν τομέα παραγωγής ανήκει η επιχείρηση; (8^ο ερώτημα ερωτηματολογίου)
2. Η επιχείρηση λειτουργεί; (10^ο ερώτημα ερωτηματολογίου)
3. Ποια είναι τα ετήσια κέρδη της επιχείρησής σας; (11^ο ερώτημα ερωτηματολογίου)
4. Πόσους υπαλλήλους απασχολεί η επιχείρησή σας; (12^ο ερώτημα ερωτηματολογίου)
5. Ο χώρος που στεγάζεται η επιχείρηση είναι ιδιόκτητος ή με ενοίκιο; (14^ο ερώτημα ερωτηματολογίου)
6. Η επιχείρηση κάνει διανομή των προϊόντων της; (17^ο ερώτημα ερωτηματολογίου)
7. Έχει γίνει ανακαίνιση του χώρου που στεγάζεται η επιχείρηση; (19^ο ερώτημα ερωτηματολογίου)
8. Η επιχείρησή σας, έχει λάβει μέτρα έτσι ώστε με την λειτουργία της να συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος; (21^ο ερώτημα ερωτηματολογίου)

B' κατηγορία

9. Πόσο σημαντικά θεωρείτε ότι είναι το κάθε ένα από τα παρακάτω στο να δημιουργηθεί και να εγκατασταθεί, ή να παραμείνει μία επιχείρηση στην περιοχή; (27^ο ερώτημα ερωτηματολογίου)
10. Πόσο σημαντικά θεωρείτε ότι είναι κάθε ένα από τα παρακάτω στο να κλείσει και φύγει μια επιχείρηση από την περιοχή; (28^ο ερώτημα ερωτηματολογίου)

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα:

Πιο συγκεκριμένα μας ενδιέφερε να δούμε αν υπήρχαν συσχετίσεις μεταξύ κάποιων συγκεκριμένων δημογραφικών στοιχείων των επιχειρήσεων (Α κατηγορία) με τις απαντήσεις στις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου της Β κατηγορίας.

Από τις αναλύσεις κατά Pearson r φάνηκε ότι καμία από τις ερωτήσεις της Α κατηγορίας δε συσχετίστηκε στατιστικά σημαντικά με τους λόγους, που υπήρχαν στο ερωτηματολόγιο για δημιουργία, εγκατάσταση και παραμονή μιας επιχείρησης σε μία συγκεκριμένη περιοχή ($p < 0.05$).

Ωστόσο, στη συνέχεια παρατηρήθηκαν κάποιες στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις μεταξύ συγκεκριμένων δημογραφικών στοιχείων και των λόγων για τους οποίους μπορεί να κλείσει και να φύγει μια επιχείρηση από την περιοχή. Πιο συγκεκριμένα, παρατηρήθηκε στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ του αριθμού των υπαλλήλων της επιχείρησης και της συγκέντρωσης παράνομων μεταναστών ($r = -0.323$, $p < 0.01$), των υψηλών ενοικίων ($r = -0.368$, $p < 0.01$) και των υψηλών δημοτικών τελών ($r = -0.255$, $p < 0.05$). Επίσης παρατηρήθηκε στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ των ετησίων κερδών της επιχείρησης και των υψηλών δημοτικών τελών ($r = -0.266$, $p < 0.05$). Όλες αυτές οι στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις ήταν αρνητικές, γεγονός που υποδηλώνει ότι όσο αυξανόταν η μία μεταβλητή, τόσο μειωνόταν η άλλη. Για παράδειγμα, όσο περισσότερους υπαλλήλους είχε η επιχείρηση τόσο λιγότερο πιθανό ήταν να φύγει από μία περιοχή εξαιτίας της συγκέντρωσης παράνομων μεταναστών, των υψηλών ενοικίων ή των υψηλών δημοτικών τελών, και αντίστοιχη ήταν και η σχέση μεταξύ ετησίων κερδών και υψηλών δημοτικών τελών.

5.3 ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗ

Προκειμένου να εξεταστεί με ποιον τρόπο επηρεάστηκε η ικανοποίηση κάποιου από την πορεία της επιχείρησης του (εξαρτημένη μεταβλητή), σε μηδενικό βαθμό ως και πάρα πολύ μεγάλο, διενεργήθηκε απλή πολλαπλή παλινδρόμηση με ανεξάρτητες μεταβλητές τα έτη λειτουργίας της επιχείρησης, τον τρόπο ανοίγματος της επιχείρησης, τον τομέα παραγωγής που αυτή ανήκει, το ωράριο λειτουργίας της, τα

ετήσια κέρδη, των αριθμό των υπαλλήλων, ο ιδιόκτητος ή όχι χώρος, τα λειτουργικά έξοδα, η διανομή των προϊόντων και οι σχέσεις με τους γείτονες (Πίνακας 2)

<i>Ανεξάρτητες μεταβλητές</i>	<i>Υπόδειγμα</i>		
	<i>B</i>	<i>t</i>	<i>P</i>
Έτη λειτουργίας	-0.006	-0.513	0.609
Τρόπος ανοίγματος	-0.103	-0.546	0.587
Τομέας παραγωγής	0.486	0.709	0.480
Ωράριο λειτουργίας	0.011	0.050	0.960
Ετήσια κέρδη	0.052	0.506	0.614
Αριθμός υπαλλήλων	0.020	0.769	0.444
Ιδιόκτητος χώρος	0.065	0.263	0.793
Λειτουργικά έξοδα	-0.043	-0.287	0.775
Διανομή προϊόντων	-0.148	-0.635	0.527
Σχέση με γείτονες	0.230	2.072	0.041

Πίνακας 2. Παλινδρόμηση

Τα αποτελέσματα της γραμμικής πολλαπλής παλινδρόμησης έδειξαν ότι το 9.1% της διακύμανσης του βαθμού επιλογής για παράνομη στάθμευση ερμηνεύεται από το συγκεκριμένο υπόδειγμα (προσαρμοσμένο $R^2=0,091$). Επιπροσθέτως, το υπόδειγμα μας δεν προσαρμόζεται καλά στα δεδομένα γιατί η τιμή p του κριτηρίου F είναι 0,575 σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 1%.

Από τις ανωτέρω μεταβλητές που εισήχθησαν στην εξίσωση πρόβλεψης της εξαρτημένης μεταβλητής σχετικά με ποιον τρόπο επηρεάστηκε ο βαθμός ικανοποίησης από την πορεία της επιχείρησης του, μόνο μία ήταν στατιστικά σημαντική προβλέψιμη. Πιο συγκεκριμένα, οι σχέσεις με τους γείτονες προέβλεψαν στατιστικά σημαντικά ($p=0.041$) το κατά πόσο κάποιος ιδιοκτήτης επιχείρησης ήταν ευχαριστημένος από την πορεία της επιχείρησής του. Όσο πιο καλές σχέσεις είχε με τους γείτονές του, τόσο η ικανοποίησή του αυξανόταν. Καμία άλλη από τις ανεξάρτητες μεταβλητές υπό εξέταση δεν προσδιόρισε ικανοποιητικά το ποσοστό ικανοποίησης από την πορεία της επιχείρησης.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Η μελέτη της συμβολής των επιχειρήσεων στη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής του Κολωνού ήταν ο κύριος σκοπός αυτής της εργασίας. Ωστόσο, οι ερευνητικές υποθέσεις δεν επιβεβαιώθηκαν, αναφορικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη σε επίπεδο οικονομικό, περιβαλλοντικό και κοινωνικό.

Από τα αποτελέσματα δεν προέκυψε η διασπορά δραστηριοτήτων Έρευνας & Ανάπτυξης σε διάφορους τεχνολογικούς τομείς. Ως εκ τούτου, τα αποτελέσματα δεν μπορούν να φωτίσουν ούτε καν ένα διασκορπισμένο τοπίο της τεχνολογίας μεταξύ των ΜΜΕ στον Κολωνό, αλλά και παραδοσιακά αρκετά στη φύση και τον προσανατολισμό. Στην πραγματικότητα δεν υπάρχει ισχυρή συσχέτιση μεταξύ της παραγωγής, όπως εκφράζεται από τις οικονομικές δραστηριότητες των επιχειρήσεων στον Κολωνό και της τεχνολογίας, όπως αντιπροσωπεύεται από τις δραστηριότητές τους στην Έρευνα και την Ανάπτυξη. Η Έρευνα και η Ανάπτυξη και οι δραστηριοτήτων παραγωγής κινούνται παράλληλα, με λίγες «παλιές» και παραδοσιακές επιχειρήσεις να διαδραματίζουν έναν πολύ σημαντικό ρόλο στην Ελλάδα. Οι επιχειρήσεις είναι ή θα έπρεπε να είναι οι κύριοι εκτελεστές των δραστηριοτήτων Έρευνας και Ανάπτυξης και οι κύριοι παράγοντες καινοτομίας, καθώς θεωρούνται ότι είναι μια κύρια πηγή για τη δημιουργία και τη συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη της απασχόλησης.

Πολλοί μελετητές έχουν υποστηρίξει ότι οι ΜΜΕ αποτελούν τις κινητήριες δυνάμεις της τεχνολογικής αλλαγής και καινοτόμου δραστηριότητας, τουλάχιστον σε ορισμένες επιχειρήσεις (Acs & Audretsch 1990). Οι μελετητές, ωστόσο, υποστήριξαν επίσης ότι οι καινοτόμες δραστηριότητες των ΜΜΕ υποτιμούνται, καθώς η καινοτομία σε αυτό το είδος των επιχειρήσεων πραγματοποιείται συνήθως άτυπα, δηλαδή χωρίς την εκπλήρωση των τυπικών προδιαγραφών της έρευνας και της ανάπτυξης. Ο Schumpeter (1934) υπογράμμισε τον ρόλο των μικρών καινοτόμων επιχειρήσεων για την εισαγωγή νέας τεχνολογίας και την ποικιλία στο οικονομικό σύστημα ενώ ο Baumol (2002) αναφέρεται σε συνύπαρξη Δαβίδ και Γολιάθ και συμβίωση μεταξύ επιχειρήσεων διαφορετικού μεγέθους.

Οι πιο πρόσφατες και ακριβείς μελέτες, όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Gagliardi, Muller, Glossop, Caliendo, Fritsch et al., 2013), ECORYS (2012) και EIM Business and Policy Research (2011) έχουν κατηγοριοποιήσει τις ΜΜΕ, σύμφωνα με τέσσερις παράγοντες. Οι παράγοντες αυτοί είναι:

1. η ανταγωνιστικότητα μιας χώρας
2. η καινοτομικότητα της χώρας
3. το μέγεθος των ΜΜΕ στην οικονομία
4. την ένταση της τεχνολογίας (υψηλής χαμηλής έντασης τεχνολογίας).

Η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας είναι η υποδεέστερη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ελλάδα κατατάσσεται στην 96η θέση σε σύνολο 142 χωρών (στοιχεία για το 2012) (Xirouchakis, 2013). Στον ευρωπαϊκό πίνακα αποτελεσμάτων καινοτομίας (2013), η Ελλάδα χαρακτηρίζεται ως μέτρια στον τομέα της καινοτομίας. Το μέγεθος των ΜΜΕ στην ελληνική οικονομία έχει χαρακτηριστεί ως μέτριο cluster². Από την άποψη της έντασης τεχνολογίας η Ελλάδα είναι μια χαμηλής τεχνολογίας χώρα (ECORYS-2012· Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2013).

Μετά από προσεκτική εξέταση των χαρακτηριστικών των διαφόρων επιχειρήσεων, των χωρών και του εργατικού δυναμικού οι αναλυτές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι ο ρυθμός αύξησης της απασχόλησης σχετίζεται θετικά με την καινοτομία των μεμονωμένων επιχειρήσεων, καθώς και την καινοτομία των χωρών (EIM Business and Policy Research, 2011· Varum & Rocha, 2013). Επιπροσθέτως, όσο μεγαλύτερο είναι το μέγεθος της επιχείρησης έχει το μεγαλύτερο αντίκτυπο στην καινοτομία και την αύξηση της απασχόλησης (οικονομία κλίμακας).

² Η Ε.Ε. κατηγοριοποιεί τα κράτη μέλη και τις χώρες εταίρους σε τρεις κύριες ομάδες clusters (συστάδων). Αυτά τα τρία συμπλέγματα είναι το συνεπές σύμπλεγμα, το μέτριο σύμπλεγμα και το σύμπλεγμα υστέρησης. Το συνεπές σύμπλεγμα περιλαμβάνει δώδεκα χώρες (Αυστρία, Βέλγιο, Δανία, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Ισπανία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο). Το μέτριο σύμπλεγμα περιλαμβάνει έξι χώρες (Κύπρος, Ελλάδα, Ιταλία, Μάλτα, Πορτογαλία και Σλοβενία). Το σύμπλεγμα κάλυψης της υστέρησης περιλαμβάνει δέκα χώρες (Βουλγαρία, Τσεχική Δημοκρατία, την Εσθονία, τη Λετονία, τη Λιθουανία, την Ουγγαρία, την Πολωνία, τη Ρουμανία και τη Σλοβακία) (Gagliardi et al., 2013).

Υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους οι καινοτόμες επιχειρήσεις μπορεί να αυξήσουν την απασχόληση. Μερικοί από αυτούς είναι οι εξής: (EIM Επιχειρήσεων και Πολιτικής Έρευνας-2011· Fritsch, 2008)

1. Οι καινοτομίες που υποστηρίζουν τη βελτίωση της παραγωγικής διαδικασίας μπορεί να εξαλείψουν το κόστος παραγωγής. Αυτός είναι ένας τρόπος για την τόνωση της ζήτησης για τα προϊόντα.
2. Τα καινοτόμα προϊόντα μπορεί να αυξήσουν τη νέα ζήτηση από τους πελάτες.
3. Οι σημαντικές καινοτομίες δύνανται να υποστηρίξουν τη διεθνοποίηση των επιχειρήσεων. Η διεθνοποίηση των επιχειρήσεων μπορεί να τονώσει την απόδοση των επιχειρήσεων. Η επίδοση αυτή έχει τα χαρακτηριστικά της αύξησης της απασχόλησης και την αύξηση του κύκλου εργασιών. Πρόσφατη μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επιβεβαιώνει την παραπάνω υπόθεση .

Οι MME συμβάλλουν στην αστική βιώσιμη ανάπτυξη. Υπάρχουν αρκετοί λόγοι που στηρίζουν την κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη. Ένας σημαντικός λόγος είναι ότι οι MME υποστηρίζουν τη μεταφορά τεχνολογίας και την περιφερειακή ανάπτυξη. Οι MME επίσης να βοηθήσουν την αναδιάρθρωση βιομηχανιών και να υποστηρίξουν το περιφερειακό εμπόριο. Αυτός είναι ένας τρόπος για την τόνωση της απασχόλησης σε περιφερειακό επίπεδο (Fritsch, 2008· Varum & Rocha, 2013). Επιπλέον, οι πολύ μικρές επιχειρήσεις μπορούν να έχουν ευκολότερη πρόσβαση στις εξειδικευμένες αγορές. Μπορούν επίσης να δημιουργήσουν καινοτομίες που είναι πιο εφικτές. Ως εκ τούτου, αυξάνουν την κατανάλωση και την παραγωγή. Οι MME λειτουργούν ως πηγή για τον ανταγωνισμό, για τις μεγαλύτερες εταιρείες. Οι νεοφερμένοι αντικατάσταση παλαιών καθιερωμένη κατεστημένων (Storey & Greene , 2011· Xirouchakis, 2013).

Σημαντικά χαρακτηριστικά των ελληνικών MME σε σύγκριση με τις άλλες ευρωπαϊκές MME είναι η έλλειψη παραγωγής νέας γνώσης και τη συνολική ανταγωνιστικότητα. Τα αποτελέσματα των παραπάνω χαρακτηριστικά είναι η απώλεια των κερδών και επιβράδυνση περαιτέρω ανάπτυξης των ελληνικών MME. Υπάρχουν πολλές δυνάμεις για τις ελληνικές MME αναφορικά με την εισαγωγή

τεχνολογικών καινοτομιών και των καινοτομιών διαδικασίας. Το ίδιο συμβαίνει για τις ελληνικές MME, που εισάγουν καινοτομίες μάρκετινγκ και οργανωτικές καινοτομίες (Innovators). Οι ελληνικές MME είναι σχετικά αδύναμες στη χρηματοδότηση και υποστήριξη πνευματικών κεφαλαίων. Ωστόσο, υψηλή ανάπτυξη σημειώθηκε στα κοινοτικά σχέδια. Την ίδια ώρα σημειώθηκε μια ελαφρά μείωση για τις επενδύσεις επιχειρηματικού κεφαλαίου και οι εξαγωγές έντασης γνώσης. Η απόδοση της ανάπτυξης των ανοικτών, εξαιρετικών, ελκυστική ερευνητικών συστημάτων και πνευματικών περιουσιακών στοιχείων είναι πολύ πάνω από το μέσο όρο της Ε.Ε Η κατάσταση είναι σαφώς αντίθετη στη χρηματοδότηση και την υποστήριξη και οικονομικές επιπτώσεις (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2013b).

Ο Πίνακας αποτελεσμάτων σχετικά με την Καινοτομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2012) επισημαίνει ορισμένα επιχειρήματα σχετικά με το μικρο-επίπεδο των MME και των παραγόντων της ποιότητας της καινοτομίας. Το πιο σημαντικό από αυτά είναι τα εξής: (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2012)

1. Οι ελληνικές MME καινοτομούν με τη χρήση καινοτομιών που δεν αφορούν σε καμιά περίπτωση την τεχνολογία και την Έρευνα και την Ανάπτυξη (R & D). Η Ελλάδα κατατάσσεται σε μια καλή θέση σε ό, τι αφορά την οργάνωση των καινοτομιών και όχι των τεχνολογικών καινοτομιών στις MME.
2. Οι ελληνικές MME δεν επενδύουν στην Έρευνα και την Ανάπτυξη. Επιπλέον δεν συνεργάζονται με άλλες επιχειρήσεις με σκοπό την παραγωγή καινοτομίας. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο οι ελληνικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις κατατάσσονται χαμηλά σε αυτόν τον τομέα.
3. Η θέση της Ελλάδας είναι πολύ χαμηλή, στο μέτρο που αφορά τη Δια Βίου Εκπαίδευση .

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

Στη συγκεκριμένη έρευνα τέθηκαν κάποιοι περιορισμοί, που επιβλήθηκαν από την ίδια τη φύση της έρευνας. Η στρατηγική έρευνας, που επιλέχτηκε, είναι η μελέτη περίπτωσης. Ο Yin (1994) ορίζει τη μελέτη περίπτωσης ως μια εμπειρική έρευνα, η οποία διερευνά ένα σύγχρονο φαινόμενο, στο πλαίσιο της πραγματικότητας, ειδικά όταν τα όρια μεταξύ φαινομένου και πλαισίου δεν είναι ιδιαίτερα διακριτά.

Σύμφωνα με την Guercini (2004), ο όρος «Μελέτη Περίπτωσης» είναι μάλλον ασαφής, και ο αποσαφήνιση του όρου εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, όπως: σε ποιον απευθύνεται η μελέτη περίπτωσης (διδασκαλία, έρευνα, επαγγελματίες), το επίκεντρο της ανάλυσης (μεμονωμένες επιχειρήσεις, συστήματα οργανώσεων), ο τύπος αποδείξεων που συλλέγεται (ποσοτικό, ποιοτικό ή συνδυασμός των δύο), το σκοπό της έρευνας (περιγραφικός, διερευνητικός, επεξηγηματικός), και τον τρόπο χρήσης των αποτελεσμάτων (ανάλυση παραπάνω από μιας μελετών περίπτωσης, σε βάθος ανάλυση μιας μεμονωμένης περίπτωσης ή περιπτώσεων που κατευθύνονται αντίθετα από τις γενικές τάσεις).

Η μελέτη περίπτωσης ως μέθοδος έρευνας ή ως στρατηγική, σε σύγκριση με τις άλλες μεθόδους κοινωνικών ερευνών, θεωρείται παραδοσιακά ότι δεν παρουσιάζει αυστηρότητα και ότι δεν είναι αντικειμενική (Patton & Appelbaum, 2003). Αναντίρρητα, και στην παρούσα έρευνα τα συμπεράσματα και τα ευρήματα δεν είναι γενικεύσιμα. Ωστόσο, παρόλη τη διαλεκτική που έχει αναπτυχθεί σε σχέση με αυτή τη μέθοδο έρευνας, χρειάζεται να αναγνωρίσει κανείς, ότι μέσα από τις μελέτες περίπτωσης μπορεί να έχει μια αρχική εικόνα για θέματα, που δε θα μπορούσε να αποκτήσει με τη χρήση άλλων μεθόδων (Patton & Appelbaum, 2003).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η επιχειρηματική δράση υπέρ της αειφορίας συχνά περιγράφεται ως μια κατάσταση, όπου η οικονομική επιτυχία αυξάνεται στο πλαίσιο της μέριμνας για περιβαλλοντικά και κοινωνικά θέματα. Διακριτά διαφοροποιημένη με την άποψη αυτή διαμορφώνεται μια υπόθεση των επιχειρήσεων αναφορικά με τη βιωσιμότητα, η οποία εξασφαλίζεται μόνο αν η οικονομική επιτυχία έχει ευοδώσει μέσω εθελοντικών κοινωνικών και περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων. Με δεδομένο ότι μια τέτοια επιχειρησιακή περίπτωση δεν δύναται να υπάρξει, αλλά πρέπει να είναι ενεργά διαχειρίσιμη, βασικές ασφαλιστικές δικλείδες της επιχειρησιακής δραστηριότητας για την αειφορία αποτελούν οι εθελοντικές κοινωνικές και περιβαλλοντικές δραστηριότητες, οι οποίες βασίζονται σε σκόπιμες δραστηριότητες διαχείρισης για τη βελτίωση της βιωσιμότητας μέσω της οποίας θα δημιουργηθεί ένα θετικό οικονομικό αποτέλεσμα (Mieg, 2012).

Τα παραπάνω θα πρέπει να ισχύσουν και για την περίπτωση των επιχειρήσεων στον Κολωνό, όπου οι ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων θα πρέπει να κατανοήσουν εμβριθώς τη σχέση της επιχειρηματικής δραστηριότητας με την αειφορία και πώς μπορούν οι ίδιοι να επηρεάσουν κοινωνικές και περιβαλλοντικές δραστηριότητες. Τα κύρια στοιχεία, στα οποία συνήθως εντρυφούν οι ιδιοκτήτες και τα υψηλόβαθμα στελέχη των επιχειρήσεων είναι τα κόστη και η μείωση αυτών, οι πωλήσεις και το περιθώριο κέρδους, τα επιχειρηματικά ρίσκα και η μείωση αυτών, η φήμη και η εμπορική αξία, καθώς και καινοτόμες δεξιότητες. Ωστόσο, η βιώσιμη ανάπτυξη απαιτεί κάτι περισσότερο από απλές συμπτώσεις. Μια στρατηγική, δηλαδή, συστηματική, συνεκτική και συνεχή διαχείρισης της επιχειρησιακής υπόθεσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη μπορεί μάλλον να απαιτεί μια πιο θεμελιώδη αλλαγή και ανάπτυξη του επιχειρηματικού μοντέλου της κάθε εταιρείας. Η διερεύνηση των συσχετισμών ανάμεσα στην εταιρική στρατηγική και τις μεταβλητές που αναφέρονται στην επιχειρηματική δράση για την αειφορία από τη μία πλευρά, και το επιχειρηματικό μοντέλο για τη βιωσιμότητα θεμελιώνουν το επίχειρημα ότι το επιχειρηματικό μοντέλο για την καινοτομία μπορεί να είναι το κλειδί για τη δημιουργία ενός στρατηγικού πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος για τις επιχειρήσεις στον Κολωνό.

Επιπροσθέτως, με εφελτήριο τα δεδομένα από τα αποτελέσματα της παρούσης έρευνας αξίζει να προστεθεί πως σχεδόν το ήμισυ της δραστηριότητας της επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα έχει έδρα την περιοχή της Αττικής (40,28%). Στη συνέχεια είναι η περιοχή της Κεντρικής Μακεδονίας, με συγκέντρωση της τάξεως του 16,53%. Τρίτη είναι η περιοχή της Κρήτης με ποσοστό της τάξεως του 5,98%. Τελευταία είναι η περιοχή του Βορείου Αιγαίου (1,69%). Τα κυβερνητικά όργανα, κυρίως η χρηματοδότηση των δαπανών για την Έρευνα και την ανάπτυξη και 2/3 των δραστηριοτήτων καινοτομίας στην Ελλάδα επικεντρώνονται στην περιοχή της Αττικής (Xirouchakis, 2014)

Προκειμένου για την Ελλάδα να επιστρέψει σε μια πορεία ανάπτυξης, πρόσθετες πολιτικές μεταρρυθμίσεις απαιτούνται. Η Ελλάδα θα πρέπει να αναπτύξει περαιτέρω τη βιομηχανία αιχμής των υπηρεσιών έντασης γνώσης. Το ίδιο πρέπει να συμβεί για την ένταση της τεχνολογίας του τομέα της μεταποίησης. Σε αυτούς τους δύσκολους καιρούς η ελληνική κυβέρνηση πρέπει να στηρίζει την κουλτούρα των ΜΜΕ. Ευρωπαϊκά και Εθνικά προγράμματα θα πρέπει να ενισχύσουν την ανάπτυξη των καινοτόμων ΜΜΕ σε όλες τις περιοχές της Ελλάδας (και όχι μόνο στις περιοχές της Αττικής και της Κεντρικής Μακεδονίας). Ο ιδιωτικός τομέας θα πρέπει να στηρίζει τις επενδύσεις σε Έρευνα & Ανάπτυξη Το αποτέλεσμα αυτής της δράσης θα είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών ΜΜΕ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Καρβούνης Σ., & Γεωργακέλλος, Δ. (2003). Διαχείριση του περιβάλλοντος-επιχειρήσεις και βιώσιμη ανάπτυξη. Αθήνα: Σταμούλης

Μητούλα, Ρ. (2006). *Βιώσιμη περιφερειακή ανάπτυξη στην Ε.Ε. Και ανασυγκρότηση του Ελληνικού αστικού περιβάλλοντος*. Αθήνα: Σταμούλης.

Μητούλα Ρ., Αστάρα Ο., Καλδής Π.(2008). *Βιώσιμη ανάπτυξη*. Αθήνα: Rosili,

Παναγιωτακόπουλος, Δ. (2007). *Βιώσιμη διαχείριση αστικών στερεών αποβλήτων*. Β' Θεσσαλονίκη: Ζυγός.

Φίλιας, Β. (2001). *Εισαγωγή στη Μεθοδολογία και τις Τεχνικές των Κοινωνικών Ερευνών*. Αθήνα: Gutenberg.

Cohen, L., & Manion, L. (1994) (Χ. Μητσοπούλου & Μ. Φιλοπούλου). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Storey D. & Greene F. (2011) (Μτφρ .Γ. Σιδέρης). *Επιχειρηματικότητα για μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις*. Αθήνα: Κριτική.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Abdul-Kadir, S., & Jamaludin, M. (2013). Universal design as a significant component for sustainable life and social development. *Journal of Procedia—Social and Behavioral Sciences*, 85, 180.

Acs, Z. J., & Audretsch, D. B. (1990). *Innovation and small firms*. Mit Press.

Aragón-Correa, J. A., Hurtado-Torres, N., Sharma, S., & García-Morales, V. J. (2008). Environmental strategy and performance in small firms: A resource-based perspective. *Journal of environmental management*, 86(1), 88-103.

- Baumol, W. J. (2002). Entrepreneurship, innovation and growth: The David-Goliath symbiosis. *The Journal of Entrepreneurial Finance*, 7(2), 1.
- Beaver, G. (2007). The strategy payoff for smaller enterprises. *Journal of Business Strategy*, 28(1), 11-17.
- Berardi, U. (2013). Sustainability assessment of urban communities through rating systems. *Environment, development and sustainability*, 15(6), 1573-1591.
- Bianchi, R., & Noci, G. (1998). Greening SMEs' competitiveness. *Small Business Economics*, 11(3), 269-81.
- Birol, F. (2008). World energy outlook. Paris: International Energy Agency.
- Birol, F. (2010). World energy outlook 2010. International Energy Agency.
- Black, D., & Henderson, V. (1999). A theory of urban growth. *Journal of political economy*, 107(2), 252-284.
- Brundtland, G. H. (1985). World commission on environment and development. *Environmental policy and law*, 14(1), 26-30.
- Burke, L., & Logsdon, J. M. (1996). How corporate social responsibility pays off. *Long range planning*, 29(4), 495-502.
- Camagni, R. (1991). Introduction: from the local 'milieu' to innovation through cooperation networks. *Innovation networks: spatial perspectives*, 1-9.
- Carroll, A. B. (1991). The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. *Business horizons*, 34(4), 39-48.
- Castka, P., Balzarova, M. A., Bamber, C. J., & Sharp, J. M. (2004). How can SMEs effectively implement the CSR agenda? A UK case study perspective. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 11(3), 140-149.
- Cibworld (2014). *CIB pro-active approach priority theme 1—sustainable construction*. CIB: News on CIB and Sustainable Construction
- Clark, D. (1982). *Urban geography: an introductory guide*. Taylor & Francis.
- Condon, L. (2004). Sustainability and small to medium sized enterprises-How to engage them. *Australian Journal of Environmental Education*, 20(01), 57-67.
- Christaller, W. (1966). *Central places in southern Germany*. Prentice-Hall.

- Daly, H. E. (1973). *Toward a Steady State Economy*. San Francisco, CA: Freeman.
- Daly, H. E. (1974). Steady-state economics versus growthmania: a critique of the orthodox conceptions of growth, wants, scarcity, and efficiency. *Policy Sciences*, 5(2), 149-167.
- Daly, H. E. (1992). Allocation, distribution, and scale: towards an economics that is efficient, just, and sustainable. *Ecological economics*, 6(3), 185-193.
- Daly, H. E. (1999). *Ecological economics and the ecology of economics: essays in criticism*. Edward Elgar Publishing.
- Daly, H. E., Cobb, J. B., & Cobb, C. W. (1989). *For the common good: redirecting the economy toward community, the environment, and a sustainable future*. Beacon Press.
- Dempsey, N., Brown, C., & Bramley, G. (2012). The key to sustainable urban development in UK cities? The influence of density on social sustainability. *Progress in Planning*, 77(3), 89-141.
- De Vaus, D. (2007). *Social surveys II: history, ethics and criticisms* (Vol. 1). London: Sage.
- Dreessen, E. A. (2010). *Sustainability and Business: A narrative and annotated bibliography*. EAJ Dreessen.
- Dyllick, T., & Hockerts, K. (2002). Beyond the business case for corporate sustainability. *Business strategy and the environment*, 11(2), 130-141.
- Earl, L. (2006). Are small businesses positioning themselves for growth? A comparative look at the use of selected management. *Statistics Canada*.
- EIM Business and Policy Research (2011). *Do SMEs create more and better jobs?*. Netherlands: EIM.
- Esty, D. C., & Andrew, S. Winston (2006): *Green to Gold: How Smart Companies Use Environmental Strategy to Innovate, Create Value, and Build Competitive Advantage*. New Haven.
- Eden, S. E. (1994). Using sustainable development: The business case. *Global Environmental Change*, 4(2), 160-167.

Edwards, D. (Ed.). (1998). *The link between company environmental and financial performance*. Earthscan.

Ecorys, E. U. (2012). SMEs in 2012: at the crossroads-Annual report on small and medium-sized enterprises in the EU, 2011/12. *Rotterdam, September*.

Enderle, G. (2004). Global competition and corporate responsibilities of small and

medium-sized enterprises. *Business Ethics: A European Review*, 13(1), 50-63.

Epstein, M. J., & Roy, M. J. (2003). Making the business case for sustainability. *Journal of Corporate Citizenship*, 9(1), 79-96.

Esty, D. C., & Porter, M. E. (1998). Industrial ecology and competitiveness. *Journal of Industrial Ecology*, 2(1), 35-43.

Etzion, D. (2007). Research on organizations and the natural environment, 1992-present: A review. *Journal of Management*, 33(4), 637-664.

European Commission (2012). *European Innovation Scoreboard 2011 – Comparative Analysis of Innovation Performance*. Proinno Europe Innometrics

Fassin, Y. (2008). SMEs and the fallacy of formalising CSR. *Business Ethics: A European Review*, 17(4), 364-378.

Fischer, M. M., Diez, J. R., & Snickars, F. (2001). Systems of innovation: An attractive conceptual framework for comparative innovation research. In *Metropolitan Innovation Systems* (pp. 1-21). Springer Berlin Heidelberg.

Freeman C. (1982). *The Economics of Industrial Innovation*. London: Pinter.

Friedman, M. (1970). The social responsibility of business is to increase its profits. *New York*, 122-124.

Frederick, W. C. (1994). From CSR1 to CSR2 the maturing of business-and-society thought. *Business & Society*, 33(2), 150-164.

- Gagliardi, D., Muller, P., Glossop, E., Caliendo, C., Fritsch, M., Brtkova, G., & Unlu Bohn, N. (2013). Annual Report on European SMEs 2012/2013: A Recovery on the Horizon. *DG Enterprise and Industry, European Commission, Brussels*.
- Garriga, E., & Melé, D. (2004). Corporate social responsibility theories: Mapping the territory. *Journal of business ethics*, 53(1-2), 51-71.
- Graafland, J., Van de Ven, B., & Stoffele, N. (2003). Strategies and instruments for organising CSR by small and large businesses in the Netherlands. *Journal of Business Ethics*, 47(1), 45-60.
- Griffin, J. J. (2000). Corporate social performance: Research directions for the 21st century. *Business & Society*, 39(4), 479-491.
- Griffin, J. J., & Mahon, J. F. (1997). The corporate social performance and corporate financial performance debate twenty-five years of incomparable research. *Business & Society*, 36(1), 5-31.
- Guercini, S. (2004). Developing the researcher-manager interface in the case analysis process. *Management Decision*, 42(3/4), 464-472.
- Habitat, U. N. (2002). The Global Campaign on Urban Governance—Concept Paper. *UN HABITAT, Nairobi*.
- Habitat, U. N. (2009). Global report on human settlements 2009: Planning sustainable cities. *London: Earthscan*.
- Halila, F. (2007). Networks as a means of supporting the adoption of organizational innovations in SMEs: the case of Environmental Management Systems (EMSs) based on ISO 14001. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 14(3), 167-181.
- Hamilton, J. T. (1995). Pollution as news: media and stock market reactions to the toxics release inventory data. *Journal of environmental economics and management*, 28(1), 98-113.
- Hargreaves, A., & Fink, D. (2003). Sustaining leadership. *Handbook of educational leadership and management*, 435.

- Hart, S. L., & Ahuja, G. (1996). Does it pay to be green? An empirical examination of the relationship between emission reduction and firm performance. *Business strategy and the Environment*, 5(1), 30-37.
- Heinze, D., Sibary, S., & Sikula, Sr, A. (1999). Relations among corporate social responsibility, financial soundness, and investment value in 22 manufacturing industry groups. *Ethics & Behavior*, 9(4), 331-347.
- Hellstrom, T. (2007). Dimensions of environmentally sustainable innovation: the structure of eco-innovation concepts. *Sustainable Development*, 15(3), 148.
- Hillary, R. (2004). Environmental management systems and the smaller enterprise. *Journal of cleaner production*, 12(6), 561-569.
- Holliday, C. O., Schmidheiny, S., & Watts, P. (2002). *Walking the talk: The business case for sustainable development*. Berrett-Koehler Publishers.
- Holme, R., & Watts, O. (2000). *Corporate Social Responsibility. Making Good Business Sense*. Geneva: World Business Council for Sustainable Development.
- International Energy Agency Staff. (2008). *CO2 Emissions from Fuel Combustion: 1972*. Organization For Economic.
- Janis, I.L. (1982). *Victims of Groupthink: A Psychological Study of Foreign Policy Decisions and Fiascos*. Boston, MA: Houghton Mifflin.
- Jenkins, H. (2004). A critique of conventional CSR theory: An SME perspective. *Journal of general management*, 29, 37-57.
- Jenkins, H. (2006). Small business champions for corporate social responsibility. *Journal of Business Ethics*, 67(3), 241-256.
- Jepson Jr, E. J., & Edwards, M. M. (2010). How possible is sustainable urban development? An analysis of planners' perceptions about new urbanism, smart growth and the ecological city. *Planning, Practice & Research*, 25(4), 417-437.
- Jiang, Y., & Shen, J. (2010). Measuring the urban competitiveness of Chinese cities in 2000. *Cities*, 27(5), 307-314.
- Jones, O., & Tilley, F. (2003). *Competitive Advantage in SMEs: Organising for Innovation and Change*. Wiley, Chichester.

- Joyner, B. E., Payne, D., & Raiborn, C. A. (2002). Building values, business ethics and corporate social responsibility into the developing organization. *Journal of Developmental Entrepreneurship*, 7(1), 113.
- Kawachi, I., & Berkman, L. (2000). Social cohesion, social capital, and health. *Social epidemiology*, 174-190.
- Keivani, R. (2010). A review of the main challenges to urban sustainability. *International Journal of Urban Sustainable Development*, 1(1-2), 5-16.
- Kemp, R. (2000). Technology and Environmental Policy—Innovation effects of past policies and suggestions for improvement. *Innovation and the Environment*, 35-61.
- Labonne, J. (2006). A comparative analysis of the environmental management, performance and innovation of SMEs and larger firms. *Saint Michel Sur Orge, CL Conseil*.
- Landry, C. H. (2000). *The Creative City: A Toolkit for Urban Innovators*. Earthscan, London.
- Lankoski, L. (2000). *Determinants of environmental profit: An analysis of the firm-level relationship between environmental performance and economic performance*. Helsinki University of Technology.
- Lankoski, L. (2006). Environmental and economic performance. The basic links. In: S. Schaltegger & M. Wagner (Eds.): *Managing the Business Case for Sustainability* (pp.46–60). Greenleaf, Sheffield.
- Littig, B., & Grießler, E. (2005). Social sustainability: a catchword between political pragmatism and social theory. *International journal of sustainable development*, 8(1-2), 65-79.
- Lodico, M., Spaulding, D., & Voegtle, K. (2006). *Methods in Educational Research: From research to practice*. San Francisco, CA: Jossey-Bass
- Luetkenhorst, W. (2004). Corporate social responsibility and the development agenda. *Intereconomics*, 39(3), 157-166.
- Lundvall, B. A. (1992). National systems of innovation: An analytical framework. *London: Pinter*.

- McKenzie, S., (2004). *Social Sustainability: Towards Some Definitions*. Magill, South Australia: Hawke Research Institute.
- McWilliams, A., Siegel, D. S., & Wright, P. M. (2006). Corporate social responsibility: Strategic implications. *Journal of management studies*, 43(1), 1-18.
- Manzi, T., Lucas, K., Jones, T. L., & Allen, J. (Eds.). (2010). *Social sustainability in urban areas: communities, connectivity and the urban fabric*. Routledge.
- Margolis, J. D., & Walsh, J. P. (2003). Misery loves companies: Rethinking social initiatives by business. *Administrative science quarterly*, 48(2), 268-305.
- Martin, R. L. (2002). The virtue matrix: Calculating the return on corporate responsibility. *Harvard Business Review*, 80(3), 68-75.
- Meers, K. A., & Robertson, C. (2007). Strategic planning practices in profitable small firms in the United States. *The Business Review*, 7(1), 302-307.
- Meier, R. L. (1962). *A communications theory of urban growth*. Published for the Joint Center for Urban Studies of the Massachusetts Institute of Technology and Harvard University by MIT Press.
- Mieg, H. A. (2012). Sustainability and innovation in urban development: concept and case. *Sustainable Development*, 20(4), 251-263.
- Mintzberg, H. (1983). The case for corporate social responsibility. *Journal of Business Strategy*, 4 (2), 3-14.
- Murphy, K. (2012). The social pillar of sustainable development: a literature review and framework for policy analysis. *Sustainability: Science, Practice, & Policy*, 8(1).
- Myrdal, G. (1957). Rich lands and poor lands. *New York: Harper and Row*. Oppong, JR and Ironside, IG (1987) *Growth Centre Policy and quality of life*. *The Canadian Journal of Regional Science*, 10, 281-299.
- Niehm, L. S., Swinney, J., & Miller, N. J. (2008). Community social responsibility and its consequences for family business performance. *Journal of Small Business Management*, 46(3), 331-350.
- Norman, W., & MacDonald, C. (2004). Getting to the bottom of “triple bottom line”. *Business Ethics Quarterly*, 14(02), 243-262.

- OECD Organisation for Economic Co-operation and Development. (2010). *Oslo Manual. The Measurement of scientific and technological activities: Proposed guidelines for collecting and interpreting technological innovation data*. OECD.
- Page, M. (2001). *The creative destruction of Manhattan, 1900-1940*. University of Chicago Press.
- Parnell, J. A. (2008). Sustainable strategic management: construct, parameters, research directions. *International Journal of Sustainable Strategic Management*, 1(1), 35-45.
- Patton, E., & Appelbaum, S. H. (2003). The case for case studies in management research. *Management Research News*, 26(5), 60-71.
- Pava, M. L., & Krausz, J. (1996). The association between corporate social-responsibility and financial performance: The paradox of social cost. *Journal of business Ethics*, 15(3), 321-357.
- Pearce, B. (2003). *Sustainability and Business Competitiveness. Measuring the Benefit for Business Competitive Advantage from Social Responsibility and Sustainability*, London: Forum for the Future.
- Peloza, J., & Yachnin, R. (2008). Valuing business sustainability: A systematic review. *Research Network for Business Sustainability Knowledge Project Series*.
- Perceval, C. (2003). Towards a process view of the business case for sustainable development. *Lessons from the Experience at BP and Shell. J Corp Citizenship Spring*, 117-132.
- Perrini, F., Russo, A., & Tencati, A. (2007). CSR strategies of SMEs and large firms. Evidence from Italy. *Journal of business ethics*, 74(3), 285-300.
- Porter, M. E., & Kramer, M. R. (2007). The Link Between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility. *Harvard business review*.
- Porter, M. E., & Van der Linde, C. (1995a). Toward a new conception of the environment-competitiveness relationship. *The journal of economic perspectives*, 9(4), 97-118.
- Porter, M. E., & Van Der Linde, C. (1995). Green and Competitive: Ending the Stalemate. *Harvard Business Review*, 73(5), 120–133.

Pow, C. P., & Neo, H. (2013). Seeing red over green: contesting urban sustainabilities in China. *Urban Studies*, 50(11), 2256-2274.

Pred, A. R. (1977). *City systems in advanced economies: Past growth, present processes, and future development options*. John Wiley & Sons.

Putnam, R. D. (1993). The prosperous community. *The american prospect*, 4(13), 35-42.

Reinhardt, F. L. (1998). Bringing the environment down to earth. *Harvard business review*, 77(4), 149-57.

Reinhardt, F. L. (2000). *Down to earth: Applying business principles to environmental management*. Harvard Business Press.

Revi, A., & Rosenzweig, C. (2013). The urban opportunity to enable transformative and sustainable development. *Prepared by the co-chairs of the Sustainable Development Solutions Network Thematic Group on Smart, Sustainable and Resilient Cities*.

Russo, M. V., & Fouts, P. A. (1997). A resource-based perspective on corporate environmental performance and profitability. *Academy of management Journal*, 40(3), 534-559.

Rutherford, R., Blackburn, R. A., & Spence, L. J. (2000). Environmental management and the small firm: an international comparison. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 6(6), 310-326.

Schaltegger, S. (2011). Sustainability as a driver for corporate economic success: Consequences for the development of sustainability management control. *Society and Economy*, 33(1), 15-28.

Schaltegger, S. and Burritt, R. (2000). *Contemporary Environmental Accounting: Issues, Concept and Practice*. Greenleaf, Sheffield.

Schaltegger, S., & Synnestvedt, T. (2002). The link between 'green' and economic success: environmental management as the crucial trigger between environmental and economic performance. *Journal of environmental management*, 65(4), 339-346.

Schaltegger, S., & Wagner, M. (2006). *Managing the business case for sustainability*. Greenleaf, Sheffield.

Schumpeter, J. A. (1911/1934). *The Theory of Economic Development*. Harvard University Press, Cambridge.

Schumpeter, J. A. (1934). *The theory of economic development: An inquiry into profits, capital, credit, interest, and the business cycle* (Vol. 55). Transaction publishers.

Schumpeter J. (1942). *Capitalism, Socialism, and Democracy*. New York: Harper and Row.

Serwer, A. (2009). Banks as heroes. *The American Prospect*, 20(6), A18-A20.

Spence, L. J., & Schmidpeter, R. (2003). SMEs, social capital and the common good. *Journal of Business Ethics*, 45(1-2), 93-108.

Stead, J. G., & Stead, W. E. (2008). Sustainable strategic management: an evolutionary perspective. *International Journal of Sustainable Strategic Management*, 1(1), 62-81.

Steger, U. (Ed.). (2004). *The business of sustainability*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Stubblefield Loucks, E., Martens, M. L., & Cho, C. H. (2010). Engaging small-and medium-sized businesses in sustainability. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 1(2), 178-200.

Tencati, A., Perrini, F., & Pogutz, S. (2004). New tools to foster corporate socially responsible behavior. *Journal of Business Ethics*, 53(1-2), 173-190.

Tracey, P., Phillips, N., & Haugh, H. (2005). Beyond philanthropy: Community enterprise as a basis for corporate citizenship. *Journal of business ethics*, 58(4), 327-344.

United Nations Department of Economic and Social Affairs (UNDESA). (2012). *World Urbanization Prospects The 2011 Revision*. New York: UNDESA/ Population Division.

United Nations Department of Economic and Social Affairs, Division for Sustainable Development (2005). *Johannesburg plan of implementation*. United Nations.

United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNISDR) (2011). *Global Assessment Report on Disaster Risk Reduction*. London: United Nations Publication.

- van Bueren, E., & ten Heuvelhof, E. (2005). Improving governance arrangements in support of sustainable cities. *Environment and planning B: Planning and Design*, 32(1), 47-66.
- Vallance, S., Perkins, H. C., & Dixon, J. E. (2011). What is social sustainability? A clarification of concepts. *Geoforum*, 42(3), 342-348.
- Van Marrewijk, M. (2003). Concepts and definitions of CSR and corporate sustainability: Between agency and communion. *Journal of business ethics*, 44(2-3), 95-105.
- Varum, C. A., & Rocha, V. C. (2013). Employment and SMEs during crises. *Small Business Economics*, 40(1), 9-25.
- Walker, H., & Preuss, L. (2008). Fostering sustainability through sourcing from small businesses: public sector perspectives. *Journal of Cleaner Production*, 16(15), 1600-1609.
- Wagner, M. (2007). Integration of environmental management with other managerial functions of the firm: empirical effects on drivers of economic performance. *Long Range Planning*, 40(6), 611-628.
- Wagner, M., & Schaltegger, S. (2003). How does sustainability performance relate to business competitiveness?. *Greener Management International*, (44), 5-17.
- Wagner, M., & Schaltegger, S. (2004). The effect of corporate environmental strategy choice and environmental performance on competitiveness and economic performance:: an empirical study of EU manufacturing. *European Management Journal*, 22(5), 557-572.
- Wagner, M., Van Phu, N., Azomahou, T., & Wehrmeyer, W. (2002). The relationship between the environmental and economic performance of firms: an empirical analysis of the European paper industry. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 9(3), 133-146.
- Watkins, M. (2006). Sustainable solutions that won't cost the earth. *Concrete*, 40(9), 24-26.
- Weybrecht, G. (2010). *The sustainable MBA: The manager's guide to green business*. John Wiley & Sons.

World Bank & IMF (2013). *Global Monitoring Report 2013: Rural-Urban Dynamics and the Millennium Development Goals*. Washington, DC: World Bank.

World Commission on Environment and Development (1987). *Our Common future*. Oxford: Oxford University.

World Economic Forum. (2013). *The Green Investment Report: The ways and means to unlock private finance for green growth –A report of the Green Growth Action Alliance*. Geneva: The World Economic Forum.

Xirouchakis, F. (2013). Innovation Dynamics: Transforming the European Union Economy. *Journal of Regional & Socio-Economic Issues*, 3(3), 37-56.

Xirouchakis, F. (2014) SMEs and Local Development: The case of Greece. In: G. Korres, E. Kourliouros, G. E. Tsobanoglou & A. Kokkinou (Eds.), *Socio-Economic Sustainability, Regional Development and Spatial Planning: European and International Dimensions & Perspectives* (pp. 19-24). Μυτιλήνη: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Yin, R. K. (1994). Discovering the future of the case study method in evaluation research. *Evaluation practice*, 15(3), 283-290.

Zadek, S., Raynard, P., Forstater, M., & Oelschlaegel, J. (2004). The future of sustainability assurance. *ACCA Research Report*.

Zheng, H. W., Shen, G. Q., & Wang, H. (2014). A review of recent studies on sustainable urban renewal. *Habitat International*, 41, 273.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

*Το παρόν ερωτηματολόγιο εντάσσεται στο πλαίσιο της πτυχιακής μου εργασίας με τίτλο: «**Η συμβολή των επιχειρήσεων στην Βιώσιμη Ανάπτυξη των αστικών περιοχών. Η περίπτωση του Κολωνού στην Αθήνα**». Είναι ανώνυμο και απολύτως εμπιστευτικό. Τα δεδομένα θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τις ανάγκες της έρευνας. Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για την πολύτιμη συνεργασία σας.*

Με εκτίμηση,
Παναγιώτης Κρίθυμος

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

A/A: ____ (Δεν συμπληρώνεται από τον ερωτώμενο)

Ημερομηνία συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου: _____

Παρακαλώ συμπληρώστε με

☒

1. Φύλο: Άνδρας ☐ Γυναίκα ☐

2. Ηλικία: ετών

3. Ποιό είναι το μορφωτικό σας επίπεδο;

Υποχρεωτική εκπαίδευση ☐ Απόφοιτος/η Λυκείου, ΕΠΑΛ ☐

Απόφοιτος-η ΙΕΚ ☐ Πτυχιούχος ΑΕΙ/ΤΕΙ ☐

Κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου ☐ Κάτοχος διδακτορικού τίτλου ☐

4. Ποιά είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;

Παντρεμένος-η ☐ Ανύπαντρος-η ☐

Διαζευγμένος-η ☐ Χήρος-α ☐

5. Πόσα χρόνια λειτουργεί η επιχείρησή σας; έτη

6. Η έδρα της επιχείρησης ταυτίζεται με τον τόπο κατοικίας σας;

Ναι ☐ Όχι ☐

7. Πώς ανοίξατε την επιχείρηση;

Franchise ☐

Δάνειο ☐

Δικοί σας πόροι ☐

8. Σε ποιόν τομέα παραγωγής ανήκει η επιχείρηση;

Πρωτογενής (Γεωργία, κτηνοτροφία, Αλιεία κλπ) ☐

Δευτερογενής (Εργοστάσια, βιοτεχνίες κλπ) ☐

Τριτογενής (Υπηρεσίες, εστίαση, εμπορικά καταστήματα κλπ) ☐

9. Σε ποια κατηγορία ανήκει η επιχείρησή σας;

Fast Food ☐ Λογιστήρια ☐

Καφέ/ Μπαρ ☐ Βενζινάδικα ☐

Ζαχαροπλαστεία ☐ Οπτικά ☐

Είδη ένδυσης ☐ Φαρμακεία ☐

Ανθοπωλεία ☐ Super Market/ Mini Market ☐

Βιβλιοπωλεία ☐ Άλλο (Σημειώστε)

10. Η επιχείρηση λειτουργεί:

8 ώρες ☐

16 ώρες ☐

24 ώρες ☐

11. Ποια είναι τα ετήσια κέρδη της επιχείρησής σας;

Έως 4.000 € ☐

16.001 € - 22.000 € ☐

4.001 € - 10.000 € ☐

22.001 € - 28.000 € ☐

10.001 € - 16.000 € ☐

Πάνω από 28.000 € ☐

12. Πόσους υπαλλήλους απασχολεί η επιχείρησή σας; άτομα

13. Έχει μειωθεί το προσωπικό εξαιτίας της οικονομικής κρίσης;

Ναι ☐

Όχι ☐

14. Ο χώρος που στεγάζεται η επιχείρηση είναι ιδιόκτητος ή με ενοίκιο;

Ιδιόκτητος ☐

Ενοίκιο ☐

15. Αν είναι με ενοίκιο, πόσο είναι το μηνιαίο ποσό;

Έως 200 € ☐

1.201 € - 1.400 € ☐

201 € - 400 € ☐

1.401 € - 1.600 € ☐

401 € - 600 € ☐

1.601 € - 1.800 € ☐

601 € - 800 € ☐

1.801 € - 2.000 € ☐

801 € - 1.000 € ☐

Πάνω από 2.000 € ☐

16. Τα λειτουργικά έξοδα της επιχείρησης κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης:

Αυξήθηκαν ☐

Μειώθηκαν ☐

Έμειναν τα ίδια ☐

17. Η επιχείρηση κάνει διανομή των προϊόντων της;

Ναι ☐

Όχι ☐

18. Πως θα περιγράφατε τις σχέσεις της επιχείρησης με τους γείτονες;

Πολύ κακές ☐

Καλές ☐

Κακές ☐

Πολύ καλές ☐

Αδιάφορες ☐

Άριστες ☐

19. Έχει γίνει ανακαίνιση του χώρου που στεγάζεται η επιχείρηση;

Ναι ☐

Όχι ☐

20. Πιστεύετε ότι οι επιχειρήσεις της περιοχής μπορούν να ανταγωνιστούν τις μεγάλες επιχειρήσεις του κλάδου;

Ναι ☐

Όχι ☐

21. Η επιχείρησή σας, έχει λάβει μέτρα έτσι ώστε με την λειτουργία της να συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος;

Ναι ☐

Όχι ☐

22. Πώς κατά την γνώμη σας ορίζεται η βιώσιμη ανάπτυξη μιας περιοχής;

Οικονομική δραστηριότητα

☐

Οικονομική δραστηριότητα με σεβασμό στο περιβάλλον ☐

Περιβαλλοντική δραστηριότητα ☐

Κοινωνική δραστηριότητα ☐

23. Είσαστε ενημερωμένοι σχετικά με τις δυνατότητες βιώσιμης ανάπτυξης της περιοχής σας;

Ναι ☐ Όχι ☐

24. Πιστεύετε εσάς σαν επιχειρηματία, το θέμα της προστασίας του περιβάλλοντος σας αφορά;

Ναι ☐ Όχι ☐

25. Κατά πόσο επιδρά η φήμη της περιοχής:

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Στη δημιουργία νέων επιχειρήσεων					
Στην προσέλκυση νέων επενδυτών					
Στη συγκράτηση του πληθυσμού στην περιοχή					
Στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας					
Στη δημιουργία συμπληρωματικών εισοδημάτων για τον τοπικό πληθυσμό					

26. Εκφράστε την άποψή σας για τις παρακάτω προτάσεις.

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Μία επιχείρηση συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής					
Είμαι ευχαριστημένος από την πορεία της επιχείρησης					
Η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει την επιχείρηση					

27. Πόσο σημαντικά θεωρείτε ότι είναι το κάθε ένα από τα παρακάτω στο να δημιουργηθεί και να εγκατασταθεί, ή να παραμείνει μία επιχείρηση στην περιοχή;

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Διαμονή της οικογένειας στην ίδια περιοχή					
Διαμονή φίλων στην ίδια περιοχή					
Κεντρική περιοχή/ Εύκολη πρόσβαση					
Ιδιόκτητο ακίνητο					
Χαμηλά Ενοίκια					
Κυκλοφοριακό «πέρασμα»					
Παρουσία εμπορικών καταστημάτων					

Η ιστορία της περιοχής					
Υπαρξη Μέσων Μαζικής Μεταφοράς					
Ανάπτυξη γειτονικών συνοικιών(Γκάζι, Μπουρνάζι, Περιστέρι, Αιγάλεω)					
Φθηνή Αγορά					
Ησυχία της περιοχής					
Υπαρξη δημοσίων εταιρειών(Τράπεζες, Κ.Ε.Π. κλπ)					

28. Πόσο σημαντικά θεωρείτε ότι είναι κάθε ένα από τα παρακάτω στο να κλείσει και φύγει μια επιχείρηση από την περιοχή;

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Κίνδυνοι περιοχής/ Εγκληματικότητα					
Έλλειψη αστυνόμευσης					
Συγκέντρωση παράνομων μεταναστών/αθίγγανων					
Θόρυβος/Ρύπανση					
Μείωση τζίρου («πεςμένη περιοχή»)					
Εγκαταλελειμμένα ακίνητα					
Κακοδιατηρημένοι δρόμοι					
Υψηλά ενοίκια					
Έλλειψη πρασίνου					
Τοπικός ανταγωνισμός					
Υψηλά δημοτικά τέλη					

Σας ευχαριστώ πολύ για την πολύτιμη βοήθειά σας και τον χρόνο σας!

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄

ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Age	100	24	65	43,06	10,610
Business_operation_years	100	1	65	11,43	10,208
Employees	100	1	46	3,79	4,759
Valid N (listwise)	100				

Gender

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Γυναίκα	37	37,0	37,0	37,0
Valid Άνδρας	63	63,0	63,0	100,0
Total	100	100,0	100,0	

Education

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Υποχρεωτική	18	18,0	18,0	18,0
Λύκειο	45	45,0	45,0	63,0
IEK	7	7,0	7,0	70,0
Valid ΑΕΙ/ΤΕΙ	19	19,0	19,0	89,0
Μεταπτυχιακό	10	10,0	10,0	99,0
Διδακτορικό	1	1,0	1,0	100,0
Total	100	100,0	100,0	

Family_status

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Παντρεμένος	56	56,0	56,0	56,0
	Ανύπαντρος	35	35,0	35,0	91,0
	Διαζευγμένος	7	7,0	7,0	98,0
	Χήρος	2	2,0	2,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	

Home_Headquarters

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	50	50,0	50,0	50,0
	Ναι	50	50,0	50,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	

Create_Business

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Franchise	5	5,0	5,0	5,0
	Δάνειο	36	36,0	36,0	41,0
	Δικοί σας πόροι	59	59,0	59,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	

Production_sector

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	2γενής	3	3,0	3,0	3,0
	3γενής	97	97,0	97,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	

Working_hours

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
8	19	19,0	19,0	19,0
Valid 16	72	72,0	72,0	91,0
24	9	9,0	9,0	100,0
Total	100	100,0	100,0	

Annual_profit

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
<4000	30	30,0	30,0	30,0
4001-10000	38	38,0	38,0	68,0
Valid 10001-16000	22	22,0	22,0	90,0
16001-22000	3	3,0	3,0	93,0
22001-28000	4	4,0	4,0	97,0
>28000	3	3,0	3,0	100,0
Total	100	100,0	100,0	

Reduction_employees

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Όχι	65	65,0	65,0	65,0
Valid Ναι	35	35,0	35,0	100,0
Total	100	100,0	100,0	

Proprietary_place

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
0	59	59,0	59,0	59,0
Valid Ιδιόκτητος	41	41,0	41,0	100,0
Total	100	100,0	100,0	

If_rented

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	41	41,0	41,0	41,0
<200	4	4,0	4,0	45,0
>2000	1	1,0	1,0	46,0
201-400	24	24,0	24,0	70,0
401-600	18	18,0	18,0	88,0
601-800	7	7,0	7,0	95,0
801-1000	3	3,0	3,0	98,0
1201-1400	1	1,0	1,0	99,0
1801-2000	1	1,0	1,0	100,0
Total	100	100,0	100,0	

Operating_expenses

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Αυξήθηκαν	79	79,0	79,0	79,0
Μειώθηκαν	5	5,0	5,0	84,0
Τα ίδια	16	16,0	16,0	100,0
Total	100	100,0	100,0	

Product_distribution

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Όχι	68	68,0	68,0	68,0
Ναι	32	32,0	32,0	100,0
Total	100	100,0	100,0	

Relation_neighbors

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Πολύ κακές	1	1,0	1,0	1,0
Κακές	2	2,0	2,0	3,0
Αδιάφορες	5	5,0	5,0	8,0
Καλές	28	28,0	28,0	36,0
Πολύ καλές	38	38,0	38,0	74,0
Άριστες	26	26,0	26,0	100,0
Total	100	100,0	100,0	

Renovation

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	56	56,0	56,0	56,0
	Ναι	44	44,0	44,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	

Compete_Big_Companies

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	50	50,0	50,0	50,0
	Ναι	50	50,0	50,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	

Protect_environment

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	33	33,0	33,0	33,0
	Ναι	67	67,0	67,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	

Define_Sustainable_development

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Οικονομική δραστηριότητα	39	39,0	39,0	39,0
	Οκί. δραστ. σεβασμός στο περιβάλλον	39	39,0	39,0	78,0
	Περιβαλλοντική δραστηριότητα	8	8,0	8,0	86,0
	Κοινωνική δραστηριότητα	14	14,0	14,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	

Informed_sustainable_development

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	71	71,0	71,0	71,0
	Ναι	29	29,0	29,0	100,0

Total	100	100,0	100,0	
-------	-----	-------	-------	--

Concern_protect_environment

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Oxi	15	15,0	15,0	15,0
Valid Naı	85	85,0	85,0	100,0
Total	100	100,0	100,0	

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
E25.1	100	1	5	3,32	1,171
E25.2	100	1	5	3,23	1,205
E25.3	100	1	5	3,18	1,123
E25.4	100	1	5	3,19	1,203
E25.5	100	1	5	3,27	1,196
Valid N (listwise)	100				

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
E26.1	100	1	5	4,10	,870
E26.2	100	1	5	3,01	1,030
E26.3	100	1	5	4,04	1,063
Valid N (listwise)	100				

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
E27.1	100	1	5	2,96	1,222
E27.2	100	1	5	2,63	1,169
E27.3	100	1	5	3,69	1,012
E27.4	100	1	5	4,21	1,094
E27.5	100	2	5	4,36	,859
E27.6	100	2	5	3,98	1,015
E27.7	100	2	5	3,66	1,037
E27.8	100	1	5	2,08	1,107
E27.9	100	1	5	3,78	1,088
E27.10	100	1	5	3,28	1,147
E27.11	100	1	5	3,72	1,045
E27.12	100	1	5	3,04	1,279
E27.13	100	1	5	3,38	1,254
Valid N (listwise)	100				

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
E28.1	100	1	5	4,04	1,154
E28.2	100	1	5	3,97	1,176
E28.3	100	1	5	3,88	1,258
E28.4	100	1	5	3,26	1,211
E28.5	100	1	5	4,24	1,026
E28.6	100	1	5	3,19	1,339
E28.7	100	1	5	3,19	1,293
E28.8	100	1	5	4,48	,847
E28.9	100	1	5	2,95	1,132
E28.10	100	1	5	3,68	1,205
E28.11	100	1	5	4,04	,974
Valid N (listwise)	100				

